

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Master i historiedidaktikk
LMHIMAS_1

4. semesteret, 2019

Åpen

Forfatter: Dianne Flack

(signatur forfatter)

Veileder: Ketil Knutsen (hovedveileder) og Linn Anne Margrethe Normand (biveileder)

Tittel på masteroppgave: Ekteskap og kjønnsroller i *The Crown*

Engelsk tittel: Marriage and gender roles in *The Crown*

Emneord:
Film
Historisk TV-serie
Kjønnsroller
Ekteskap
Historiebevissthet

Antall ord: 31067
+ vedlegg/annet: 1 side

Stavanger, 20.05.2019
Dato/år

Ekteskap og kjønnsroller i *The Crown*

Av Dianne Flack

Universitetet
i Stavanger

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

Institutt for kultur- og språkvitenskap

Historiedidaktikk masteroppgave

Våren 2019

Forord

Å levere denne masteroppgaven setter punktum for et spennende utdanningsløp ved Universitetet i Stavanger. Litt vemodig, men samtidig utrolig befriende. Det har vært en krevende, lærerik og utfordrende prosess. Gjennom oppturer og nedturer er det noen personer som har betydd mye for at denne masteroppgaven er blitt en realitet, og disse personene fortjener en stor takk.

Først og fremst vil jeg takke mine veiledere Ketil Knutsen og Linn Anne Margrethe Normand for konstruktive tilbakemeldinger på utkast og gode forslag til arbeidets utførelse. De har begge gitt gode råd basert på sterk faglighet som har vært tråden gjennom alle våre møter og e-poster.

Jeg vil takke medstudenter som var med på seminar hvor jeg fikk mange gode tilbakemeldinger og konstruktive kommentarer, noe som hjalp meg videre med arbeidet. Spesielt Johanne, Hege og Tonje som har gjennom lange dager på biblioteket vært store støttespillere. Takk til mine venner som har hjulpet meg med å løfte øynene fra prosjektet innimellom slik at jeg fikk pauser i arbeidet.

Mamma og pappa, takk for støtte og troen på at jeg kunne gjennomføre dette i de tyngste dagene. Deres erfaringer, faglige innspill og moralske støtte har betydd mer enn dere tror.

Sist men ikke minst, takk til Dan som har vært min største støttespiller gjennom hele prosjektet. Takk!

Dianne Flack
Stavanger, mai 2019

Sammendrag

Film og TV er historisk referansepunkt for mange mennesker. Informasjonen som blir vist gjennom skjermen blir absorbert av oss tilskuere, gjerne ubevisst. På den måten tilegner man seg perspektiver uten å rette et kritisk blikk mot dem. Ofte kan perspektiver som blir vist på skjermen si oss mer om samtiden som spillefilmen er laget i, enn samtiden som spillefilmen konstruerer. Denne masteroppgaven er en tematisk filmanalyse av TV-serien på Netflix, *The Crown*. Serien handler om livet til dronning Elizabeth II av Storbritannia. Jeg har i denne oppgaven analysert de to første sesongene av serien som er kommet ut. Disse sesongene tar for seg hennes første år som dronning i årene 1947-1964. Jeg har ønsket å se nærmere på hvordan dronning Elizabeth II og prins Philip sine kjønnsroller i ekteskapet blir problematisert, og hva serien kan fortelle oss om kjønnsroller i ekteskapet i dag.

Masteroppgaven er en kvalitativ forskningstilnærming. Empirien utgjør hovedsakelig scener og sekvenser i serien hvor Elizabeth og Philip er alene. Min rolle som tilskuer og fortolker er sentral i denne oppgaven. Det teoretiske rammeverket som oppgaven er forankret i, deles i to hovedemner. Første del dreier seg om ekteskapet og dens historiske utvikling, samt individualiseringsprosessen i ekteskap i det senmoderne samfunnet i dag. Andre del tar for seg historiedidaktikk og historiebevissthet i forhold til film, som viser til hvordan film er et virkemiddel til å forstå dynamikken mellom fortid og nåtid.

Forskningsfunnene viser at *The Crown* problematiserer kjønnsroller i ekteskapet til Philip og Elizabeth ved å plassere en kvinne i maktposisjon og hennes mann som undersått på 1950-tallet. En samtid med et maskulint kulturideal med forventninger om en arbeidende mann som husets overhode og en hjemmearbeidende husmor. Elizabeth og Philip står stadig i strid mellom pliktfølelse og personligbehov i forhold til arbeid og familie som resulterer til maktkamper i ekteskapet. Dette skaper avstand mellom ektefellene. Denne fremstillingen viser paralleller til dagens kjønnsroller i ekteskap, og viser at det har foregått en utvikling som har resultert til detradisjonalisering og individualisering i ekteskapsforhold. Færre velger å la være å gifte seg og kvinner i dag er mindre avhengig av en mann som forsørger. Kjønnsroller i dag er mer likestilte i forhold til 1950-tallet. Likevel ser man fortsatt arven fra fortiden med tanke på at kvinner møter motstand på arbeidsplassen på grunn av ens kjønn, samtidig som

kvinner med arbeidskarrierer kan møte kritikk ovenfor hvordan de velger å balansere familieliv og arbeidsliv i eller utenfor ekteskap.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1 – Introduksjon	1
1.1 Problemstilling	3
1.2 Tidligere forskning	4
1.2.1 Studier av den historiske filmen som historieformidler	4
1.2.2 Studier av ekteskapet	6
1.3 Presentasjon av <i>The Crown</i>	8
1.4 Disponering av oppgaven	10
Kapittel 2 – Metode	11
2.1 Kvalitativ forskningsmetode	11
2.2 Tematisk filmanalyse	12
2.2.1 Fortolkning og hermeneutikk	13
2.3 Innsamling og utvalg av data	13
2.4 Analyse av data	15
2.5 Forskerperspektiv	16
Kapittel 3 – Teori	17
3.1 Ekteskap	17
3.1.1 Historisk bakgrunn	17
3.1.2 Teoretisk syn på ekteskap	19
3.2 Film som historieformidler	22
3.2.1 Hvordan filmen påvirker tilskueren	24
3.3 Historiedidaktikk og historiebevissthet	26
Kapittel 4 – Ekteskap	28
4.1 Pliktfølelse versus personlige behov i ekteskapet	28
4.1.1 Ekteskapet er lykkelig dersom man gir plass til personlige behov	30
4.1.2 Når plikten kommer foran personlige behov	33
4.1.3 Roller og rolleforvirring	36
4.2 1950-tallet og en kvinne i maktposisjon	38
4.2.1 Maskulint kulturideal	38
4.2.2 Maktkamp mellom ektefeller	41
4.3 Oppsummering	48

Kapittel 5 – Arbeid og familie	51
5.1 Arbeid påvirker maktbalansen i ekteskapet	51
5.1.1 En arbeidende kvinne og en hjemmевærende mann på 1950-tallet	52
5.1.2 Konsekvenser av reverserte kjønnsroller i ekteskapet	57
5.2 Familieliv havner i skyggen for arbeidsliv	61
5.2.1 Farsrollen til Philip stiller høye forventninger til sønnen Charles	61
5.2.2 Morsrollen til Elizabeth havner i skyggen	66
5.3 Oppsummering	71
Kapittel 6 – Avslutning	74
6.1 Videre i The Crown	77
Referanseliste	78
Vedlegg	84

Kapittel 1

Introduksjon

Hva kan TV-serien *The Crown* fortelle oss om kjønnsroller i ekteskap i dag? Det er dette som er temaet for min masteroppgave. I denne oppgaven vil jeg gjennom en kvalitativ studie belyse hvordan TV-serien problematiserer kjønnsroller i ekteskapet gjennom hovedpersonene dronning Elizabeth II og Philip. Hensikten er å rette oppmerksomheten på hvordan de er representative i forhold til hvilke normer vi har i dag om kjønnsroller i ekteskapet som kan ha påvirket hvordan vi velger å fremstille fortiden, samt hvilke normer fortiden har gitt oss i dag.

The Crown er en historisk TV-serie som kom ut i 2016. Serien tar for seg dronning Elizabeth II av Storbritannia og hennes første år som monark. Den historiske dramaserien fremstiller de mange utfordringer hun står ovenfor i forhold til sin rolle som monark, kone, datter, søster og mor. Særlig er det hennes privatliv med ektemannen Philip som er interessant. Ekteskapet til Philip og Elizabeth II er på mange måter utradisjonelt i forhold til den samtiden som serien utspiller. Hun er en arbeidende kvinne i maktposisjon og Philip en «hjemneværende» mann. Det som gjør dette ekteskapet så spennende å se nærmere på er hvordan representasjonen av ekteskapet i serien gjør et poeng av at det er utradisjonelt og tradisjonelt samtidig. Gjennom serien kan man derfor trekke mange paralleller mellom fortid og nåtid.

Film og TV er mange menneskers referansepunkt til historie. Det er stadig omdiskutert hvilke muligheter og begrensninger dette verktøyet har og hvilken betydning det har i forhold til konstruksjonen av samfunnets forståelse av fortiden, nåtiden og fremtiden. *The Crown* er en spennende serie i denne sammenheng fordi serien tar for seg personer som fortsatt er i live i dag. Det er en serie som tar for seg Elizabeths tidligere liv fra før hun ble monark og gjennom hennes tidlige år som dronning. Serien fremstiller henne på en måte som ikke har blitt fremstilt på TV før. Elizabeth II er den av de mer enn femti monarker som har sittet på den britiske tronen i dens tusenårige historie som har sittet lengst. Det er interessant at det er blitt laget en serie om en person som fortsatt er i live. Serieskaper Peter Morgan sier i et intervju at han følte et stort press og ansvar over hvordan han skulle fremstille karakterene på TV-

skjermen, nettopp fordi at de fortsatt var i live.¹ Han sier videre at når du lager en dramaserie basert på ekte mennesker og ekte hendelser må man spørre seg selv om hvor man står i forhold til sannhet og nøyaktighet og hvor stort ansvar dette er. Han sier videre at man kan stille spørsmål til historiske fakta fordi at det finnes historikere som har sitt eget synspunkt på dette. Dermed ligger ansvaret på Morgan selv, i forhold til hvor han henter fakta i fra.² Peter Morgan og hans team med historikere gjennomførte to og et halvt års forskning før de satte i gang med å produsere serien. Dette indikerer at han har tatt historieforskningen på alvor, men det betyr også at man må tenke over det implisitte og eksplisitte skille som finnes når det gjelder historiske dramaserier. Fremstillingen av kjønnsrollene i ekteskapet i *The Crown* er ikke nødvendigvis den historisk korrekte, men serieskapernes implisitte antakelser.

I dagens avtradisjonisering og relativt sett feministiske tidsalder, sammenlignet med 1950, er det interessant å se på noen perspektiver på tradisjonelle forventninger til ekteskap og familieliv som en jo finner i *The Crown*. Kjønn og kjønnsroller preger vår hverdag, og vår oppfatning av vårt eget liv og møte med andre mennesker i form av fordommer, forventninger og måter man oppfører seg på og snakker til hverandre. I en tid hvor kjønn og kjønnsroller stadig er under debatt. I en tid hvor en bølge av kvinner forteller historier om hvordan de har blitt trakassert på jobb og andre offentlige steder gjennom emneknagger som #metoo og #timesup i sosiale medier, er det spennende at det skapes en TV-serie om en kvinne i maktposisjon, og hvordan hun, tross for sin rolle som monark, i stor grad blir styrt av menn rundt seg. Emneknaggen #metoo gikk viralt i 2016 og #timesup i 2017. Første sesong av *The Crown* kom ut i 2016 og andre sesong kom ut i 2017, noe som gjør serien høyst interessant og relevant å analysere i forhold til aspekter rundt kjønnsroller.

---

¹ The Hollywood Reporter (2018, 12.juni) *Peter Morgan on Balancing Fact & Fiction in 'The Crown' | Close Up with THR* [Videoklipp] Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=tEU3nDWTik8&t=87s>

² The Hollywood Reporter 2018

1.1 Problemstilling

The Crown er en relativt ny serie. Jeg har ikke kommet over studier som forsker på kjønnsroller i ekteskap i denne serien. Det er her mitt bidrag til forskningsfeltet vil være. Derfor stiller jeg spørsmål til hvordan TV-serien problematiserer kjønnsroller i ekteskapet, samt hvordan serien kan skape bevissthet rundt viktige samfunnsspørsmål om kjønnsroller i dag. Jeg har dermed utformet en problemstilling for å kaste lys over dette forskningsfeltet.

- Problemstilling: *Hvordan problematiseres kjønnsroller i ekteskapet til Elizabeth og Philip i TV-serien The Crown og hva kan serien fortelle oss om kjønnsroller i ekteskapet i dag?*

Problemstillingen min har et entydig formål: den skal gi et klart bilde av hva analysen skal handle om. Med utgangspunkt i denne problemstillingen har to forskningsspørsmål blitt utformet som også står sentralt i denne oppgaven.

- Forskningsspørsmål 1: *Hvilke utfordringer står Elizabeth og Philip ovenfor i forhold til kjønnsroller i ekteskapet i The Crown?*
- Forskningsspørsmål 2: *Er vår forståelse av det som skjedde i fortiden med på å skape bilder av kjønnsroller i ekteskap i dagens samfunn, eller har normene våre i dag en innvirkning på hvordan vi fremstiller fortiden?*

Innenfor denne avgrensningen har det blitt gjort et avgrenset utvalg av empiri som skal analyseres. Serien består av to sesonger, med ti episoder i hver sesong. Hver episode har en varighet på rundt femti minutter til én time. Sekvenser og scener av TV-serien som kan hjelpe å svare på min problemstilling er prioritert i dette forskningsarbeidet. Dette utvalget av empiri vil bli dypere diskutert i metodekapittelet i oppgaven. Med valg av problemstilling er det to aspekter som kommer tydelig til syne. Disse vil bli utdypet i oppgavens teorikapittel. Det første dreier seg om ekteskap og dens historiske utvikling, fra det førmoderne ekteskap til det senmoderne vi finner i dag. I teorier om ekteskap vil kjønnsroller komme implisitt fram. Det andre dreier seg om historiebevissthet i forhold til film. Innunder hele problemstillingens helhet vil konseptet «film som historieformidler» ligge til grunn. Dette er fordi empirien som nevnt er TV-serien og hva serien kan fortelle oss om kjønnsroller i ekteskap i fortid og nåtid.

1.2 Tidligere forskning

Masteroppgaven er forankret i forskningsfeltet historiedidaktikk, herunder film som historieformidler. Det har blitt gjort utallige studier på hvordan historie blir formidlet og brukt i ulike digitale og multimodale verktøy som filmer, dokumentarer, TV-serier, videospill og internett og hvordan disse verktøyet stadig får større plass i samfunnet. I denne oppgaven har jeg vært spesielt interessert i to aspekter: *film som historieformidler* og *ekteskap*. Jeg har begrenset meg til å finne empiriske studier om det britiske monarkiet på film og TV og nyere norsk forskning om ekteskap. Begrunnelsen for denne avgrensningen og dette utvalget er fordi det er laget mengder av historiske filmer. Dermed var det naturlig å avgrense til filmer om det britiske monarkiet for å orientere meg på hvordan det britiske monarkiet har blitt fremstilt på skjermen tidligere. Jeg fant også flere studier på ekteskap i nyere tid, og tok valget om å avgrense til nyere norsk forskning fordi det er det samfunnet jeg personlig har best kjennskap til og kan reflektere rundt i henhold til forskningsspørsmål nummer to. Selv om jeg har nøyet meg til å begrense meg hovedsakelig rundt nyere norsk forskning, har jeg i denne utvelgelsesprosessen sett at mange av de samme utviklingstrekkene har vært rådende ellers i nordvest-Europa.

1.2.1 Studier om den historiske filmen som historieformidler

Professor Andrew Higson fra University of York har i sine publikasjoner forsket mye på britisk film fra stillfilmer til i dag, samt samtidsdrama og filmer om britisk kulturarv. I sin studie fra 2016³ skriver han om hvordan det britiske kongehuset har blitt fremstilt på TV som filmene *The Queen*, *The Madness of King George*, *The Young Victoria* og *The Kings Speech*.⁴ Hans påstand er at disse filmene er en indikasjon på at det institusjonelle britiske monarkiet sannsynligvis vil forbli en varig aspekt i den britiske nasjonalarven. Han sier at publikum er fascinert over privatlivet, kulturen og verdiene til en bestemt klasse i samfunnet.⁵ Denne studien kan derfor gi svar på hvorfor *The Crown* har fått så mye oppmerksomhet, spesielt i det serien kom ut. Det er normalt lite vi generelt får vite om privatlivet til kongelige, og gjennom serien får man tilfredstillelsen av å få se bak lukkede dører. Higson skriver at representasjoner av disse filmene inneholder ideer om hvordan vi kan fremstille fortiden, og hvordan fortiden blir brukt i nåtiden. Dette er blant annet et av aspektene som jeg vil ta med videre i min studie om kjønnsroller i ekteskapet og hvordan nåtid og fortid jobber parallelt i film og TV.

---

³ Higson, A (2016) *From political power to the power of the image: contemporary 'British' cinema and the nation's monarchs*. I 'The British Monarchy on screen', redigert av Mandy Merck, 339-362. Manchester: Manchester University Press. s. 339

⁴ Higson 2016:340

⁵ Higson 2016

En av de mest sentrale funksjonene til den britiske kongelige arven er tradisjon. Dette er for å mobilisere og etablere kontinuitet mellom fortid og nåtid.⁶ Dette er et intressant funn i Higson sin studie fordi dette dilemmaet fremstilles også i *The Crown*, hvor Elizabeth stadig befinner seg i spenningen mellom hundre år gamle kongelige protokoller og 1950-tallets normer og forventninger, særlig til hennes kjønn. Higson sier at historiske filmer ofte bruker historiske bilder fra historiebøker eller arkiver, samtidig som de forteller en historie via dagens referansepunkt. Denne uklare grensen mellom fortid og nåtid er en utfordring for hvordan disse kongelige filmene fungerer som historiske drama.⁷ Dette er gjeldende for *The Crown*, som gjør at samtiden som serien utspiller kan virke nærmere i tid og rom. Det at serien blir fremstilt via dagens referansepunkt er det jeg ønsker å diskutere i denne oppgaven. Higson sier at det britiske monarkiet er et verdenskjent varemerke som har kjente historier som er tilgjengelig for kreative industrier globalt. Filmene kan appellere til publikum på nasjonalt og internasjonalt nivå, og spesielt for å engasjere USAs fascinasjon over den britiske kongefamilien.⁸ Dette er kanskje en av grunnene til at den britiske serieskaper Peter Morgan fikk gjennomslag hos Netflix til å produsere serien og at *The Crown* har blitt så populær. Det med at det britiske monarkiet er et blitt et varemerke som appellerer til et mangfoldig publikum gjør at serien blir intressant å analysere i forhold til fremstillingen av kjønnsroller i ekteskapet.

Professor Clair Monk som også har studert britisk film er spesielt kjent for sin rolle i debatten rundt britiske filmer og kulturarv med referanser til seksualitet. Sammen med Amy Sargeant⁹ ser hun også på hvordan det britiske monarkiet har blitt fremstilt på TV. Ikke bare på fiksjonsfilmer, men også dokumentarer. De stiller spørsmål til hvilken rolle filmer om britisk kulturarv har å si for fremvisningen og oppfattelsen av britisk nasjonalidentitet. Selv om min oppgave ikke fokuserer kun på Storbritannia og britisk nasjonalidentitet, men mer dagens vestlige samfunn generelt, spesielt det norske, er Monk og Sargeant sin studie intressant i forhold til at de ser på hvilken betydning fremstillingen av en britisk historisk film har. Clair Monk understreker i sin forskning i *The British heritage-film debate revisited*¹⁰ at historiske filmer om Storbritannias fortid er komplekse og motstridende, historisk som dag, fordi det er mange aspekter i fremstillingen av fortiden som blir implisitt påvirket av serieskaperne. Hun mener derfor at det krever en kritisk tilnærming som anerkjenner disse kompleksitetene og

---

⁶ Higson 2016

⁷ Higson 2016

⁸ Higson 2016:346

⁹ Monk, Claire and Sargeant, Amy ed.(2002) *British Historical Cinema – The History, heritage and costume film*. Routledge. London & New York.

¹⁰ Monk and Sargeant 2002

motstridelsene i forhold til hvordan filmene blir oppfattet nasjonalt og internasjonalt.¹¹ Dette er noe som jeg tar i betraktning under arbeidet mitt med *The Crown*. Ved å rette oppmerksomhet på at fremstillingen er formet av serieskaperens antakelser, kan det gi svar på hva serien kan fortelles oss om kjønnsroller i ekteskap i dag.

Amy Sergeant argumenterer for det samme som Monk; at historien ikke er noe som fullstendig tilhører kun fortiden, men er laget, testet og gjenskapt i nåtiden.¹² Hun sier at representasjonen av hendelser mer enn tretti år tidligere skiller seg lite fra form og innhold fra behandling av mer umiddelbare saker i dramadokumentar og docu-drama. Docu-drama anses kanskje som potensielt farligere, sier hun, og har større ansvarsbyrde fordi det ofte berører folk som fortsatt lever. I og med at ekteparet jeg skal se nærmere på, Elizabeth II og Philip, fortsatt lever, så er det klart at serieskaperne har hatt et stort ansvar i forhold til hvordan de har valgt å fremstille dem. Personlig sier Sergeant at hun er mindre opptatt av de aspektene ved film som tar for seg nøyaktige rekonstruksjoner eller om den får fram narrative på «rett» måte. Hun mener at TV og film generelt er presentasjoner av historien og at denne presentasjonen krever mye arbeid fra ulike kilder og på den måten styrker publikasjoner gjennom mediet. Sergeant sine betraktninger har jeg i min studie tatt med videre, fordi mitt fokus vil være på fremstillingen av kjønnsroller i ekteskapet, ikke nødvendigvis historisk korrekthet og nøyaktighet. En fremstilling vil aldri være objektiv fordi en dramaserie vil alltid tillate seg kreative innspill. Særlig ettersom mitt utvalg har fokusert på scener og sekvenser av *The Crown* som ikke er basert på offentlige kilder.

1.2.2 Studier av ekteskapet

Opgavens fokus er kjønnsroller i ekteskapet, og aspekter rundt kjønnsroller vil inngå implisitt i tidligere forskning av ekteskapet. Jeg har kommet over mye forskning om ekteskapet og har fokusert på noe av den empiriske forskningen som er blitt gjort av ekteskap og parforholdet mer generelt. Særlig er Tove Thagaard¹³ sin forskning om parforholdet fra et sosiologisk perspektiv intressant. Hun studerer forholdet mellom følelser og fornuft. Hun har studert menn og kvinner som satser for å utvikle kjærligheten, og hvordan kjønn kommer fram i arbeidet for at forholdet skal bestå. Hun sier i sin studie at partene som «arbeider for forholdet» og «forplikter» seg til hverandre vil ha et mer vellykket forhold. Å etablere et parforhold krever innsats og investering fra begge parter hvis forholdet skal lykkes.¹⁴ I *The*

---

¹¹ Monk and Sargeant 2002

¹² Monk and Sargeant 2002

¹³ Thagaard, T (2005) *Følelser og fornuft. Kjærlighetens sosiologi*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

¹⁴ Thagaard 2005:25

Crown ser vi at parforholdet er fremstilt nokså lykkelig i begynnelsen, før Elizabeth blir dronning, når de tilbringer tid sammen. Etter at hun blir dronning tar arbeidet mye av hennes tid og det blir mindre tid til ekteskapet. Selv om serien utspiller 1950-tallet, kan Thagaard sin studie fra 2005 bekrefte at et lykkelig parforhold krever tid og innsats for å lykkes. Til tross for at definisjonen av et lykkelig ekteskap har endret seg med tiden, så kan dette være nåtidsaspekter som skinner gjennom i *The Crown*.

Danielsen og Mühleisen¹⁵ har forsket på det statlige samlivskurset "Godt samliv" som en arena for normer og ideal for samliv og kommunikasjon. De har studert hvordan den gode samtalen fremheves som limet i det moderne parforholdet. Danielsen og Mühleisen hevder at kravet om god kommunikasjon kan sette samlivet under press. God kommunikasjon forutsetter at en er opptatt av eller har redskap til å reflektere over følelser og kommunikasjon.¹⁶ Dette forskningsfunnet er noe som jeg vil diskutere videre i min oppgave fordi det er noe som man ser i *The Crown* at Philip og Elizabeth II sliter med. De kommuniserer og reflekterer lite over følelser, og det gjør at det skapes distanse mellom dem i forholdet. Ifølge Danielsen og Mühleisen er forelskelse sett på som en nødvendighet. Samtidig er det forutsatt at den forsvinner. I de første episodene av *The Crown* ser vi at Elizabeth og Philip er forelsket, særlig før bryllupet og de første årene etter bryllupet. Slik som serien fremstiller det, ligger kjærligheten til grunn for deres ekteskap. Utover serien ser vi at denne forelskelsen gradvis forsvinner. Danielsen og Mühleisen hevder at kjærlighet er noe som skal kunne fikses, formes og skapes innenfor rammen av arbeid¹⁷, noe som serien også viser utover sesong to, hvor man kan se at begge parter begynner å jobbe for ekteskapet slik at den skal lykkes.

Liv Syltevik¹⁸ diskuterer lignende aspekter hvor hun ser på hvordan parforhold og familielivet innenfor rammen av arbeid er noe det må jobbes med. Hun har studert i hvilken grad individualiseringstendenser av den typen Giddens, Beck og Beck-Gernsheim er opptatt av, karakteriserer parforhold og familieliv. Giddens og Beck og Beck-Gernsheim sine teorier vil være en del av mitt teoretiske rammeverk for oppgaven som belyses i kapittel 3. Syltevik har intervjuet flere ektepar om hvilke rammer de hadde rundt sine samliv og konkluderer med at parene ytret en bevissthet omkring mulighetene for samlivsbrudd, og at man ikke må ta et

---

¹⁵ Danielsen, Hilde og Wencke Mühleisen (2009) Statens parkurs Godt samliv. I *Tidsskrift for Samfunnsforskning*. Vol 50, nr 1, 3-26.

¹⁶ Danielsen og Mühleisen 2009:14

¹⁷ Danielsen og Mühleisen 2009

¹⁸ Syltevik, Liv Johanne (2000) *Differensierte familieliv*. Familieliv i Norge på slutten av 1990-tallet. *Rapport 2/2000*. Senter for samfunnsforskning, Universitetet i Bergen.

samliv for gitt. Par i dag er klar over konsekvenser dersom man ikke arbeider for at parforholdet skal lykkes, hevder Syltevik. I serien, når Elizabeth og Philip som nevnt bruker mindre og mindre tid på hverandre ser man at de tar ekteskapet sitt for gitt. De har heller ikke noen klare rammer omkring samlivet. Philip må stort sett tilpasse seg Elizabeths forpliktelser til monarkiet. Syltevik sier videre at parenes familiepraksis var preget av arbeid med forpliktelser og opplevdes som risikofylte.¹⁹ Denne faktoren kan vi se i parforholdet til Elizabeth og Philip fordi de er preget av spenningen mellom pliktfølelse og personlig behov. I følge Syltevik var ”det å være familie” og ”par” erfart som noe som måtte jobbes med i en travel hverdag, gjennom å sette av partid, egentid og familietid. Hvert par hadde sin måte å gjøre dette på. Dagens parforhold og familiepraksis er preget av mangfold.²⁰ På 1950-tallet som *The Crown* fremstiller, var det klare normer for hvordan et ekteskap skulle være. Kjønnroller i ekteskapet var tydelige. Elizabeth og Philips reverserte kjønnroller går mot normen og hun blir familiens overhode. Det blir vanskelig å sette av tid til ekteskap og familie, særlig med det presset hun får i rollen som monark i et mannsdominert samfunn.

1.3 Presentasjon av TV-serien *The Crown*

The Crown er en historisk dramaserie som er opprettet og skrevet av Peter Morgan. Serien er produsert for stømmetjenesten Netflix og fremstiller en biografisk historie om regjeringstiden til dronning Elizabeth II. Det er per dags dato blitt laget to sesonger. En sesong behandler omtrent ti år av livet hennes. Produsentene har planer om å lage seks sesonger, det vil si tilsammen seksti episoder, og dermed omtrent seksti år av hennes regjeringstid. I et intervju med seriens historiske rådgiver Robert Lacey påpekes det at *The Crown* ikke kun er basert på det som skjer på innsiden av Buckingham Palace, det er på lik linje basert på hva som skjer i Downing Street, der eliten av politikere samler seg.²¹ Lacey sier videre at serien er basert på solid historie som serieforfatter Peter Morgan har tatt inspirasjon fra. Deretter har historiske rådgivere sett gjennom manuset sammen med folk som var involvert i de virkelige hendelsene for å fremstille det så troverdig som mulig. Det brukes arkivbilder i serien og bilder fra virkeligheten før episoden avsluttes av rulleteksten. Dette gir en enkel, men enormt dramatisk effekt, som igjen kan få TV-serien til å virke troverdig. Lacey sier videre i intervjuet at Peter Morgan fra en tid til en annen har brukt fantasien for å gjøre hendelser mer dramatisk.²² Dette er et aspekt som kan være problematisk dersom man skal analysere hva som er historisk korrekt. I og med at jeg skal se på fremstillingen av kjønnroller i ekteskap kan dette aspektet

---

¹⁹ Syltevik 2000

²⁰ Syltevik 2000

²¹ History Extra (2017) *The real history behind «The Crown» with Robert Lacey*. Immediate Media Company Limited.

Hentet fra: <https://www.historyextra.com/period/20th-century/the-real-history-behind-the-crown-with-robert-lacey/>

²² History Extra 2017

være berikende i forhold til å analysere hvordan nåtiden fremstiller fortiden og hvilke verdier vi har i dag som er fra fortiden.

Elizabeths liv presenteres som konfliktfylt og preget av kompliserte forhold med hennes mann, familie, tradisjoner og plikter som forventes av henne. Serien fremstiller på den måten en tvetydighet i konstruksjonen av hennes kjønnsrolle. På den ene siden fremstilles hun som et handlende subjekt som gjennomfører sin rolle som monark. På den andre side fremstiller serien en objektivisering av kvinnen ved å rette fokus på hvor mye menn rundt henne styrer livet og valgene hennes.

Første sesongen kom ut 4.november 2016 og tar for seg årene 1947-1955. Oppsummeringsvis tar første sesong for seg historiske begivenheter som når Churchill blir gjenvalgt som statsminister, og hans kamp mot sykdommen. Sesongen tar for seg The Great Smog i 1952, og reiser rundt i samveldet hvor det etablerer seg anti-britiske følelser. Den tar for seg kroningen til dronning Elizabeth, og at hun nektet sin søster prinsesse Margaret til å gifte seg med Peter Townsend fordi han var skilt. Alle disse begivenhetene har vært godt dokumenterte i det offentlige media, og kilder som er nokså lette å finne. Jeg analyserer scener og sekvenser som man ikke kan finne i offentlige kilder. Dette har sine muligheter og begrensninger i forhold til å svare på min problemstilling, noe som vil bli diskutert senere i oppgaven.

Første sesong åpner med Elizabeth, den gang prinsesse, sitt bryllup med Philip. Første episode viser også at Elizabeths far, Kong George VI begynner å vise tegn til sykdom. En ung Elizabeth var bare en monark under opptrening, og Churchill hadde akkurat blitt gjenvalgt som statsminister. I første episode møter vi også Philip Mountbatten av Hellas og Danmark som skal gifte seg med Elizabeth. Han måtte avstå fra alle kongelige titler for at han skulle gifte seg med henne. De første årene i deres liv som ektefeller fremstilles som veldig bra, ved fødsel av de to første barna deres, Charles og Anne, samt det gode livet de har på Malta. Serien bruker tid på å komme seg til vendepunktet hvor Kong George VI dør og Elizabeth II arver tronen. Etter dette vendepunktet får vi innblikk i et ekteskap som ble langt i fra det ekteskapet de så for seg. Elizabeth blir trukket inn i lederposisjonen lenge før forventet i en verden hvor kvinnelig ledere omtrent ikke fantes. Hennes nye rolle fører til store belastninger for hennes personlige liv og ekteskap med Philip. Hun strides mellom hennes mange ulike roller som kone, mor, søster, datter og monark. Hun befinner seg stadig i situasjoner hvor hun må velge mellom egne og andres plikt og personlige behov.

Den andre sesongen kom ut 8. desember 2017 og tar for seg årene 1956-1964. Serien er mindre kronologisk enn den forrige sesongen. Serieskaperne har tatt seg mer friheter med å gå frem og tilbake i tid, noe som kan gi seerne paralleller og oppdagelser. I denne sesongen er ekteskapet til Elizabeth og Philip på det aller mest anspente. Sesongen åpner in medias res, og vi kastes inn i et rom hvor de diskuterer hva som skal til for at de skal bevare ekteskapet, for skilsmisse er uaktuelt. Derfra spoler Peter Morgan tilbake i tid, og bruke to episoder på å fortelle oss hva som har ført til at deres ekteskap har kommet til dette bristepunktet. I sesongen opplever paret en ekteskapskrise som blir mediadekket. De er offentlige personer som skal representere tradisjon og stabilitet. For å holde kongehuset legitimt har de ikke råd til skandaler. Dette er en av grunnene til at dette ekteskapet ikke er veldig spesielt, og på den måten deres interessant å undersøke.

Sesongen tegner et bilde av et kongehus og en nasjon full av mangler, skandaler og menneskelighet. Det er i denne sesongen vi virkelig får se hjemmekonflikter hvor kongelige fremstilles som vanlige mennesker. Sesongen handler mye om Philip sin kompleksitet. Vi får vite om hans traumatiske opplevelser som barn. Vi får innblikk i oppholdet hans på internatskolen Gordonstoun, som også viser oss Philips egen oppvekst blant nazister. Vi får mer innsikt i bakgrunnen for hans verdier som mann, ektemann og far. Vi ser en spennende utvikling i Elizabeth og hennes håndtering av hennes mange roller, og en utvikling i Philip hvor han begynner å sette krav for hva som må til for å få ekteskapet til å fungere.

1.4 Disponering av oppgaven

I *Kapittel 2* gjør jeg rede for valg av forskningsmetode, utvalg og innsamling av data, hvordan data blir analysert og ulike metodiske problemstillinger og utfordringer forskningsprosessen har bydd på. I *Kapittel 3* gir jeg en presentasjon av oppgavens teoretiske forankring. Først et historisk tilbakeblikk på ekteskapets utvikling som institusjon, fra å være basert på kollektiv interesse til i dag å være individuell interesse og hvor ansvarsfordeling mellom ektefeller har endret seg over tid og gitt ulike konsekvenser. I dette kapitlet skal jeg også snakke om hvordan film er et virkemiddel til å forstå historie. *Kapittel 4* og *kapittel 5* er analysekapitelene mine. Analysedelens to kapitler er delt opp i to kategorier; «ekteskap» og «arbeid og familie». Intensjonen til dette kapitlet vil være å presentere mine funn i serien, analysere dem og drøfte dem opp imot teoriene. *Kapittel 6* er avslutningskapitlet hvor jeg skal samle trådene, og oppsummere de mest fremtredende funnene i mitt forskningsprosjekt.

Kapittel 2

Metode

Dette kapittelet vil gjøre rede for fremgangsmåter under datainnsamling, opplegg for analyse og hvordan resultatene tolkes. Kapittelet vil starte med hvordan jeg kom fram til valget av å bruke kvalitativ metode. Deretter vil jeg forklare hva som innebærer å foreta en tematisk filmanalyse og hvordan dette henger sammen med hermeneutikk, som er læren om hvordan vi tolker tekster.²³ Siste halvdel av kapittelet skal jeg gjennomgå hvordan jeg samlet inn data og analyserte dette for å gi svar på min problemstilling på en mest mulig troverdig måte.

Formålet med prosjektet er se på problematisering av kjønnsroller i *The Crown*, med hovedfokus i Elizabeth og Philip sine kjønnsroller i ekteskapet. Første gangen jeg så serien falt ble jeg opptatt av hvordan serien problematiserte ekteskapet var tradisjonelt og utradisjonelt på samme tid. Mange av dilemmaene som ble fremstilt var dilemmaer som man ofte kan høre om i dag. Dermed ønsket jeg å se nærmere Elizabeth og Philip, spesifikt innenfor temaet *ekteskap* i tillegg til to undertema som er *arbeid og familie*.

2.1 Kvalitativ forskningsmetode

Etter at jeg visste hvor interessen min lå i forhold til *The Crown* etablerte jeg problemstillingen: *Hvordan problematiseres kjønnsroller i ekteskapet til Elizabeth og Philip i TV-serien The Crown og hvordan kan serien skape bevissthet rundt samfunnsspørsmål om kjønnsroller i dag?* For å besvare denne problemstillingen på en utfyllende måte hadde jeg som mål om å innhente tilstrekkelig med data for å oppnå forståelse. Siden mitt analyseobjekt er en TV-serie som består av to sesonger er det mest hensiktsmessig å bruke en kvalitativ metode. Begrunnelsen for dette er fordi at kvalitative metoder brukes når analyseobjektet ikke kan analyseres ved hjelp av tall, eller som ikke så lett la seg måle.²⁴ *The Crown* er et audio-visuell uttrykksform som må tolkes og analyseres for å kunne gi oss et svar. Siden de fleste kvalitative metoder har ett fellestrekk, at materialet som skal analyseres uttrykkes i form av tekst²⁵, er metoden passende for dette prosjektet.

---

²³ Bakøy, E. & Moseng, J.S. (Red.) (2008). *Filmanalytiske tradisjoner*. Oslo: Universitetsforlaget. s.15

²⁴ Thagaard 2009

²⁵ Thagaard 2009

En viktig målsetning med kvalitative tilnærminger er å oppnå en forståelse av sosiale fenomener, dermed har fortolkning stor betydning i kvalitativ forskning. Viktige metodiske utfordringer er knyttet til hvordan forskeren analyserer og fortolker de sosiale fenomenene som studeres.²⁶ I dette prosjektet, hvor tolkningen er basert ut fra mine verdier, må det nevnes eksplisitt at oppgaven ikke kan være representativ for en internasjonal oppfattelse av kjønnsroller i ekteskapet i *The Crown*, men nærmere en tolkning av aspektet. I og med at fortolkning har en sentral plass i kvalitativ forskning ligger den også nært hermeneutikk. Dette vil bli utdypet senere i kapittelet.

2.2 Tematisk filmanalyse

Tematisk filmanalyse utgjør hovedmetoden i mitt forskningsprosjekt. Begrunnelsen for valget er at en tematisk filmanalyse gir retningslinjer for hvordan man systematisk kan avdekke det man ønsker å finne svar på i en film.²⁷ Derfor bruker jeg denne analysemetoden som rammeverk for både datainnsamling og analyse og tolkning av data. I dette studiet har det vært nødvendig å ta i bruk en metodisk tilnærming som støtter opp under analyse av utvalgte scener og sekvenser av TV-serien som dialog, lys, kroppsspråk og kameravinkling, som en filmanalyse. En filmanalyse gir oss også en dypere forståelse av filmens ulike trekk, kulturuttrykk og funksjon.²⁸ Derfor tar jeg i bruk denne metoden fordi at prosjektet er ute etter helhetsbilde av hvordan serien fremstiller kjønnsroller i ekteskapet til Elizabeth og Philip. Dermed kan denne analysemetoden trekke inn og tydeliggjør det historiske perspektivet innenfor prosjektet.

En tematisk filmanalyse blir ofte anklaget for vage og generelle fortolkninger av filmer.²⁹ Likevel synes jeg metoden har vært nyttig i å avdekke tema rundt ekteskap i TV-serien. Jeg skriver mer om hvordan jeg bruker metoden nedenfor, men i og med at en tematisk filmanalyse gir mye rom for fortolkning passet denne metoden min forskning, tross metodens svakheter. Siden jeg velger å bruke en fortolkende analyseform, vil den tematiske analysen alltid være nært knyttet til en filmvitenskapelig omstridt meningsproduksjon. Begrunnelsen for dette kan være at meningsproduksjonen som trer frem i dette studiet er mitt, og jeg er farget av alt rundt meg og mine personlige antakelser.

---

²⁶ Thagaard 2009: 11

²⁷ Bakøy & Moseng 2008

²⁸ Bakøy & Moseng 2008

²⁹ Bakøy & Moseng 2008: 107

2.2.1 Fortolkning og hermeneutikk

Fortolkning har preget dette studiet i høy grad. Dette er en konsekvens av den metoden jeg har valgt å bruke, og som har sine styrker og svakheter. Fortolkning skapes gjennom møtet mellom film og tilskuer.³⁰ Mine tanker som forsker er konstruert gjennom dette spesifikke møtet med TV-serien. Hermeneutikken er læren om hvordan vi tolker tekster og gir innblikk i hva som skjer når vi tilegner oss en tekst, enten om teksten er skriftlig eller audio-visuell.³¹ De kunnskapene og erfaringene vi besitter, bidrar til å forme vår tekstforståelse. I hermeneutikken er møtet mellom meg og TV-serien en utfordring og samtidig det som er spennende i analysearbeidet. Siden vår forståelse av en film ikke er en lineær prosess, men pendler mellom hvordan filmen som helhet kommer til å utspille seg, og den rollen vi antar at den enkelte delen av en film spiller i denne helheten³², er min tolkning ikke nødvendigvis representativ for alle som ser serien. Men som medlem av en kulturkrets har jeg et repertoar av innlærte konvensjoner som sikrer en viss likhet i måten å oppfatte tekster på. Når man får ulike meningsinnhold i film, er det fordi man går ut fra egne erfaringer og forutforståelse slik man bearbeider ulike meningsutkast på ulik vis. Derfor kan møte med film og fortolker hele tiden skape nye meninger.³³ Dermed må man stille seg åpen til at den samme teksten kan forstås på flere måter.

2.3 Innsamling og utvalg av data

Forskningsobjektet mitt er TV-serien *The Crown*. I boken av Bakøy og Moseng *Filmatiske tradisjoner*, forklarer Eva Bakøy i sin *Retningslinjer for den filmvitenskapelige næranalysen* at det ligger tre grunnleggende krav til en filmvitenskapelig analyse; 1. den må være basert på en grundig gjennomgang av den utvalgte filmen, 2. den må begrunne sine utsagn og 3. den må belyse aspekter ved filmen som oppleves som interessante.³⁴ For å lage en problemstilling i forhold til dette forskningsobjektet måtte jeg først identifisere hva som var interessant i serien. Jeg så serien flere ganger og så på hvordan konflikter i filmen representerte samfunnsmessige problemer. På dette punktet var det et godt hjelpemiddel å lese anmeldelser og andre omtaler av filmen for å finne en tematikk som virket inspirerende. Interessen falt på temaet *ekteskap*, mer spesifikt *kjønnsroller i ekteskap*. Begrunnelsen for dette var seriens tendens til å problematisere ekteskapet til Elizabeth og Philip som noe tradisjonelt og utradisjonelt

---

³⁰ Bakøy & Moseng 2008:15

³¹ Bakøy & Moseng 2008:15

³² Bakøy & Moseng 2008:15

³³ Bakøy & Moseng 2008:111

³⁴ Bakøy & Moseng 2008:12

samtidig.

Med tanke på mengden data serien inneholdt måtte jeg foreta meg et utvalg og en avgrensning. I og med at jeg skal foreta meg en tematisk filmanalyse med tema ekteskap bestemte jeg meg for å se på scener og sekvenser hvor Elizabeth og Philip var alene. På dette punktet var det klart at jeg skulle utføre kvalitativt forskningsmetode. "Kvalitative metoder egner seg godt til studier av temaer som det er lite forskning på fra før, og hvor det stilles særlig store krav til åpenhet og fleksibilitet".³⁵ Som nevnt på introduksjonskapittelet er det ingen som jeg har kommet over som har studert på kjønnsroller i ekteskap i *The Crown* tidligere. Dermed er Thagaards krav til åpenhet og fleksibilitet absolutt å finne i min studie. Kvalitative studier baserer seg på strategiske utvalg, det vil si at man tar et utvalg som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver.³⁶

Jeg gjorde et kategoribasert utvalg som var relevant og hensiktsmessig til temaet ekteskap. Jeg fokuserte på hovedtema *ekteskap*, men så også på to undertema av ekteskap; *arbeid og familie*. Begrunnelsen for undertemaet var at mange av Elizabeth og Philip sine dilemmaer handlet om de nevnte undertemaene. Jeg studerte scener og sekvenser som falt innenfor de nevnte kategoriene. Jeg utelukket derfor å se på andre karakterer i serien. For at jeg kunne foreta et kategoribasert utvalg, var det avgjørende at jeg hadde sett serien et par ganger, for å få oversikt over om det var nok materiale som falt innenfor de ulike kategoriene. Utvalget av data bestod i utgangspunktet av scener og sekvenser hvor Elizabeth og Philip er alene, men tidlig i analysen supplerte jeg med et par scener til. Jeg vil begrunne denne avgjørelsen med at scenene og sekvensene som ble lagt til var komplementære scener som hjalp med å forsterke argumentene i analysen. For eksempel var dette scener hvor Philip snakket med sønnen sin Charles, og når Elizabeth snakker med moren sin. Både av hensyn til plass i oppgaven og av en vurdering av utvalget som tilstrekkelig stort, var disse relevante scenene lagt til i de empiriske materialene som analyseres her. Disse scenevalgene har gitt oppgaven tilstrekkelig bredde i forskningsmaterialet.

Valget om å fokusere på Elizabeth og Philip falt naturlig da de er hovedrollene i serien. De er mye i fokus og mye av det som skjer i serien skjer rundt dem og deres ekteskap. Valget om å bruke scener og sekvenser som kan betraktes som «private» er også et bevisst valg. Store

---

³⁵ Thagaard 2009: 12

³⁶ Thagaard 2009

delar av TV-serien baserer seg på historiske hendelser som er godt dokumenterte av medier og offentlige kilder. Jeg er bevisst på at dette utvalget av «private» scener og sekvenser har sine utfordringer i forhold til muligheten til finne ut hva som egentlig har skjedd, at fremstillingen ikke er «korrekt» i forhold til deres private liv. Likevel skal det utheves at det ikke er korrekthet jeg er ute etter, men fremstillingen. Derfor er det en fortolkning av hvordan det offentlige husker den samtiden og spekulasjoner om deres ekteskap og en fremstilling av serieskapernes- og samfunnets antakelser.

2.4 Analyse av data

Datainnsamling og datanalyse foregikk parallelt og dynamisk i mitt prosjekt. Forskning handler om å skape troverdige resultater, det vil si godt begrunnede tolkninger som er gjort gjennom systematiske analyser av data.³⁷ Da jeg bestemte meg for min empiriske avgrensning, laget jeg en tabell³⁸ slik at jeg systematisk kunne avdekke mine valgte scener. I tabellen skrev jeg episode, tid i episoden, kontekst, innhold hvor jeg skrev ned dialogen som fant sted i scenen, og analyse hvor jeg kort beskrev scenografien. Jeg gikk gjennom hver episode i begge sesongene i kronologisk rekkefølge. Omfanget av dette arbeidet var stort og tidkrevende da jeg ofte måtte stoppe og skrive ned både dialogen og det visuelle som ble vist på skjermen. Da jeg noterte ned dialoger fra serien valgte jeg å bruke Netflix sin tekstede oversettelse i serien. Faren ved å bruke denne oversettelsen er at den kan gi en mangelfull oppfatning av det som serien ønsker å fremstille fordi det engelske språket kan ha ord og uttrykk som er vanskelig å oversette direkte til norsk uten å endre meningsinnholdet. Jeg vil derfor begrunne dette valget med at jeg ønsker å se på serien som en helhet, inkludert bilde, lyd og handling og ikke bare på dialogen. Dialoger som jeg har valgt å eksemplifisere med i denne oppgaven er også nøye undersøkt, og jeg oppfatter oversettelsen som god og tilsvarende det som sies.

Da jeg hadde etablert en oversikt over alle scener hvor Elizabeth og Philip var alene, i tillegg til noen komplementære scener, sorterte jeg all dataen innenfor kategoriene ekteskap, arbeid og familie. Dette var for å få bedre oversikt over datamateriale. Datamengden var fortsatt veldig stor, så etter å ha fått denne oversikten begynte jeg å gå i dybden på teorier innenfor ekteskap og film som historieformidler. Etableringen min i teorier hjalp meg i utvalget av spesifikke scener, sekvenser og replikker som jeg ønsket se nærmere på for å finne svar på min problemstilling. Teorier om ekteskapets historiske utvikling og hvordan den har forandret

---

³⁷ Tjora, Aksel (2017) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 3. utgave, 1. opplag. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. s. 253

³⁸ Se vedlegg 1

seg fra å være basert på kollektiv interesse til i dag å være individuell interesse, samt teori om film som historieformidler, som blant annet sier noe om at en film kan aldri bli en komplett og fullstendig sannferdig fremstilling av fortiden, fordi at fortiden er borte, ble rammeverket for oppgaven.³⁹ Dette hjalp meg i det overordnede arbeidet med analysen ved å få frem at serien viser en kobling mellom fortid og nåtid, og at fortiden er konstruert gjennom dagens briller, men at arven fra fortiden er eksisterende i dagens samfunn.

Ovenfor nevnte jeg at jeg ikke bare fokuserer på dialogen, men også hele det multimodale samspillet som serien viser. Dette inkluderer farger, lys, skuespillernes posisjonering og kameraets vinkling. En analytisk prosedyre av film må til en viss grad tilpasses hvert enkelt tilfelle slik at det er rom for å avdekke analyseobjektet etter oppgavens behov.⁴⁰ Dermed analyserer jeg det som jeg oppfattet som meningsgivende i forhold til min problemstilling. Jeg analyserer derfor hver scene for seg og det varierer hvilke aspekter jeg vektlegger i analysen av scenen. Noen tilfeller vektlegger jeg dialogen andre ganger vektlegger jeg skuespillernes posisjonering. For eksempel i en dialog hvor Elizabeth sitter høyere enn Philip, diskuterer jeg hvordan denne posisjoneringen sier noe om maktforholdet i deres ekteskap. Et annet eksempel kan være fargepaletten på skjermen slik som hvor varme farger og kalde farger gir ulik mening og dermed bidragsgiver til fortolkningen av scenen. Mine fortolkninger og argumenter i analysen blir støttet av mitt teoretiske rammeverk, som oppgaven forankrer seg i.

2.5 Forskerperspektiv

Jeg vil her si eksplisitt at analyseprosessen har både under og etter datainnsamling vært preget av valgene jeg har tatt underveis i arbeidet med materialet. Hvilken bakgrunn jeg har som forsker, og hvilke veier jeg velger å ta underveis er viktig for utfallet av forskningsarbeidet. Jeg har som forsker gjennom hele prosjektet måtte være bevisst og reflektert i forhold til å ha forståelse for mitt eget arbeid. Jeg som er vokst opp innenfor den vestlige kulturkretsen er naturligvis godt kjent med det eksisterende kjønnsystemet i samfunnet – kanskje uten å tenke over det. Dermed kan det tenkes at jeg er blind for noen av de strukturene vi har på nært hold. Dette krever derfor refleksjon over egen fortolkende posisjon og ikke minst en grad av ansvarlighet både i forhold til TV-serien jeg analyserer og samfunnet den er en del av.

---

³⁹ Bøe, Jan Bjarne og Knutsen, Ketil (2012) Innføring i historiebruk. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget. s.74

⁴⁰ Tjora 2017:253

Kapittel 3

Teori

I dette kapittelet presenteres det teoretiske rammeverket som oppgaven vil forankre seg i. Dette teoretiske rammeverket har som hensikt å være anker til komplementære teorier som blir diskutert i analysekapittelet i oppgaven. Det teoretiske rammeverkets relevans for å besvare på oppgavens problemstilling vil også bli belyst i dette kapittelet. Kapittelet vil ta for seg tre hoveddeler; første del viser til teori om ekteskap, andre del om film som historiefremidler, og til slutt hvordan begge av de nevnte aspektene er forankret i fagfeltet historiedidaktikk.

3.1 Ekteskap

Denne oppgaven har som hensikt å svare på hvordan kjønnsroller i ekteskapet til Elizabeth og Philip blir problematisert i *The Crown* og hvordan serien kan gi bevissthet rundt kjønnsroller i ekteskapet i dag. For å kunne svare på dette er det hensiktsmessig å få en forståelse for den historiske bakgrunnen og utviklingen av ekteskap. Kjønnsroller i ekteskap vil inngå implisitt i disse teoriene. Den historiske bakgrunnen sier noe om hensikten med ekteskap fra førmoderne tid fram til det senmoderne samfunnet vi befinner oss i dag. Dette vil hjelpe å svare på hvordan kjønnsroller i ekteskap blir problematisert i serien. Teorien kan hjelpe oss i diskusjonen rundt fremstillingen av kjønnsroller i ekteskap på 1950-tallet som serien utspiller, men og kjønnsroller i ekteskap i dag fordi at serien er laget i nåtiden. Deretter vil jeg benytte meg av teorier om detradisjonisering av ekteskap og individualisering som har skjedd de siste tiåret. Dette vil komme inn i diskusjonen i forhold til hva serien kan fortelle oss om kjønnsroller i ekteskapet i dag.

3.1.1 Historisk bakgrunn

For å forstå betydningen av og prosesser rundt ekteskap i dag er det hensiktsmessig å bearbeide temaet i et lengre historisk perspektiv. Jeg begrenser meg til å se på utviklingen i det vestlige samfunnet. Endringer i ekteskap, inkludert familiepraksiser og ideologier rundt dem gjør at det er mulig for oss å forstå ulike samfunnsendringer. I følgende vil jeg gjøre rede

for meningen bak ekteskap, relasjon mellom ektefeller og kjønnsrollemønster og hvordan disse aspektene har endret seg fra det førindustrielle samfunnet fram til i dag.

Det førmoderne ekteskap som tok plass i det førindustrielle samfunnet fram til 1700-tallet bestod av bondesamfunn med storfamilier som ofte bodde under samme tak. Ekteskap var den eneste samlivsformen, og inngangsporten for å etablere en familie.⁴¹ Å inngå ekteskap var å bevare families sosiale posisjon i samfunnet eller å skape allianse mellom familie for å sikre makt og overlevelse. Kongefamilier gjorde ofte dette for å sikre makten, og tradisjonen er også å se i *The Crown* hvor det er forventet av Elizabeth at hun skal gifte seg for å sikre monarkiet. Det førmoderne ekteskapet dreier seg om å tenke på hva som var best for familien og ikke individet.⁴² Ekteskap var etter patriarkalsk struktur noe som var ment til å skape stabilitet og kontinuitet. Ektefellene hadde ulike arbeidsoppgaver slik at husholdningen gikk rundt. Mannen var familiens overhode, og det var hans rett og plikt å bruke makt i hjemmet. Konen sin makt var begrenset til barna og tjenestefolk dersom familien hadde det.⁴³ Industrialiseringen og urbaniseringen i løpet av dette århundre sørget for økt mobilitet som gjorde det lettere for unge å flytte til byene og skaffe seg lønnet arbeid, som gjorde dem mer uavhengig av foreldrene.⁴⁴ Familie som en produksjonsenhet var ikke like nødvendig, og de gamle pliktene til ekteskap forandret seg, blant annet ble det lagt mer vekt på kjærlighet som grunnlag for samliv.⁴⁵

I det moderne ekteskap på første halvdel av 1900-tallet var ekteskap fremdeles den viktigste rammen rundt samliv. Store deler av perioden var preget av krig. Mens mennene var i krig, tok kvinnene seg av alt på hjemmefronten og arbeidet for å få inntekt.⁴⁶ I etterkrigstiden var fokuset å bygge opp samfunnet igjen med kjernefamilien som idealet. Denne kjernefamilien hadde tydelig kjønnsroller. Arbeidsfordelingen i hjemmet var basert på et ideale som sa at mannen skulle være familiens overhode, med en lønnet jobb. Konen tok seg av husarbeid og omsorg for barn.⁴⁷ Fra førmoderne tid til moderne tid har konen har gått fra å være en aktiv samarbeidspartner til mer en støttespiller. Særlig i 1950-årene stod disse idealene sterkt, hvor

---

⁴¹ Sogner, Sølvi (red.) (2003) *I gode og vonde dager. Familielivet i Norge frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Det Norske Samlaget.

⁴² Telste, Kari (2003) *Familien som kjenslefellesskap*. I Sogner, Sølvi (red.) *I gode og vonde dager. Familielivet i Norge frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Det Norske Samlaget.

⁴³ Sogner 2003

⁴⁴ Cheal, David (2002) *Sociology of Family Life*. Basingstoke: Palgrave.

⁴⁵ Sogner 2003

⁴⁶ McDermott, Anette (2018) How World War II Empowered Women. *History*. Hentet fra <https://www.history.com/news/how-world-war-ii-empowered-women>

⁴⁷ Cheal 2002:13

mannen var forsørger og konen var husmor.⁴⁸ Årene etter andre verdenskrig var ekteskapets gullalder og husmorfamiliens storhetstid hvor den mannlige forsørgernormen, familie og ekteskapsforhold stod sterkt.⁴⁹ Periodens familiemodell viser en skjev maktfordeling mellom kjønnene. Det ble forventet at kvinnen skulle ofre seg for å tilfredsstille familiens behov.⁵⁰ Da kvinnene begynte å etablere seg på arbeidsmarkedet utover 1960-tallet, startet også moderniseringen av morsrollen, blant annet at tiden til omsorg i familien minsket.⁵¹ Idealet om den mannlige forsørgeren og det kvinnelige husmoren ble stadig svekket til fordel for en norm om likestilling i familien, hvor ansvaret både i- og utenfor hjemmet skulle være felles for begge parter.⁵²

Det senmoderne ekteskapet som kom utover 1970-tallet fram til i dag ser man en utvikling av flere ulike typer samlivsmønstre. En viss kvinnefrigjøring gjorde at det var flere kvinner som utdannet seg og deltok i yrkeslivet. Dette utviklingstrekket kan sees i sammenheng med individualiseringprosess som jeg skriver om senere i kapitlet. Generelt ble det viktigere for individet å kunne velge fritt og uavhengig, inkludert valg av partner. Perioden viser utvikling av nye samlivsmønstre, og at mennesker har ulike oppfatninger av hva samliv er og bør være, og hvem og hva som danner samliv.⁵³ For å etablere et parforhold i dag er det kjærlighet som normalt er den legitime grunnen.⁵⁴ Basert på likeverd, likestilling, selvstendighet og følelser handler ekteskap og parforhold i dag mer om å skape en sosial arena for begge som sikrer kjærlighet og lykke og samtidig gi mulighet for selvrealisering, hvor det tidligere var basert på sosial og økonomisk avhengighet. Man kan si at ekteskap tidligere var basert på den kollektive interessen, hvor det i dag er mer en individuell interesse.

3.1.2 Teoretisk syn på ekteskap

Som en del av det teoretiske rammeverket jeg bruker for min studie ser jeg på Anthony Giddens, Ulrich Beck og Elizabeth Beck-Gernsheims perspektiver på å forstå parforhold og ekteskap i vår tid. De mener at det har foregått en detradisjonalisering i samfunnet de siste tiår, og deres fokus har vært på individualiseringsprosessen som de hevder fristiller individet fra de tradisjonelle rollene. Begrunnelsen for bruken av disse teoriene som rammeverk er

---

⁴⁸ Tesle 2003

⁴⁹ Leira, Arnlaug (2004) *Omsorgsstaten og familien*. I Ellingsæter, Anne Lise og Arnlaug Leira (red.). *Velferdsstaten og familien. Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

⁵⁰ Tesle 2003: 159

⁵¹ Leira 2004

⁵² Leira 2004:30

⁵³ Knudsen, Knud og Kari Wærness (1996) *Er ekteskapet som institusjon på vei ut i Skandinavia?* I *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 3/1996 s.300

⁵⁴ Thagaard 2005:21

fordi at oppgaven har som hensikt å undersøke hva *The Crown* kan si om kjønnsroller i ekteskapet i dag. Dermed er det høyst relevant å de på teoretiske perspektiver som gjelder dagens samfunn.

I sosiologen Anthony Giddens sin bok *The transformation of intimacy*⁵⁵ skriver han om det han kaller for *det rene forhold*. Dette oppnås gjennom emosjonell kommunikasjonen mellom partene innenfor rammene av seksuell og emosjonell kontekst som kun opprettholdes så lenge begge parter føler at deres krav og forventninger til forholdet ivaretas.⁵⁶ Det rene forhold er ikke basert på sosiale, økonomiske forpliktelser eller knyttet til en institusjon som ekteskap eller et ønske om å oppdra barn. Giddens mener at ekteskap i mange samfunn går mot denne retningen. Det er en detradisjonisering av kjernefamiliens rollekomplementaritet som gjør at ektefellene blir mindre avhengige av hverandre.⁵⁷ *Konfluerende kjærlighet* er et uttrykk som Giddens bruker om at kjærligheten mellom partene er blitt mer basert på seksuell, emosjonell likhet og gjensidig tilfredsstillelse i motsetning til den tradisjonelle romantiske kjærligheten som fremstiller de etablerte forskjellene mellom mann og kvinne. Giddens mener at konfluerende kjærlighet gir maktbalanse i parforholdet fordi den er uten rollekomplementaritet. Giddens mener overordnet at denne utviklingen medfører til en fremvoksende likestilling mellom menn og kvinner, og ekteskapet framover har lite å gjøre med eksterne forstyrrelser som sosiale forventninger og lover.⁵⁸ I følge Giddens krever et vellykket forhold gjensidig forpliktelse i form av kommunikasjon, nærhet og tillit. Dette innebærer at partene må jobbe med forholdet.⁵⁹ Slik som jeg oppfatter Giddens teori hevder han at ekteskapet i dagens senmorderne samfunn begynner å miste sin relevans fordi at individet ønsker å søke etter det rene forholdet, som motarbeider det institusjonelle ekteskapet. I dag er ekteskapet mer et valg enn en nødvendighet.

Andrew Cherlin er enig i at det har foregått en detradisjoniseringsprosess de siste tiår, men stiller seg kritisk til Giddens «rene forhold». Cherlin mener den virker mest realistisk for en verden der forpliktelse ikke betyr noe fordi det rene forholdet dreier seg om forhold som kontinuerlig er i fare for å bryte opp siden forholdet holdes sammen av partnernes frivillige engasjement. I følge Cherlin vil folk fortsatt forplikte seg moralsk til et forhold, men foretrekker å forplikte seg frivillig fremfor å være forpliktet gjennom lov og sosiale normer.

---

⁵⁵ Giddens, Anthony (1992) *The transformation of intimacy*. Stanford, CA: Stanford University Press.

⁵⁶ Giddens, Anthony 1992: 58

⁵⁷ Giddens 1994:63

⁵⁸ Giddens 1992; Giddens 1994

⁵⁹ Giddens 1994: 137

Samtidig vil partnere ha friheten til å inndra sine forpliktelser til enhver tid.⁶⁰

Detradisjonaliseringprosessen som har foregått innebærer en svekkelse av sosiale normer og sosiale endringer. Dette gir situasjoner som er utenfor etablerte normers rekkevidde som fører til at individer ikke kan stole på en delt forståelse om hvordan man skal handle.⁶¹ Cherlin sier at selv om det har skjedd endringer i samliv og familiemønster, har mange mennesker fortsatt lyst å oppnå et godt ekteskap og familieliv, og anser dette som viktig. Selv om ekteskapet har en skiftende betydning i dag, så har den betydning som symbol på status og individuell oppnåelse.⁶²

I sosiologene Beck og Beck-Gernsheim sin bok *The Normal Chaos of Love* har de de samme antagelsene som Giddens, men er mer pessimistiske ovenfor individualiseringsprosessen. De mener at det er en potensiell fare for kaos fordi menn og kvinner vil tvangsmessig være på søken etter den riktige måten å leve på.⁶³ Etter som tradisjonelle sosiale roller gradvis forsvinner, tillegger det individet for mange valgmuligheter med hensyn til familie, arbeid, og personlig frihet slik at individet opplever dette som kaotisk. Beck og Beck-Gernsheim mener at det kan oppstå motsetningsforhold mellom mann og kvinne om hvordan kjønnsrollene skal fordeles innenfor den private sfæren.⁶⁴ De mener at individualisering innebærer at individer er i større grad avhengig av å konstruere sine egne liv. Det er mindre vektlegging på normativ styrt adferd, men en økt vektlegging på individualisering, og det gir enkeltindividet muligheter for å beslutte sine egne valg og dette mener Beck og Beck-Gernsheim er en potensiell fare for kaos.

Individualisering medfører plikt og ansvar til aktivt ta valg med hensyn til familieliv og arbeidsliv, noe som kan resultere i at valg kan komme til å kolliderer med hverandre. Det kan resultere til en endeløs kamp mellom familielivet, karrieren, kjærligheten og ekteskapet.⁶⁵ Når tradisjonelle kjønnsroller gradvis svekkes, oppstår det en strid mellom mann og kone i den private sfæren. Beck og Beck-Gernsheim mener dette er fordi at arbeidskarriere setter rammene for samlivet. De bruker betegnelsen *status kamp*, som er kampen mellom kjønnene, som sier noe om kampen om tid og ressurser som følge av to ektefeller med arbeidskarrierer.⁶⁶ De mener at kampen mellom kjønnene er en klar indikasjon på individers

---

⁶⁰ Cherlin, Andrew J. (2004) *The deinstitutionalization of American marriage*. Journal of Marriage and Family. Vol 66, Issue 4, 848-861.

⁶¹ Cherlin 2004

⁶² Cherlin 2004

⁶³ Beck, Ulrich og Beck-Gernsheim, Elisabeth (1995) *The normal chaos of love*. Cambridge: Polity Press.

⁶⁴ Beck og Beck-Gernsheim 1995:2

⁶⁵ Beck og Beck-Gernsheim 1995

⁶⁶ Beck og Beck-Gernsheim 1995:2

sult etter kjærlighet. Som følge av gradvis løsrivning fra tradisjonelle roller og sosiale relasjoner, samt en svekkelse av fellesskap, søker individene kjærligheten.⁶⁷ De mener at kjærlighet og identitet er nært forbundet med hverandre, fordi identitetsutvikling skjer som en følge av de nære relasjonene individet har.

En teoretiker som stiller seg kritisk til både Giddens, Beck og Beck-Gernsheim er sosiologen Neil Gross som mener at tradisjon fortsatt betyr mye.⁶⁸ Han sier seg enig i at det har skjedd endringer i samlivsmønster og familieliv, men mener at detradisjonisering ikke fanger opp disse endringene godt nok. For å få en bedre forståelse foreslår Gross et analytisk skille mellom *regulative tradisjoner* og *meningskonstitutive tradisjoner*. Regulative tradisjoner innebærer de begrensninger som kommer utenfra, som trusler om utestenging fra ulike moralske samfunn. Meningskonstitutive tradisjoner innebærer de språklige og kulturelle rammer i måten å forstå verden på, overført fra en generasjon til den neste. Disse tradisjonene former handling ved å aktivere den fra innsiden.⁶⁹ Ifølge Gross fungerer den regulative tradisjon fortsatt som et ideal for mange og at intimitet fortsatt er forbundet med den romantiske tradisjonen. Stigmaet rundt det å ikke å gifte seg i dag er sterkt redusert, og det er lettere å leve alene eller å være samboere, men ekteskapet er fortsatt normen og det kulturelle idealet, hevder Gross. Han sier videre at dette er et poeng som setter spørsmålstegn ved noen av de normative reguleringer som ofte følger med tesen om detradisjonisering. Tendensen er at det ofte bare fokuseres på de regulative tradisjoner.⁷⁰

3.2 Film som historiefremidler

Den andre delen av mitt teoretiske rammeverk ser jeg på aspekter rundt film som historiefremidler. Jeg ser på Jan Bjarne Bøe og Ketil Knutsen sine perspektiver på hvordan vår samtid bruker fortiden i ulike verktøy til å formidle en historie eller et budskap. Jeg ser også på Rosenstone sine perspektiver i forhold til historie i film, og hva som gjør film til et godt virkemiddel til å forstå fortiden på, men også å forstå den samtiden som spillefilmen er laget i.

Bøe og Knutsen sier at historiebruk ikke dreier seg om hva som skjedde i fortiden, men bruken av historien som skjedde i fortiden. Det er samtidens bruk av fortiden som har interesse.⁷¹ De går gjennom flere måter samfunnet bruker historie på med ulike formål, denne

---

⁶⁷ Beck og Beck-Gernsheim 1995

⁶⁸ Gross, Neil (2005) *The Detraditionalization of Intimacy Reconsidered*. *Sociological Theory*, 23: 286-311

⁶⁹ Gross 2005

⁷⁰ Gross 2005

⁷¹ Bøe og Knutsen 2012: 13

oppgavens interesse ligger på historiebruk i underholdning og visuellhistoriebruk. De hevder at på tilsvarende måte som skriftlige medier, kan det visuelle mediet også brukes til å manipulere historien og påvirke hvilke bilder av historiske forandringsprosesser vi tilegner oss. Historie blir bruk av ulike samfunnsaktører for å kommunisere et budskap og utøve en påvirkning.⁷² Historiebruk i underholdning, hevder Bøe og Knutsen, kan være eksistensiell ved at man kan oppdage sider av seg selv eller ved livet.⁷³

Bakgrunnen for at jeg velger å bruke denne teorien er fordi den er interessant i forhold til diskusjonen om hvordan kjønnsroller i ekteskapet i *The Crown* kan gi oss bevissthet rundt kjønnsroller i ekteskapet i dagens samfunn. Dermed også hvilke oppfatninger vi har av fortiden som påvirker hvordan vi velger å fremstille den. Film kan være et mektig våpen for å skape innlevelse, opplevelse og forståelse hos tilskueren. Det er et audio-visuelle uttrykk som har potensial til å kommunisere informasjon som stemning, adferdsmønster, klesstiler, fysisk miljø og gjenstander på en mer effektiv måte enn tradisjonelle bøker.⁷⁴

Bøe og Knutsen siterer den amerikanske medieforskeren Marshall McLuhan som sier «The medium is the message» og som viser til at ingen medier er passive når de formidler informasjon, men har evnen til å påvirke hvordan budskapet blir formidlet.⁷⁵ Visuell historie kan få frem komplekse sammenhenger på grunn av mediets multimodalitet hvor informasjon blir formidlet gjennom et samspill med av auditive, verbale og visuelle uttrykk.⁷⁶ Dette levendegjør historien på en ny måte. Historien i filmen blir fortalt ved hjelp av rekvisitter, skuespillernes karakter, bildevinkler, kamerabevegelser, karakterer, miljøskildringer, hvordan filmen er klippet, musikk, dialog og teksting. Bruk av tidstypiske klær og interiør, kombinert med musikk og dialoger skaper de rette stemningene, som gjør at man får en helt annen tilnærming til historien og historien virker mye nærmere.⁷⁷ En spillefilm kan aldri bli en komplett og fullstendig sannferdig fremstilling av fortiden. Alt man har er rester, og ut fra dette utgangspunktet må filmskapere konstruerer de historiske hendelsene.⁷⁸ Film- og serieskapere bruker kunstneriske inngrep for å skape gode fortellinger på mediets premisser og slike grep kan også tilføre fortellingen dybde og problematisere forestillinger om fortiden.⁷⁹

---

⁷² Bøe og Knutsen 2012: 61-64

⁷³ Bøe og Knutsen 2012: 128

⁷⁴ Bøe og Knutsen 2012: 63

⁷⁵ Bøe og Knutsen 2012: 62

⁷⁶ Bøe og Knutsen 2012: 63

⁷⁷ Bøe og Knutsen 2012: 69

⁷⁸ Bøe og Knutsen 2012: 74

⁷⁹ Bøe og Knutsen 2012:79

Rosenstone hevder også at film er et verktøy som kan hjelpe oss med å forstå fortiden på en dypere måte enn en bok, slik som Bøe og Knutsen sier. Om den historiske filmen fokuserer på dokumenterte mennesker eller finner opp karakterer i filmen så er den historiske tenkningen den samme: Individet, eller den gruppen det handler om er sentrum for en historisk prosess.⁸⁰ Gjennom karakterens øyne gjør vi mer enn å bare se filmen, men vi opplever og føler også, sier han. Fortiden kan oppleves som veldig fjernt og dødt for mange, men film kan vekke følelser hos seeren, som sympati, anger, glede, sorg og fortvilelse. Ved bruk av de filmatiske virkemidlene sikter filmen på følelsene til seeren, og man blir utsatt for å føle med rolleskikkelsene. Film minsker på den måten avstanden mellom deg og fortiden og man er i stand til å få en smakebit på hvordan det kan ha vært å oppleve den fortiden. Film kvalifiseres derfor som et verktøy til å gjengi vårt forhold til, og øke forståelse av fortiden.

Filmskapere bruker data mer løst enn akademikere og dermed skal man ikke ta historie på film bokstavelig, men mer symbolsk og metaforisk.⁸¹ Det er argumenter som utfordrer filmens troverdighet, autenticitet og historisk korrekthet.⁸² Innholdet i historiske filmer vil alltid være i debatten om hva som er «rett» eller «galt» i forhold til den historiske hendelsen som blir rekonstruert. Men som tilskuer må man vurdere om disse «feilene» påvirker historien som blir formidlet i serien. Det som er interessant er om disse feilene påvirker tilskueres forståelse for den samtiden. I og med at empirien min ikke er basert på noen offentlig kilde, er der ikke tvil om at den delen av serien er subjektiv. Historiske filmer er ofte bygget på kilder, ofte primære kilder. Det vil alltid være hull rundt primærkildene, hull som historikere, eventuelt filmskapere må fylle ut med sin disiplinerte historiske fantasi og kreativitet. I denne oppgaven er ikke målet å finne ut om fortellingen er sann, men heller å se på hvordan fortellingen blir fremstilt, og hva vi kan hente ut av informasjon i forhold til den fremstillingen.

3.2.1 Hvordan filmen påvirker tilskueren

Filmskapere benytter seg av flere virkemidler for å få fremstillingen til å virke så troverdig som mulig, og for å vekke følelser hos tilskueren. Klipping og redigering kan manipulere tid. Det kan få tiden til å gå raskere eller saktere i forhold til realiteten.⁸³ En sesong i *The Crown* utspiller omtrent ti år av Elizabeth II sitt liv. Fargebruk og miljøskildring er to faktorer som har mye å si for den visuelle opplevelsen av filmen. Bruken av farge og lyssetting i film

---

⁸⁰ Rosenstone, R.A. (2012). *History on film/Film on history*. London & NY: Routledge.

⁸¹ Rosenstone 2012

⁸² Rosenstone 2012:1

⁸³ Hayward, Susan (2000) *Cinema Studies. The Key Concepts*. Second Edition. London & NY: Routledge.s.94

framhever egenskaper ved motivet og gir filmen en stemning som påvirker oss som tilskuer på ulike måter. Fargebruken kan påvirke tilskuer på en fysisk og psykologisk måte, alt etter instinkter, psykologiske assosiasjoner og responser tilskueren har.⁸⁴ Varmer toner gir ofte en følelse av harmoni og kjærlighet, kalde fargetoner gir motsatt virkning. Ved å se på miljøskildringen kan man analysere tidsperioden handlingen er lagt til, samfunnsforhold, naturgeografiske områder, interiør, redskaper og klær. Formålet med dette er at det visuelle bilde skal virke så autentisk og troverdig som mulig.⁸⁵

Karakterene, personene i TV-serien, viser sine egenskaper gjennom handlinger i serien. Vår oppfattelse av Elizabeth og Philip dannes på bakgrunn av de handlinger de utfører. Vi får på den måten innblikk i deres liv og følelser, personlige målsetninger, kunnskaper og evner.⁸⁶ Det er en klar sammenheng mellom hvordan de oppfører seg og konfliktene de befinner seg i. Handlingen i filmen blir derfor ofte drevet av karakterers opplevelser og søken etter sammenheng i tilværelsen som fortellingen er sentrert rundt. Kameraperspektiv bidrar til å formidle karakterenes opplevelser, og karakterens erfaringshorisont.⁸⁷

Filmlyd omfatter kategoriene musikk, tale, reallyd og effektlyd. Hvordan lyden oppleves er et resultat av hvordan disse kategoriene spiller med hverandre i narrasjonen.⁸⁸ Lyder i film er alltid et resultat av valg som er blitt gjort at filmskapere om hvilke lyder vi som publikum skal høre. Alle lyder og stille pauser vil potensielt ha en spesiell estetisk eller opplevelsesmessig virkning som bygger opp under filmens budskap og former tilskuerens følelsesmessige engasjement for filmen. I *The Crown* er det blitt brukt relativt lite lyd, og mange av scenene jeg har analysert er det mange stille pauser, noe som kan bygge opp under argumentet om spenningene rundt Elizabeth og Philip og at det ikke er noe god kommunikasjon mellom dem. De verbale vekslinger i filmen er viktige i forhold til meningsdannelse, men det kan også være ikke-verbale midler som driver historien som blikk og kroppsspråk. Den neste fasen vil være å tolke måten lydene bidrar til vårt følelsesmessige engasjement og oppfatning av filmens budskap.⁸⁹ Dette kan selvsagt være ulikt fra person til person, og dermed vil fortolkningspraksisen bli brukt.

---

⁸⁴ Hayward 2000: 71-72

⁸⁵ Hayward 2000: 325, 231

⁸⁶ Bakøy og Moseng 2008: 24

⁸⁷ Bakøy og Moseng 2008: 27-28

⁸⁸ Bakøy og Moseng 2008:79

⁸⁹ Bakøy og Moseng 2008:80

Filmbilde innebærer kategorier som bildeutsnitt, redigering, fargebruk og miljøskildring. Kameras er et teknisk verktøy som brukes av serieskaperne. Dens skiftende posisjoner er valgt og å vise det utsnittet som til enhver tid er best egner for å fremme fortellingen.⁹⁰ Kameraføring vil etablere interessefokus, og man kan på den måten forme en nærhet med karakteren. Ofte kan dette si oss mer informasjon enn dialogen, slik som nærbilder kan gi intimitet mellom tilskuer og karakter, nedenfra og opp vinkling kan vise at en person er dominant. Perspektivet som kamera tar er orienteringspunktet for det som presenteres visuelt, og dermed er kamerafunksjonen avgjørende for filmpresentasjonen.

3.3 Historiedidaktikk og historiebevissthet

I denne delen er hensikten å koble det teoretiske rammeverket som er skrevet ovenfor til fagfeltet historiedidaktikk. Historiedidaktikk er et stort fagfelt fylt av dilemmaer fordi fagfeltet er beslektet med mange fagområder som er store og uklare, og derfor vanskelig å definere.⁹¹ Som et utgangspunkt sier historiker Ola Svein Stugu at det handler om bruk av historie på en eller annen måte. Historiedidaktikk er knyttet til historieundervisning i skolen, men slik er det ikke nødvendigvis lenger, og Stugu sier at det er viktig så skille mellom historiefaget som «faget om fortiden» og å betrakte historie som et forløp som også inkluderer nåtid og framtid, slik historiebevissthetsbegrepet innbyr til.⁹² Historiebruksdidaktikk er et begrep Stugu operer med som bygger på teorien om historiebevissthet og på folks hverdagsopplevelse av historiske forløp, uavhengig av forskningsfag og skole.⁹³ På den måten henger Bøe og Knutsens teori om historiebruk i det store fagfeltet historiedidaktikk. Siden jeg i min oppgave er interessert i hvordan historie blir brukt i *The Crown* som kan få tilskuer til å knytte paralleller mellom fortid, nåtid og framtid i forhold til kjønnsroller i ekteskap er det relevant å si noe videre om historiebevissthetsbegrepet.

Historiebevissthet handler om hvordan vi orienterer oss i tid ved å forstå vår egen samtid i lys av en fortidstolkning og framtidforventning.⁹⁴ Det er dette jeg ønsker å undersøke i forhold til *The Crown*, spesielt i forhold til mitt forskningsspørsmål: «Er vår forståelse av det som skjedde i fortiden med på å skape bilder av kjønnsroller i ekteskap i dagens samfunn, eller har normene våre i dag en innvirkning på hvordan vi fremstiller fortiden?» Kjernen i historiebevissthet dreier seg om å vise at menneskers egen fortid er viktig for hvem de er, at

---

⁹⁰ Bakøy og Moseng 2008:27

⁹¹ Stugu, Ola Svein. (2004) *Historiedidaktikkens dilemmaer*. I Ahonen, Sirkka mfl. (red.), Hvor går historiedidaktikken? Nr. 45 i skriftserie for historie og klassiske fag. Trondheim: NTNU.

⁹² Stugu 2004:16

⁹³ Stugu 2004:13

⁹⁴ Lund 2016

deres forståelse av nåtiden henger sammen med hvordan de oppfatter både fortiden og framtiden. Deres individuelle fortid, nåtid og framtid er på en eller annen måte forbundet til den kollektive, slik at de både er individer og en del av et fellesskap. *The Crown* er en serie som er tilgjengelig internasjonalt. Selv om man ikke er en del av det britiske samfunnet er det likevel innhold i serien som kan gjøre at en tilskuer kan kjenne seg igjen i mange av aspektene som blir fremstilt. Historiebevissthet er et resultat av en mental prosess, der både emosjonelle og kognitive, bevisste og ubevisste forestillinger spiller en rolle.⁹⁵ Gjennom historiske spillefilmer plasseres mennesket i en tidssammenheng utenfor grensene til sin egen levetid.⁹⁶ Dette er den makten som verktøyet har, den skaper innlevelse ved hjelp av filmatiske virkemidler.

Temaet mitt i oppgaven er ekteskap, mer spesifikt kjønnsroller i ekteskap, som de fleste har assosiasjoner til. Dette gjør at det valgte tema og TV-serien i utgangspunktet kan bidra til historiebevissthet. Historiebevissthet innebærer å forstå historie som en progressiv tidslinje der fortiden alltid vil bli sett gjennom nåtidens briller.⁹⁷ Dette er interessant i diskusjonen i forhold til serieskapernes valg og intensjoner, og hvordan deres valg av fremstilling påvirker tilskuerens tolkning av kjønnsroller i ekteskapet på 1950-tallet og i dag. Det er derfor avgjørende å være bevisst på at TV-serien *The Crown* er laget med moderne øyne, og reaksjoner som befinner seg i serien kan ha vært farget av vårt nåtidsperspektiv, selv om reaksjonene kan virke autentiske for den tidsperioden serien rekonstruerer.

---

⁹⁵ Rüsen, J. (2004) *Historical consciousness: Narrative Structure, Moral Function, and Ontogenetic Development*. I P. Seixas (Red.) *Theorizing Historical Consciousness*. Toronto: University of Toronto Press Incorporated. (s. 65-85).

⁹⁶ Rüsen 2004: 65-85

⁹⁷ Seixas, P. Morton, T. (2013) *The Big Six – Historical thinking concepts*. Toronto, Ontario: Nelson Education LTD. s. 139

Kapittel 4

Ekteskap

Dette kapitlet vil ta for seg forskningsfunn, analyse og refleksjoner rundt hvordan Elizabeth og Philip er representative i forhold til nåtidens idealer om ekteskap, og hvordan nåtiden fremstiller ekteskapsroller på 1950-tallet. Til tross for at deres ekteskap er signifikant, fremstilles ofte ekteparet som veldig ordinært, med typiske ekteskapsproblemer som viser at de både er produkter av samtiden, og produkter av nåtiden.

Kapitlet vil være todelt. Den første delen vil argumentere rundt hvordan ekteskapet utfordres når pliktfølelse og personlige behov stadig står i spenning og hvordan rolleforventninger påvirker ekteskapet. Den andre delen vil ta for seg hvilke utfordringer ekteskapet står ovenfor når ektefellene befinner seg på 1950-tallet og Elizabeth er i maktposisjon, noe som skaper maktkamper i ekteskapet. Ekteskapet blir fremstilt som komplisert fordi samfunnsforventningen kommer i strid med deres individuelle interesser. Begge gjennomgår en individualiseringprosess som ofte er koblet til den senmoderne tiden vi lever i dag, hvor individet fristiller seg mer fra de tradisjonelle rollene.⁹⁸ Denne prosessen kan skape kaos i ekteskapet fordi at de stadig befinner seg i spenningen mellom samfunnets kulturelle rammer, tradisjon, modernisering og personligmoral.⁹⁹ Studier av senmoderne ekteskap¹⁰⁰ er derfor å kjenne igjen i ekteskapet til Elizabeth og Philip.

4.1 Pliktfølelse versus personlige behov i ekteskapet

I utgangspunktet er ekteskapet mellom Elizabeth og Philip svært unikt og ulik andres fordi de er kongelige. På tidspunktet Elizabeth gifter seg med Philip er hun tronarving, og hvem hun gifter seg med har derfor betydning for monarkiets fremtid. Deres ekteskap har en påvirkning på det personlige plan, men også det offentlige plan, for nasjonen og samveldet. Dette er en viktig faktor som har en innvirkning på deres kjønnsroller i ekteskapet og ofte grunnlaget for mange av utfordringer Elizabeth og Philip står ovenfor. I en tale som Philip gir i gullbryllupet deres i 1997 sier han: "I think the main lesson we have learnt is that tolerance is the one

---

⁹⁸ Giddens 1994

⁹⁹ Beck og Beck-Gernsheim 1995, Gross 2005

¹⁰⁰ Giddens 1994, Beck og Beck-Gernsheim 1995, Gross 2005, Cherlin 2004

essential ingredient in any happy marriage... You can take it from me, the Queen has the quality of tolerance in abundance."¹⁰¹ Sitatet fra talen indikerer at TV-serien faktisk tar for seg reelle tema i forholdet som er like i virkeligheten. Dette kan peke på Anthony Giddens teori om at et lykkelig forhold krever kommunikasjonen som opprettholdes så lenge begge parter føler at deres krav og forventninger til forholdet ivaretas.¹⁰² Hovedgrunnen til problemene de møter i ekteskapet i TV-serien er dilemmaene tar opp er nettopp fordi at deres krav og forventninger ikke blir ivarettatt. Spenningen mellom plikt og personlige behov kan skape problemer i ekteskapet. Hånd i hånd med dette er rolleforventninger i ekteskapet og samtidens normer som også kan være vanskelig å håndtere i et ekteskap.

Som nevnt i teorikapittelet har ekteskap en relativ lang historie som har endret seg mye opp gjennom tidene og er en norm av samfunnet som endrer seg i pakt med samfunnsutviklingen. I det førmoderne ekteskapet, før industriens utvikling hvor samfunnet var stort sett et bondesamfunn var ekteskapet etter en patriarkalsk struktur som var ment for å skape stabilitet og kontinuitet. Hensikten var å bevare familiens sosiale posisjon i samfunnet, skape allianser mellom familier og sikre makt og overlevelse.¹⁰³ Arbeidsfordelingen i hjemmet var avhengig av at begge parter jobbet slik at hjulet på gården skulle gå rundt.¹⁰⁴ I perioden Elizabeth og Philip befinner seg i er i en brytningstid med gamle idealer. De befinner seg i etterkrigstiden hvor samfunnet verdsatte kjernefamilien, hvor mannen hadde forsørgerrollen og konen var hjemme og tok seg av husarbeid og omsorg for barn.¹⁰⁵ Under krigen var det mange kvinner som måtte ta seg til arbeid fordi mange av mennene var i krig. Prakteksempelen er plakaten av «Rosie the Riveter» med slagordet «We Can Do It!» som illustrerte kvinnen på en helt annen måte enn tidligere.¹⁰⁶ Elizabeth sier selv i TV-serien at hun var bilmekaniker under krigen, noe som også offentlige kilder bekrefter.¹⁰⁷ Hun ønsket å bidra i krigen og ble medlem av Auxiliary Territorial Service, slik som andre kvinner på hennes alder gjorde i samtiden.¹⁰⁸ Etter krigen endret dette seg igjen, og samfunnet samt det politiske miljøet verdsatte kjernefamilie, med husmor og en arbeidene far som ideal og dermed var perioden en brytningstid på flere nivåer.

---

¹⁰¹ AP Archive (2015, 2.juli) *UK- Queen's Golden Wedding anniversary* [Videoklipp] Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=xRx6dSrkk60>

¹⁰² Giddens 1992:58

¹⁰³ Telste 2003

¹⁰⁴ Sogner 2003

¹⁰⁵ Cheal 2002: 13

¹⁰⁶ McDermott 2018

¹⁰⁷ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 2 «Hyde Park Corner» 28:30

¹⁰⁸ Rotham, Lily (2018) *The World War II Auto Mechanic in This Photo is Queen Elizabeth II. Here's the Story Behind the Picture*. Time. Hentet fra <http://time.com/5287517/world-war-ii-queen-elizabeth-photo/>

Utgangspunktet deres for ekteskapet er annerledes enn «alminnelige par» den samtiden. De er kongelige slik at de ikke har behov for en mann som går på jobb og en kone som er hjemme fordi de har tjenestefolk som gjør arbeid for dem. De står likevel ovenfor utfordringer om å bevare tradisjonelle normer i ekteskapet i en tid som er moderne. Sosiolog Neil Gross som nevnt i teorikapittelet mener at det er regulative tradisjoner som er begrensninger som kommer utenfra og meningskonstitutive tradisjoner som former handling ved å aktivere den fra innsiden påvirker verdier man har i forhold til ekteskap.¹⁰⁹

I den moderne perioden de befinner seg begynte det å bli ganske vanlig å gifte seg på grunn av kjærligheten og ikke bare økonomiske og sikkerhetsmessige årsaker.¹¹⁰ Elizabeth går mot kabinettet og kongefamiliens medlemmer når de fraråder henne å gifte seg med Philip på grunn av hans nazistiske og utenlandske bakgrunn. Elizabeth velger likevel å gifte seg med han. Det kommer frem i serien at ekteskapet er basert på kjærlighet, men er også veldig tradisjonelt nettopp fordi Elizabeth er tronarvingen av England. Det er en rekke forventninger i forhold til hennes sin rolle som dronning, og Philip som blir hennes gemal. Før hun blir kronet som dronning har Elizabeth og Philip et nokså normalt, og ikke så alt for kompliserte kjønnsroller i ekteskapet. En kombinasjon av tiden hun lever i og familien hun er født i, pliktene og normene til begge aspektene gjør at hun stadig i serien befinner seg i spenningspunktet mellom plikt og personlig behov.

4.1.1 Ekteskapet er lykkelig dersom man gir plass til personlige behov

I og med at formålet med ekteskapet har endret seg over tid, kan man også si at hva som blir ansett som et lykkelig ekteskap også er foranderlig. I dagens senmoderne ekteskap finner man ulike ekteskapsmønstre og samlivsvalg. Giddens og Beck og Beck-Gernsheim hevder at det er økt individualisme, og individet er friere til å gjøre valg for seg selv og sine ønsker. Dette frigjør individet fra mange tradisjonelle normer og roller. I samtiden som serien utspiller seg i var den mannlige forsørgernormen veldig sterk. Tiåret 1950 ble ofte kalt for ekteskapets gullalder og husmorfamiliens storhetstid. Det lå stor verdi i å ha den ideelle familiestrukturen i kjernefamilien.¹¹¹ Normene var tydelige, kjønnsrollene var tydelige. Kvinnen skulle ta mannen sitt navn, og i første episode under bryllupet lover Elizabeth «å elske, å verdsette og adlyde»¹¹², noe som de fleste, inkludert Philip ble overrasket over at hun gjorde. Det vil si at hun lover å høre på han og vise lydighet mot han. Løftet i seg selv er diskriminerende ovenfor

---

¹⁰⁹ Gross 2005

¹¹⁰ Sogner 2003

¹¹¹ Leira 2004

¹¹² Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 1 «Wolferton Splash» 14:28

kvinner, fordi at Philip trenger ikke å si dette i sitt løfte til henne. Løftet viser hva som forventes av en kvinne og mangel på likestilling i ekteskapet. Det moderne ekteskapet i 1950 viser til en familiemodell hvor det er en skjev maktfordeling mellom kjønnene, og kvinnen ofret seg ofte for å tilfredsstille familiens behov¹¹³, slik som Elizabeth gjør her, ved å love å adlyde ham, selv om hun ikke trengte å ha det med i ekteskapsløftet sitt.

Hun tar etternavnet hans Mountbatten, som forventes av en kvinne når hun gifter seg. Tidsperioden etter at hun gifter seg og før hun blir dronning blir fremstilt veldig lykkelig. Tiden fremstilles gjennom hjemmevideoer som gir effekten av et lykkeligfamilieliv. Filmskaperne benytter effekten av klipping og liming for å manipulere tiden til å gå raskere fram.¹¹⁴ Ekteparet får barna Charles og Anne, og familievideoene viser at de de er på ferier sammen og generelt er mye sammen som familie. Skaperne benytter seg av kontinuitetsklipping slik at man ser hendelsene som skjer kronologisk, og at det skjer i naturlig rekkefølge.¹¹⁵ Etterhvert flytter de til Malta hvor Philip får jobb som løytnant for marinen. Tiden fremstilles som bekymringsløs hvor begge ektefellene er komfortable i sine roller og kjønnsroller.

Elizabeth sin far kong George bli så syk at han må operere ut den ene lungen sin. Elizabeth skynder seg hjem til London igjen. George blir aldri helt god etter denne operasjonen og man får på følelsen av at han ønsker å forberede Elizabeth for den jobben og byrden hun snart kommer til å få, uten at han sier det ut høyt. Han ber Elizabeth dra på samveldetur for han i Afrika, og spør om hun kan gjøre dette for han fram til han blir frisk. Elizabeth spør Philip om dette er greit for han. Philip uttrykker klar bekymring over hva hans rolle kommer til å være under turen, og sier at han at hans jobb er å være en marine offiser og ikke «smile som en imbesil ape, mens du klipper bånd».¹¹⁶ Han viser også bekymring ovenfor å forlate barna over en lang periode. Han går tilslutt med på ideen, og turen ser ut til å være bra for dem hvor de får tilbragt tid sammen.

---

¹¹³ Telste 2003:159

¹¹⁴ Hayward 2000: 94

¹¹⁵ Hayward 2000: 94

¹¹⁶ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 1 «Wolferton Splash» 48:25

The Crown (2016): Sesong 1, episode 2 «Hyde Park Corner» 17:58

Bildeutsnittet ovenfor er fra når de er på samveldetur i Afrika, et oppdrag de måtte forta seg for Kong George. De tilbringer en del tid sammen og virker lykkelige. Begges personlige behov ser ut til å være tilfredsstillt. Fargepaletten er lysere og varmere og gir oss inntrykk av kjærlighet og lykke mellom dem. Varme toner gir ofte en følelse av harmoni og kjærlighet.¹¹⁷ Close-up bilde av dem gir oss en form for intimitet og vi føler på hvor glade de er.¹¹⁸ Disse filmatiske effektene er det som gjør at film er et verktøy som kan hjelpe oss med å forstå fortiden på en dypere måte enn en bok.¹¹⁹

Tiden på Malta og Afrika før Elizabeth blir dronning, samsvarer med Giddens teori om det rene forholdet. Et forhold som drives av emosjonell kommunikasjon, hvor begge parter føler at deres krav og forventinger til forholdet i varetas gir et lykkelig ekteskap.¹²⁰ Forholdet er forankret i parets felles interesser og følelser for hverandre.¹²¹ Elizabeth merker at Philip sliter med å akseptere hans nye rolle som gemal, altså hennes undersått. Hun anerkjenner problemene hans med den rollen, og snakker med Philip om å flytte tilbake til Malta. «Jeg vet at du har savnet livet vårt der», sier hun.¹²² På Malta var han marineoffiser, en høytstående og respektert rolle som han trivdes i. Filmskapere gir oss dette bildet av dem for senere å vise oss kontrasten til hvordan ekteskapet er når hun blir dronning. Som tilskuer gir dette oss allerede hint om hvilke problemer de vil møte senere i ekteskapet.

---

¹¹⁷ Hayward 2000: 71-72

¹¹⁸ Bakøy & Moseng 2008:27

¹¹⁹ Rosenstone 2012, Bøe og Knutsen 2012

¹²⁰ Giddens 1992:58

¹²¹ Giddens 1994

¹²² Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 2 «Hyde Park Corner» 18:22

Serien gir oss informasjon gjennom samtale og kroppsspråk en forutsetning for forståelsen av ekteskapsforholdet, verdier og maktforhold. Scenen hvor paret snakker om å flytte tilbake på Malta gir oss informasjon om Elizabeth og Philip sine personligheter og deres forventninger til et ekteskap. Philip har sterke maskuline verdier og er opptatt av å ha en karriere, Elizabeth er en veloppdratt kvinne og er opptatt av at ektemannen skal være fornøyd. Selv om det var en tid under drastiske endringer i samfunnsmønster, mindre forskjeller mellom klassene og minkende kjønnssegregering, var det likevel sterke normer i samfunnet om hva som forventes av en kone, og hva som forventes av en mann.¹²³ Et lykkelig ekteskap krever at man bruker tid på hverandre og prioriterer å bruke tid på hverandre.¹²⁴ Noe som Elizabeth og Philip gjør på dette tidspunktet. Det kan vi også se gjennom fargepaletten i serien i løpet av denne perioden. Fargene er lysere og mer livlige og levende.

Lykke i ekteskapet kommer når man dekker hverandres behov og gjør ting sammen, hvor det også er plass til vekst og personlig utvikling.¹²⁵ I scenen ser vi at de nyter godt å tilbringe tid sammen. Hun sier derfor at hun vil flytte tilbake til Malta for hun vet hvor viktig det er for Philip. Elizabeth vet at Philip trenger en jobb, en plass hvor han føler han har en funksjon. Hennes personlige behov er å se han glad og tilfreds, og hans personlige behov er ha en funksjon. På dette tidspunktet kan det derfor argumenteres med at begge sine behov blir oppfylt. Fordi Elizabeth enda ikke er blitt dronning på dette tidspunktet, har hun heller ikke de største pliktene å forholde seg til og har muligheten til å fokusere mer på familie og ekteskapet. Ekteskapet har derfor rom for å blomstre fordi at begge bruker tid på hverandre, noe som også kan gi rom for personlig utvikling. En annen grunn kan også være at de begge tilpasser seg de mer tradisjonelle kjønnsrollene som ekteskapet i samtiden forventet.

4.1.2 Når plikten kommer foran personlige behov

En helomvending i ekteskapet kommer når Elizabeth blir dronning. Mens de er på samveldetur i Afrika får Elizabeth den tunge og sjokkerende beskjeden om at hennes far kong George var gått bort. Allerede på flyet på vei hjem fra Afrika sier hun til Philip: «Jeg er lei for det». Philip svarer «Du er lei for det? Jeg er lei for det». Da sier Elizabeth: «Jeg trodde vi skulle få mer tid på oss (...)». Elizabeth har akkurat mistet sin far, og det ser ut som det som bekymrer henne mest er Philip. Hun viser en klar bekymring over at mye vil endre seg i det de lander i London. Denne store omveltningen vil utover serien påvirke ekteskapet deres

---

¹²³ Lindsey 2016: 208-209

¹²⁴ Finkel, I et.al (2014) *The Suffocation of Marriage: Climbing Mount Maslow Without Enough Oxygen*. Illinois: Routledge s.32

¹²⁵ Finkel et.al 2014:36

enormt. De påtar seg nye roller, roller som serien fremstiller som ingen av dem egentlig vil ha, men det er en plikt de må utføre. For Elizabeth var det denne rollen hun ble opplært til å utføre fra hun var liten jente. Philip visste at dette ville skje en dag, men at dagen skulle komme så fort var det ingen som forventet. Phillip får nå tittelen som hennes gemal, som betyr hennes undersått. Før hun går ut av flyet får hun et brev fra sin bestemor dronning Mary, et brev som forfølger henne hele livet. I brevet står det tydelig at Elizabeth er nødt til å sette sine følelser til side fordi at plikten kaller. Som tjuetvåring kan det være vanskelig å forstå situasjonen og det letteste vil være å høre på andre som vet mer og har mer erfaring enn henne. Videre sier brevet:

(...) mens du sørger over din far, må du samtidig sørge over en annen: Elizabeth Mountbatten. For hun er nå blitt erstattet av et annet individ: regenten Elizabeth. Disse to Elizabeth-ene vil hyppig være i konflikt med hverandre. Men faktum er at dronningmakten må gå seirende ut. Må alltid gå seirende ut.¹²⁶

Dette brevet er ikke ekte og er skrevet av serieskaper Peter Morgan.¹²⁷ Slik som nevnt i teorikapittelet sier Rosenstone at filmskaperne bruker data mer løst enn akademikerne, og man skal derfor ikke ta historie på film bokstavelig, men mer symbolsk og metaforisk. Dette er fordi at det alltid vil være hull på primærkilder som eventuelle historikere eller filmskaperne må fylle med kreativitet.¹²⁸ Serieskaperne uthever denne scenen ved å skifte mellom bilde av Elizabeth som leser brevet og dronning Mary som skriver brevet. Ved hjelp av musikk og nærbilder fremstiller serieskaperne en dramatisk og viktig scene fordi scenen danner grunnlaget for et overordnet tema i serien; Elizabeths indre kamp mellom å følge personlige behov eller pliktfølelse. Bestemoren impregnerer ideen om at hun er to forskjellige personer med to helt ulike roller, som i seg selv er nærmest umulige å forene. Dette kan være mye av grunnen til at det er så mye forvirring i ekteskapet deres.

Et ekteskap kan være utfordrende dersom man ikke har klare linjer og avtaler på hvilke roller ektefellene har i forholdet. Etter kong Georges død er Elizabeth og Philip på søken etter nye identiteter. De prøver begge å tilpasse seg de nye rollene og må på mange måter finne seg selv på nytt. De går begge gjennom en slags individualiseringprosess, hvor begge prøver å

---

¹²⁶ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 2 «Wolferton Splash» 52:47

¹²⁷ Smith, Reiss (2017) Hoe accurate is The Crown? Netflix royal drama fact-checked. *Express Home of the Daily and Sunday Express*. Hentet fra <https://www.express.co.uk/showbiz/tv-radio/739129/the-crown-how-accurate-netflix-queen-elizabeth-truth-real>

¹²⁸ Rosenstone 2012

realisere seg selv i den situasjonen de befinner seg i. Ifølge Beck og Beck-Gernsheim vil vektlegging av enkeltindividets autonomi og selvrealisering få konsekvenser for ekteskapet og familien forøvrig. De hevder at det er en potensiell fare for kaos dersom mann og kone vil tvangsmessig være på søken etter den riktige måten å leve på.¹²⁹ Dette bekrefter mye av det som skjer i serien hvor Philip og Elizabeth prøver å etablere seg i de nye rollene som dronning og gemal, og enheten i ekteskapet havner i skyggen av individualiseringsprosessen som de går gjennom. Elizabeth går inn i en vanskelig periode hvor hun må sørge over sin far og samtidig påta seg en ny rolle som statsoverhode og overhodet til den engelske kirken. At dette er overveldende og forvirrende for en tjuefemåring er ikke vanskelig å forstå.

Neil Gross operer med begrepene meningskonstitutive tradisjoner og regulative tradisjoner. Begrepene handler om hvorfor man gjør en tradisjonell handling, hvor meningskonstitutive tradisjoner er de som former handlingen innenfra og utover med språklige og kulturelle rammer. Regulative tradisjoner er de som påvirker handlingen utenifra og inn gjennom samfunnets moraler.¹³⁰ Dermed er det flere faktorer som spiller inn på hvilke måter deres ekteskap blir påvirket utenifra gjennom kultur og innenifra ut fra deres egne moraler, som jo samfunnet har formet. Elizabeth og Philip er ofre for denne påvirkningen spesielt når de skal utføre så mange roller samtidig. Elizabeth skal være dronningen av England og kvinne på 1950-tallet, og Philip skal være hennes undersått, samtidig som han ønsker å være den ideelle mannen på 1950-tallet. De skal følge århundrer med tradisjon, samtidig som verden tar stormskritt mot et mer moderne samfunn. Som monark er Elizabeth statssjefen i monarkiet, hvor hun i teorien er hun øverst i rangstigen. Om monarken er kvinne eller mann har ikke noe å si. Monarkens ektefelle blir en gemal som skal støtte monarken og har en begrenset rolle. Monarken har en symbolsk rolle for nasjonen, og viser til tradisjon og kontinuitet.¹³¹ Denne tradisjonen er lang og det fremstilles at regjeringen og slottets hofffolk er villig til å gjøre alt som skal til for å vedlikeholde monarkiet inkludert alle dens tradisjoner og protokoller. Dette løftet til Elizabeth om å «adlyde» Philip blir derfor stadig vanskeligere å holde. I og med at lykke i ekteskapet innebærer å bruke tid med hverandre, emosjonell kommunikasjon og at krav og forventninger skal ivaretas, er det ikke overraskende at ekteskapet deres begynner å bli vanskelige etter at Elizabeth blir kronet som dronning.

---

¹²⁹ Beck og Beck-Gernsheim 1995

¹³⁰ Gross 2005

¹³¹ Arntzen, Jan Gunnar (2018) *Monarki*. I Store Norske Leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/monarki>

4.1.3 Roller og rolleforvirring

Roller dreier seg om den forventede oppførselen som er knyttet til ens status og utføres i henhold til en sosial norm.¹³² Dette kan forstås som den meningskonstitutive relasjon som Gross operer med.¹³³ Normer er regler som styrer folks adferd i bestemte situasjoner. Sosialnormer bestemmer hvilke privilegier og ansvar en status har. For eksempel så er kvinner og menn, mødre og fedre, døtre og sønn ulike statuser med ulike normative rollekrav knyttet til dem.¹³⁴ Det første veikrysset oppstår i sesong 1, episode 3 når Elizabeth forsøker å forhandle med statsminister Winston Churchill over hvilket navn det kongelige huset skal ha og hvor hun skal bo. Elizabeth ønsker at kongelige huset skal ta Philip sitt navn, Mountbatten, noe Churchill fraråder på det sterkeste. Hun ber også om å forbli i Clarence House, som hun anser som hennes og Philips familiehjem. Churchill fraråder henne fra disse forespørselene fordi hun er dronning og skal forholde seg til retningslinjer slik som monarker før henne.

Elizabeth: Ja, jeg er dronning, men jeg er også en kvinne. Og en hustru. Til en mann hvis storhet og styrke var noe av det jeg fant tiltrekkende ved ham. Jeg ønsker å leve i et lykkelig ekteskap. Jeg vil endog mene at harmoni under vårt tak vil være i nasjonens interesse. Har du tenkt over det?¹³⁵

Replikken ovenfor indikerer at for å få et vellykket ekteskap bør man ikke frata mannen «hans rettigheter» slik som å gi etternavn til kone og barn. Navnetradisjonen stod sterk i England, og er fremdeles et viktig symbol.¹³⁶ Navnpåleggelsen sier oss noe om det hierarkiske forholdet mellom kjønn, og indikerer kvinnens underordning av mannen. Et navnebytte ansees som gest som er knyttet til kjærlighetsforhold til mannen og symbol for enhet.¹³⁷ Det er fortsatt en norm i dagens samfunn om at man skal ta mannen sitt etternavn når man gifter seg. Normen tyder på at det er manglende likestilling i samfunnet, nå som da. I en tid hvor feminisme er mye diskutert argumenteres det for at kvinner fortsatt er med på å opprettholde kjønnsstereotyper ved å opprettholde denne normen.¹³⁸ I den offentlige sfæren forventer man likhet, men i den private sfæren, hjemme, så utfører man valg man ansees å være individuelle, personlige og private og dermed tatt fra kravet om likestilling.

---

¹³² Lindsey 2016: 2

¹³³ Gross 2005

¹³⁴ Lindsey 2016: 2

¹³⁵ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 3 «Windsor» 38:50

¹³⁶ Sandnes 2003

¹³⁷ Sandnes 2003

¹³⁸ Sandnes 2003

Elizabeth og Philip sitt ekteskap kan kjønnsrollene på mange måter ansees som reverserte. Hun er under press for normen om å ta mannen sitt navn. Philip føler at han blir snytt for sine rettigheter som mann når hun sier at hun og barna skal ha hennes navn, Windsor. Hun ønsker å beholde Mountbatten, men plikten hennes om å skape et stabilt monarki sier noe annet. Dermed kan man diskutere at deres kjønnsroller er reverserte fordi hun og barna skal ha navnet Windsor og hun er den som sitter med makten. I dette tilfelle er det monarkiet som er det dominante kulturidealet, og legitimerer underordning av menn gjennom kultur, institusjoner og overbevisninger, som normalt sett er kulturidealet for maskulinitet.¹³⁹ Dette er et godt eksempel på hvordan klasse stiller høyere enn kjønn i England. I en verden styrt av menn så er dette vanskelig for Philip å akseptere. Dette fenomenet kan vurderes som feministisk. Elizabeth stiller seg på lik linje som menn i hennes samtid og gjør det hun må for familiens fremtid.

Til tross for hennes lojalitet mot Philip og styrke til å si dette til Churchill hører hun til slutt på regjeringens råd og bestemmer seg for å holde det kongelige huset i hennes navn, Windsor, og flytter til Buckingham Palace, til tross for Philips sterke protester. Philip sin følelse av å miste mandigheten fortsetter gjennom hele serien uavhengig av Elisabeths innsats for å forhindre det. Målet om å holde mannen sin lykkelig blir umulig å oppnå på grunn av kravene til hennes rolle og de kongelige protokollene hun må overholde. Philip ble også tvunget til å gi opp marinekarrieren for å støtte sin kone i sin rolle som monark, og han må gå bak henne under alle offentlige engasjementer, to aspekter som kunne betraktes som en reversering i de tradisjonelle kjønnsrollene på 1950-tallet.

I 1950-tallet i Storbritannia ble det lagt ny vekt på viktigheten av ekteskap og familie i samfunnet i etterkant av andre verdenskrig. Samtidig er hele den vestlige verden under en forrykende moderniseringsperiode. Serien fremstiller at samtiden var en vanskelig tid i forhold til normer og tradisjoner. Man kan se at moralske lover endrer seg og det klassiske tilfellet at den eldre generasjonen prøver å opprettholde de gamle tradisjonene og den yngre generasjonen er mer åpne for endring. Slik som da de diskuterte om de skulle TV-sende kroningsseremonien til Elizabeth. Philip fikk ansvaret for planleggingen av seremonien og TV-sending var Philip sitt forslag, fordi han ønsket å modernisere monarkiet, samt demokratisere det slik at alle kunne få innblikk i kroningen. Da han foreslo dette for kabinettet og kroningskomitéen ble han møtt med mostand fordi kroningen var en tusen år

---

¹³⁹ Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). *Hegemonic Masculinity*. Rethinking the Concept. GENDER & SOCIETY, vol. 19(6), 829-859. Sage Publications, Inc. s.833

lang tradisjon som ikke skal være for alles øyner. Elizabeth stod da i strid mellom sin mann som stod for modernisering, og kabinettet som stod for å bevare tradisjon.¹⁴⁰ For Elizabeth er dette selvsagt vanskelig, hvor hun på en side vil beholde monarkiet, som er tradisjonelt, gammelt og konservativ. Samtidig representerer hun på mange måter den senmoderne kvinnen som lever i en tid hvor teknologien på alvor begynte å utvikle seg. Philip fikk gjennomslag til slutt og en britisk kroningsseremoni ble TV-sendt for første gang i historien.

4.2 1950-tallet og en kvinne i maktposisjon

I tidligere tider skulle ekteskap dekke basisbehovene som mat på bordet og trygghet mot fiender.¹⁴¹ Ektefellens individuelle behov var underordnet familiens behov. Som nevnt var den ideelle familiestrukturen at mannen var husets overhode med det forsørgende ansvaret, og konen var hjemme og tok seg av barneoppdragelse og husarbeid. Denne familiemodellen indikerer mangel på likestilling og skjev maktfordeling i hjemmet. På 1950-tallet var det tydelige kjønnsroller, men det var også mange normer gikk i oppløsning. Slik som da Elizabeth sin søster Margareth ønsket å gifte seg med Peter Townsend, men ikke fikk lov siden han var skilt. Serien fremstiller at samfunnet ønsket og aksepterte et slikt ekteskap, men Elizabeth sin dronningrolle tillot det ikke. Dette er et godt dokumentert begivenhet som man kan finne i offentlige kilder. Dette har endret seg i dag fordi hennes barnebarn Prince Harry giftet seg nylig med Meghan Markle som har vært gift tidligere.

1950- og ikke minst 1960-tallet var en tid i stor endring og rask utvikling. Mange kvinner fikk en utdanning og jobbet, dermed endret også familiedynamikken seg i mange hjem. Mange normer gikk derfor i oppløsning i perioden, noe som kan ha ført til rolleforvirring.

Familiedynamikken endret seg da kvinner inntok arbeidsplassene og det ble mindre tid til for eksempel barneoppdragelse. Dette aspektet vil diskuteres mer utdypende i neste kapittel som tar for seg arbeid og familie. Alt i alt kan man si at samtiden var forvirrende med tanke på hvordan man skulle forholde seg til tradisjonelle normer, og samfunnsutviklingen i forhold til at flere kvinner tok en utdanning og inntar arbeidsplassen.

4.2.1 Maskulint kulturideal

Siden kjønn er et begrep for det sosiale kjønn som referer til sosiale, kulturelle og psykologiske konstruksjonen av maskulinitet og feminitet, så er samtidens ideer om kjønn og kjønnets roller i samfunnet essensiell i forhold til hva som ansees naturlig i et

---

¹⁴⁰ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 5 «Smoke and Mirrors» 31:55

¹⁴¹ Finkel et.al 2014:3-5

ekteskapsforhold.¹⁴² Selv om det ble mer og mer vanlig for kvinner å utdanne seg og jobbe i løpet av perioden, var de fleste arbeidsplasser okkupert av menn, og samfunnet var generelt mannsdominert. Det vil si at lederstillingene i samfunnet var og er okkupert av menn, og det er menn som fører beslutninger i samfunnet. Både i den offentlige og private sfæren er menn som har makten. Dermed kan samfunnet på 1950-tallet ansees som å ha et maskulint kulturideal. I serien ser vi flere eksempler på et mannsdominert samfunn, for eksempel at det bare er menn i regjeringen. Elizabeth er derfor en kvinnelig monark i en mannsdominert verden. Noe av det som kjennetegner feminitet er følsomhet og evne til omsorg¹⁴³, noe som ikke beskriver Elizabeth etter at hun blir dronning. Hun befinner seg i en rolle som er maskulin og det er mange rundt henne som opplever henne som kald og følelsesløs. Dette er fordi hun ofte tar avgjørelser som går på bekostning av følelsene til de som står henne nær, som da hun nektet sin søster å gifte seg med Peter Townsend. Hun kommer til et punkt i serien hvor hun er oppslukt av hennes rolle som monark og pliktfølelsen som forfølger henne. Philip blir bekymret og minner henne på at hun har flere roller i livet.

Philip: På vegne av dem som lever sammen med deg og elsker deg, tør jeg å foreslå at du, et lite øyeblikk, unnlater å være overhode for kirken og for staten, og Samveldet av nasjoner og hæren, og marinen og regjeringen, og rettferdighetens sentrum, og hele resten av det pokkers sirkuset.

Elizabeth: For å være hva da?

Philip: Et levende, pustende vesen: en kvinne! En søster, en datter, en kone.¹⁴⁴

Elizabeth har på mange måter maskuline egenskaper. Hun er oppslukt i det dominante kulturidealet som hun befinner seg i. Maskulinitet kjennetegnes gjerne ved at man legitimerer gjennom sosiale hierarkier, kultur, institusjoner og overbevisninger en underordning av kvinner.¹⁴⁵ Elizabeth er en kvinne, men befinner seg i en maskulin posisjon, og handler deretter. Det er det som forventes av henne, uavhengig hvilket kjønn hun er. Kontroversen er at menn rundt henne reagerer når hun er bestemt og utfordrer dem. Dette gir et bilde at de ønsker at hun skal gjøre sin plikt som monark så lenge de har kontroll på det hun gjør og at hun forholder seg til protokoller som er mange hundre år gamle. Hennes verdier som kvinne, kone, søster, mor og datter faller derfor i andre rekke. Noe som selvsagt skaper kaos i hverdagen, i den private sfæren.

---

¹⁴² Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., et al. (2002) *Introductory Sociology*. Fourth Edition. Hampshire: Palgrave Macmillan.

¹⁴³ Skre, Ingunn (2013) *Feminitet*. I Store norske leksikon, Hentet 3.11.18 fra <https://snl.no/feminitet>

¹⁴⁴ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 10 «Gloriana» 34:33

¹⁴⁵ Connell & Messerschmidt 2005: 833

Det maskuline kulturidealet går mot Philip sine ønsker, selv om han er en mann. Han har selv en patriarkalsk kjønnsforståelse, hvor han tenker høyere om menn enn om kvinner. På en lunsjklubb han er medlem av og som bare er for herrer sier han selv at de snakker om «det svake kjønn over kaffe og en liten brandy».¹⁴⁶ Selv er han offer for sine egne verdier, hvor han snakker om at de gamle, grå herrene «behandler meg som en utenforstående. En person uten betydning.»¹⁴⁷ Han snakker om seg selv som offer i forholdet, hvor han ikke blir behandlet rettfærdig. Serien får tilskueren til å føle sympati med han når omstendighetene blir presentert. Men vi får også inntrykk av at dette er en trass mann som ikke har fått viljen sin i ekteskapet og ikke klarer å akseptere av kona har mer makt enn han. I bildet under forteller Elizabeth han at valget falt på at barna hans og kona hans ikke skal bære hans navn, men hennes.

The Crown (2016): Sesong 1, episode 3 «Windsor» 55:58

Rommet er preget av mørke, kalde og dystre toner. De sitter ovenfor hverandre og vi ser at Elizabeth også sitter høyere enn han. En slik posisjonering gir tilskueren et inntrykk av at hun er den dominerende. Dette er et ofte brukt virkemiddel av serie- og filmskapere for å illustrere og forsterke effekten av informasjonen de vil formidle; her at Elizabeth har makten. Gjennom kroppsspråk og dialog får vi inntrykk at dette er vanskelig for begge. Det er fysisk avstand mellom dem, og han er forvirret over at hans barn ikke skal bære hans navn, noe som han gir uttrykk for er hans rett som far og mann. Nærbilder av Philip gjør at vi som tilskuerer får sympati for han og føler med han, noe som bekrefter teorier om hvordan film gir oss en

---

¹⁴⁶ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 6 «Gelignite» 11:30

¹⁴⁷ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 5 «Smoke and Mirrors» 09:05

tilnærming til historien slik at historien virker mye nærmere.¹⁴⁸ Her blir rollene forvirrende for begge og det er derfor vi føler den kalde stemningen som er mellom dem. Hennes offentlige rolle og jobb invaderer hjemmet for første gang i løpet av ekteskapet og etablerer det utydelige skillet mellom offentlig og privat rolle i ekteskapet deres. Den sosiale normen i samtiden er knyttet til patriarkalsk maskulinitet, men det maskuline i deres ekteskap er ikke nødvendigvis knyttet til det biologiske kjønn «mann». Deres sosiale kjønn er på mange måter reverserte sammenlignet med 1950-tallets normer og forventet rolle. Philip fremstilles som den følsomme, den som bryr seg mest om barna, og Elizabeth som den maskuline som bruker sin posisjon med vetorett til å ta avgjørelser som de er uenige om, og på mange måter kan bli sett på som familiens overhode.

4.2.2 Maktkamp mellom ektefeller

Maktforholdet mellom Elizabeth og Philip har forgått som et vekselspill hvor vi ser begge utøve makt og motstand. Denne dynamikken er mye av det som driver serien framover og som har en innvirkning på seriens problematisering rundt kjønnsroller i ekteskapet. Makt kan utøves på ulike måter som i lovgivning, væremåter, talemåter og ulike hersketeknikker. Det kan utøves av stat, kirke og samfunn, samt enkeltindivider. Makt er når en eller noen ønsker å få viljen sin gjennom å bruke de midlene de har til rådighet.¹⁴⁹ I Elizabeth og Philip sitt tilfelle, bruker de talemåte og væremåte for å utøve makt. Philip bruker sitt kjønn for å utøve makt, Elizabeth bruker lovgivning, og hennes posisjon som dronning for å utøve makt. Med det maskuline kulturidealet og en kvinne som monark i bakhodet, møter vi på stadige maktkamper mellom Elizabeth og Philip. Et eksempel på dette er når Elizabeth diskuterer hva som skal skje under kroningsseremonien, og at Philip må knele foran henne og avlegge løfte om å være hennes trofaste undersått.

Philip: Er du min kone eller min dronning?

Elizabeth: Begge deler!

Philip: Jeg vil være gift med min kone!

Elizabeth: Jeg er begge, og en sterk mann tørr å knele for begge.

Philip: Jeg kneler ikke for min kone!

Elizabeth: Din kone ber deg ikke.

Philip: Men min dronning forlanger det? Da ber jeg deg gjøre et unntak for meg.

---

¹⁴⁸ Bøe og Knutsen 2012: 69

¹⁴⁹ Englestad, F. (2005) *Hva er makt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Elizabeth: Nei.¹⁵⁰

Denne samtalen uttrykker deres overordnede problem i ekteskapet. Elisabeths rolle som dronning og hennes ønske om å beskytte den nasjonale interessen forblir hennes høyeste prioriteringer til enhver tid, ofte på bekostning av hennes privatliv som inkluderer familiens- og ektemannens følelser. Hun er viljesterk, moderne og feminist når hun sier at «en sterk mann tørr å knele for begge».¹⁵¹ Dette utsagnet er feministisk, og kanskje et av de tydeligste tegnene til at serien er laget i en verden hvor feminisme er et tema. Feminismens grunnverdier dreier seg om frihet, likhet og rettferdighet for alle kjønn, og har derfor som mål at menn og kvinner skal ha like rettigheter.¹⁵² Dermed er Elizabeth sitt utsagn er feministisk.

I samtiden var det ofte mannen som satt med makten over sin kone og sin familie, men i deres tilfelle er det motsatt. I forbindelse med Elizabeth sin kroningsseremoni ønsker hun at han skal knele for henne, slik som hun ganske sikkert hadde knelt for han om rollene hadde vært reverserte. Denne ideen kom fra Churchill, og Philip protesterer og prøver å trekke skillelinjene mellom to forskjellige Elizabeth og spør hvilken av dem hun er, dronning eller kone. Hun sier hun er begge. Philip må svelge sin stolthet og kneler for henne under kroningsseremonien. Philip er tydelig et produkt av sin generasjon med holdninger som tilsier at han ikke ønsker å bøye seg for sin kone, fordi han er mann. Maskuliniteten og dens verdier var sterk og man kan se at Philip opplevde dette som skuffende og respektløst av Elizabeth om å be han gjøre noe slikt. Elizabeth er den som sitter med makten. Philip gjør det som Elizabeth befaler han til å gjøre, men det dannes en isfront mellom dem.

Psykolog og kjønnsforsker Hanne Haavind sier at «makt må brukes som et relasjonelt begrep, for å beskrive forholdet mellom to personer» og mener at det ikke alltid er den som utøver makten som har kontroll over resultatet, men de som utøver makten har «visse påvirknings- eller begrensingsmuligheter».¹⁵³ Philip ønsker å utøve makt ovenfor Elizabeth, men har ikke full kontroll over hva han ønsker. Han er tydelig på at han ønsker seg mer makt og mer respekt for den mannen han er. Han uttrykker selv at han prøver å akseptere Elisabeths nye rolle som dronning, men synes det er vanskelig på grunn av hans verdier om at det er mannen som burde ha makten i huset. Denne følelsen kan være forankret i at han er skuffet over at

---

¹⁵⁰ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 5 «Smoke and Mirrors» 40:11

¹⁵¹ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 5 «Smoke and Mirrors» 40:11

¹⁵² Ikdahl, Ingunn & Aas, Kristin Natvig (2019) *Feminisme*. I Store norske leksikon. Hentet fra <https://snl.no/feminisme>.

¹⁵³ Haavind, H. (1982). *Makt og kjærlighet i ekteskapet*. I Holter, H., Haavind, H., Haukaa, R. & Hoel, M. (Red.), *Kvinneforskning: bidrag til samfunnssteori*. (s.138-171). Oslo: Universitetsforlaget. s. 145

Elizabeth ikke kjemper for hans rettigheter, spesielt når barna ikke fikk beholde navnet hans. Hans maktkamp har i noen tilfeller ikke et spesifikt mål, men likevel et ønske om et resultat. Dette resultatet kan være Philips ønsker om å beholde Elizabeth for seg selv, og ha et lykkelig familieliv. Isteden for å jobbe for å oppnå dette målet jobber han mot Elizabeth, og er irritert over at hun ikke vil det samme som han. Elizabeth sitt perspektiv er at hun ønsker å ha et lykkelig familieliv, men da må Philip akseptere forholdene som er rundt dem.

The Crown (2016): Sesong 1, episode 5 «Smoke and Mirrors» 40:11

Philip ønsker ikke at hans interesser alltid må vike for henne og hennes posisjon. Haavind hevder at «i analyser av makt forutsettes vanligvis at partene har interesser som kan prioriteres i forhold til hverandre, og at de vet hvordan deres egne interesse influeres av andres handlinger og beslutninger».¹⁵⁴ Dette kan vi se i serien hvor Elizabeth ofte er klar over hvordan hennes beslutninger påvirker Philip. Maktkampen mellom Elizabeth og Philip fortsetter gjennom hele serien og gir oss et svar på hvilke utfordringer de møter når de for offentligheten skal fremstå som eksemplariske ektefeller.

En kvinne som dronning Elizabeth i den tiden serien fremstiller står ovenfor flere komplekse utfordringer når det gjelder kjønnsroller. Hun monark i et kongedømme som har vart i tusen år, som vanligvis er en posisjon okkupert av menn. Man merker at det er flere som prøver å kontrollere henne, og det kan virke som hun må jobbe veldig hardt for å bli tatt seriøst. Dette er et aspekt som jeg skal se nærmere på i neste kapittel. Serien viser kvinnelig styrke i en

---

¹⁵⁴ Haavind 1982:147

verden styrt av menn. Serien fremstiller en historie om makt og en ung kvinnes bestrebelser for å beholde samme myndighet, makt og respekt som hennes forgjengere befalte.

Elisabeth havne stadig i situasjoner hvor hennes ulike roller kolliderer. Slik som da hun ønsket å beholde Philip sitt etternavn Mountbatten, men dronningmakten ikke kunne tillate det.¹⁵⁵ Når tradisjonelle roller gradvis forsvinner så kan dette føre til at individet opplever dette kaotisk fordi det oppstår situasjoner utenfor normers rekkevidde.¹⁵⁶ Elizabeth har blitt opplært og fortalt at kronen alltid må komme først. Dette går selvsagt på bekostning av hennes ekteskap med Philip som stadig vekk kommer i andre rekke. I ekteskapet til Philip og Elizabeth finner vi dem ofte i situasjoner hvor de står i spenningen mellom tradisjonell maktfordeling i ekteskap, hvor mannen skal ha makten, og det moderne hvor kvinnen har mer makt i ekteskapet. For eksempelet da Elizabeth ville hente sin sønn fra internatskolen Gordonstoun fordi han ikke trivdes. Philip blir sint og sier at hun ikke alltid kan lene seg på dronningmakten og at hun måtte huske på hva hun hadde lovet han i ekteskapsløftet sitt.¹⁵⁷

På grunn av rolleforvirring i ekteskapet og at de tilbringer mindre og mindre tid sammen bygger serien opp mot en ekteskapskrise som de møter i begynnelsen av seriens andre sesong. Det er utroskapspekulasjoner som media skriver om mens Philip er på en reise Elizabeth har beordret han til å reise på. Midt under denne vanskelige mediastormen bestemmer hun seg for å reise til Portugal for å møte han og snakke med han og roe ned situasjonen. Slottet beordrer Philip til å møte Elizabeth på flyet slik at de kan gå sammen ut av flyet og til bilen, og deretter kjøre sammen bort til båten hans. Alt dette strevet for at media skal få ta bilder av dem sammen smilende. Det offentlige bilde av dem er viktig å vedlikeholde for å vise et positivt bilde av monarkiet, som allerede er sårbart. Når de går ombord på båten, åpner scenen med at Elizabeth får en telefon om at mediastuntet de tok om å gå sammen av flyet smilende ikke fungerte. Folket er ikke overbevist om at de er et lykkelig ektepar. Selv om det offentlige bilde ikke er det som denne oppgaven tar for seg, er det her ingen tvil om at det offentlige bilde de to prøver å skape av sitt ekteskap tærer på det som skjer i den private sfæren.

Når fremstillingen av deg i det offentlige egentlig bare er en fasade, et falskt bilde av det som egentlig foregår, så kan det påvirke ekteskapet i privaten. Hun er dronning i den offentlige sfæren, og kone i den private. Men i deres ekteskap så har hennes rolle som dronning tredd inn i det private, slik at skillet mellom de ulike rollene er veldig uklare. Forventningene om å

---

¹⁵⁵ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 3 «Windsor» 55:58

¹⁵⁶ Cherlin 2004, Beck og Beck-Gernsheim 1995

¹⁵⁷ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 24:22

overholde dette skillet mellom offentlig og privat diskuterer de ikke. Dette kan være en av grunnene til at rolleforventningene ikke helt i overensstemmelse. En begrunnelse for dette kan være at Elizabeth ble dronning lenge før de forventet. Det ble fremstilt som at alt gikk så fort at de ikke fikk mye tid til å bearbeide situasjonen sammen og lage avtaler på rollene de skulle ha og grensene som de sammen kunne sette. Når Elizabeth sine plikter gang på gang prioriteres framfor ekteskapets behov, kan det være tungt for den andre ektefellen å bare se på. Derfor sendte Elizabeth han ut denne reisen, for at han skulle føle at han hadde en rolle. Philip mener dette er for å slippe å håndtere problemene de har og sier «ikke forkle et svik som en tjeneste»¹⁵⁸ Han innser at han igjen må følge hennes beordringer. Med kravet om å bruke tid sammen for å få et godt ekteskap¹⁵⁹, viser serien at reisen om han blir sendt ut på gir alt annet enn lykke i ekteskapet.

The Crown (2016): Sesong 1, episode 1 «Misadventure» 01:55

Iscenesettelsen av samtalen de har på båten er preget av mørke og dystre farger, hvor man kan høre at det er storm utenfor. Stemningen er veldig anspent. I bilde nedenfor vises avstanden mellom dem. Både fysisk og psykisk. Man kan føle sorgen, skuffelsen og spenningen mellom dem som ektepar. Det audiovisuelle media er et mektig våpen for å skape innlevelse, opplevelse og forståelse hos tilskueren.¹⁶⁰ Her gjør serieskaperne alt for å fremstille scenen slik at vi føler på spenningen mellom dem. De bruker mørke og kalde farger for å påvirke tilskuerens psykiske instinkt. Ofte assosierer man mørket med følelser som ensomhet, splid og tristhet.¹⁶¹ I bakgrunnen av bilde øverst ser vi at det er lys rundt Elizabeth, noe som får

---

¹⁵⁸ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 10 «Gloriana» 49:03

¹⁵⁹ Finkel et.al 2014:32

¹⁶⁰ Rosenstone 2012

¹⁶¹ Hayward 2000: 71-72

tilskuerne til å se at hun sitter langt bak der alene. Sentrert i bildeutsnittet er også den fysiske avstanden mellom dem.

Elizabeth: (...) du er på villstrå. I henhold til din rolle og til deg selv. Jeg erkjenner at dette ekteskapet er blitt noe ganske annet enn hva vi så for oss.

Philip: For å si det mildt.

Elizabeth: Samt at vi befinner oss i ...

Philip: Fengsel

Elizabeth: ... en situasjon som er enestående. Vårt ekteskap skiller seg fra ethvert annet, fordi den utvei som ligger åpen for alle andre.

Philip: Skilsmisse.

Elizabeth: Ja, skilsmisse. Det er ikke et alternativ for oss.. noensinne.

Philip: Nei.

Elizabeth: Så hva kunne gjort det enklere for deg? Å gå inn for dette og ikke ut? Hva vil det kreve?¹⁶²

Elizabeth setter seg med han når hun spør han hva det vil kreve fra han for å få ekteskapet til å fungere. Her strider personlige behov og pliktfølelse mot hverandre nok en gang. Hennes rolle som statsoverhode, samt overhodet for den engelske kirken gjør at hun ikke har mulighet til å skille seg. Utover siste halvdel av 1900-tallet ble skilsmisse mer og mer utbredt. På 1950-tallet og 1960-tallet ble skilsmisse mer akseptert, men det fortsatt var vanskelig å gjennomføre. Dette står i kontrast til dagens samfunn hvor i Norge i 2018 ble det inngått 20949 ekteskap hvorav 9545 skilte seg, det tilsvarer omtrent 45%.¹⁶³ I dagens samfunn trenger man heller ikke en spesiell grunn til å skille seg, og det er ikke uvanlig at man gifter seg flere ganger. På den måten fremstiller TV- serien en historisk utvikling når det gjelder skilsmisse fordi at på 1950-tallet måtte man ha god begrunnelse og bevis for skilsmissegrunnet dersom man ville skille seg. Serien fremstiller dette når Philip sin privatsekretær Mike Parker er utro, og konen Eileen vil skille seg fra han. Mike og Eileen får selvsagt press fra slottet, fordi slottet er knyttet til deres ekteskapsskandale, og vil ikke at folket skal mistenke at Philip også er utro. Mike får derfor sparken som privatsekretær, som viser oss hva slottet er villig til å gjøre for å unngå skandaler. I utgangspunktet er det «greit» for Mike og Eileen å skille seg, fordi ingen av dem er overhodet av den engelske kirken.

---

¹⁶² Peter Morgan 2016: Sesong 2, episode 1 «Misadventure» 03:14

¹⁶³ Statistisk sentralbyrå (2019, 22.februar) *Ekteskap og skilsmisser*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap>

Elizabeth har ikke muligheten, nettopp for hva hun representerer. Utveien som er åpen for de fleste andre ektepar er derfor ikke åpen for dem sier hun. Elizabeths og Philip sine personlige behov i dette tilfelle hadde vært skilsmisse, men deres plikt og roller hindrer dem. Elizabeth spør han hva som må til for at han skal kunne fortsette å være i dette ekteskapet, hva som skal til for at han skal være på laget hennes.

Philip: For å få det til å fungere, og for å gjøre det utholdelig trenger jeg respekt og anerkjennelse fra barteherrene (...) Det må bli slutt på snobben og fordommer, Jeg vil ikke bli sett ned på for min utenlandske bakgrunn.

Elizabeth: Så gjør deg fortjent til respekt.

Philip: Nei, nei! De skal lære å respektere meg gjennom det eneste slike individer forstår: en gest, noe symbolsk. Noe ubestridelig, som målbinder dem og forlanger respekt.¹⁶⁴

Når Philip sier det han forlanger, sier han det med tårer i øynene og med bestemt stemme. Man får inntrykk av at dette betyr mye for han og at han har følt seg undertrykt lenge. Ikke bare av Elizabeth, men hoffmedlemmer på Buckingham Palace, hans hjem, samt kabinettet som påvirker livet til Elizabeth i stor grad. Individualisering og mangel på tradisjoner gjør at individer i økende grad må konstruere sine egne liv, og være aktiv i forhold til utformingen av sin egen identitet.¹⁶⁵ Her ser vi at Philip setter krav og er aktiv i forhold til utforming av en identitet. Begge har gjennomgått forvirring til sin identitet og de rollene de har fått. Det er først nå, som ekteskapet er under krise, at de faktisk snakker sammen, kommuniserer, og prøver å ivareta begge parters krav og forventninger slik at forholdet skal fungere. Det er først nå de åpner opp om hva de føler og hva begge krever for at ekteskapet skal fungere.

For ekteskapet og monarkiets skyld gir Elizabeth det som Philip forlanger. Han får en tittel og blir Hans Kongelige Høyhet Prins Philip, Hertug av Edinburgh. Hva som er den virkelige begrunnelsen for at Philip fikk en prinsetittel er ukjent, men det er dokumentert at han fikk tittelen i 1957, ti år etter at de giftet seg.¹⁶⁶ Serien gjør et poeng av at han får en prinsetittel når deres ekteskap er på bristepunktet. Philip var i utgangspunktet prins av Hellas og Danmark, men måtte gi fra seg titlene sine for å gifte seg med Elizabeth. Kanskje preget denne hendelsen hans identitet mer enn han selv antok og at han har slitt med å finne seg selv.

---

¹⁶⁴ Peter Morgan 2016: Sesong 2, episode 3 «Lisbon» 46:10

¹⁶⁵ Beck og Beck-Gernsheim 1995; Giddens 1992

¹⁶⁶ Mustad, Jan Erik (2018) *Philip – britisk prins*. I Store norske leksikon. Hentet fra [https://snl.no/Philip - britisk prins](https://snl.no/Philip_-_britisk_prins)

I serien gir tittelen han den respekten som han har ønsket seg, hvert fall fra hoffet og regjeringen. Det er forståelig at han ikke ønsker å bli undertrykt i sitt eget hus, spesielt en mann med så tydelige maskuline verdier. Etter at han får den nye tittelen fremstiller serien han som mindre urolig på slottet og man kan se han er mer avslappet og støttende i forhold til Elizabeths rolle.

4.3 Oppsummering

Jeg har i løpet av dette kapittelet lagt fram hvordan serien fremstiller Elizabeth og Philip sitt ekteskap gjennom aspekter uten klare skiller. Aspektene står nær hverandre, henger sammen og er alle med på å vise hvordan serien problematiserer ekteskapet og kjønnsrollene i ekteskapet. Gjennomgående i kapitlet har det også blitt diskutert perspektiver på film versus virkelighet. Det skal sies at dette ikke er snakk om diskusjon i forhold til historisk korrekthet, men heller diskusjon i forhold til virkelighetsforståelsen av kjønnsroller i ekteskap og hvordan denne forståelsen blir vist på skjermen. Bøe og Knutsens teori om at visuell historie kan få frem komplekse sammenhenger på grunn av mediets multimodalitet hvor informasjon blir formidlet gjennom et samspill med av auditive, verbale og visuelle uttrykk har vi fått bekreftet i denne analysen.¹⁶⁷

Det første aspektet som svarer på hvordan serien problematiserer kjønnsroller i ekteskapet og hvilke utfordringer de står ovenfor, er den stadige konflikten om man skal følge pliktfølelsen eller personlige behov. Elizabeth og Philip er moderne i den forstand at de er produkter av den generasjonen som de er en del av, og ønsker å overholde normene som er for samtiden. Overordnet ser vi gang på gang at Elizabeth setter sin plikt som dronning før sin plikt som kone. Dette skaper forstyrrelser i ekteskapsdynamikken fordi at ekteskapet ikke blir prioritert, og dermed er det ikke plass for at ekteskapet skal blomstre. Ingen av ektefellene støtter hverandre i deres individuelle interesser og arbeid som skaper et ulykkelig ekteskap. Philip ser ikke ut til å støtte og forstå Elizabeths ansvar ovenfor monarkiet, fordi hun setter arbeidet foran ekteskapet og familien. Deres reverserte kjønnsroller skaper rolleforvirring fordi begge prøver å etablere seg i nye roller og identiteter. Som nevnt så er fokuset i oppgaven å undersøke privatlivet deres. Men for å kunne analysere og få en bredere forståelse for privatlivet, så er det nyttig å nærmest sammenligne hvordan de oppfører seg offentlig i forhold til hvordan de oppfører seg bak lukkede dører. Hvorvidt de klarer å fremstille ekteskapet perfekt i det offentlige, påvirker privatlivet også. Da de var i Australia sier Philip

---

¹⁶⁷ Bøe og Knutsen 2012: 63

at alt er et «mimespill», altså et skuespill som er falskt. De skal også se bra ut for kamera og det offentlige folket, men de krangler i privaten. Dette viser hvordan pliktfølelsen er ødeleggende for deres personlige behov.

Det andre aspektet er 1950-tallets normer og rolleforventninger som problematiseres opp mot en kvinne som er i en maktposisjon. Perioden som fremstilles er mannsdominert som gjør at Elizabeth møter flere maktkamper i serien. Dette er ikke så overraskende da det tross alt er en dramaserie man ser på. Det blir ikke dramatik uten konflikter. Ofte er de heteste konfliktene mellom et kjærlighetspar som står ovenfor utfordringer og vanskelige valg, som ofte ikke havner i ekteskapets favør. Ekteskapsfremstillingen er tydelig. Begge ønsker å ha tradisjonelle roller, begge har en meningskonstitutive relasjon til tradisjonelle kjønnsroller, men regulative relasjoner, altså begrensninger som kommer utenfra ødelegger for dem på grunn av normene som er pålagt hennes rolle som monark og hans rolle som gemal.¹⁶⁸ I dag er det fortsatt slik at mange ønsker å oppnå et godt ekteskap og anser dette som viktig hevder Cherlin. Selv om ekteskap har skiftende betydning i dag, så har den en symbolsk betydning i forhold til symbol på status og individuell oppnåelse.¹⁶⁹ Denne tanken kan være arven fra 1950-tallet som var ekteskapets gullalder.

De første årene før Elizabeth blir dronning, nyter mer tid sammen med familien og barna. Begge ser tilfreds ut med det de holder på med. Philip har sin jobb i marinen og Elizabeth blir fremstilt som en nokså «normal» mor, i forhold til samtiden, for eksempel at hun stiller i stand til fest i deres hjem på Malta. Det kan derfor argumenteres for at serien fremstiller at paret hadde vært lykkeligere dersom Elizabeth hadde forblitt i en tradisjonell husmorsrolle. Da Elizabeth ble dronning førte det til maktskiftet i forholdet. Hun ble husets overhode, i likhet med dagens karrierekvinner og Philip en hjemmeværende mann uten en spesifikk rolle eller jobb, et aspekt som jeg skal gå mer i dybden på i neste kapittel. Serien fremstiller et senmoderne ekteskap, med en arbeidende kvinne som på mange måter går gjennom en individualiseringprosess. Serien fremstiller også at et ekteskapsforhold med en arbeidende kvinne i maktposisjon er ulykkelig og komplisert. I den første perioden hun er dronning så kan man se deres forsøk på å vedlikeholde et godt ekteskap, men blir forhindret eller forstyrret av den nye rollen Elizabeth har fått. Kongelige protokoller, tradisjoner og plikter forfølger dem i flere år og blir en påkjenning for deres ekteskap.

---

¹⁶⁸ Gross 2005

¹⁶⁹ Cherlin 2004

Hva er det serieskaperne prøver å vise oss om ekteskap? Serieskaperne fremstiller et ekteskap som er komplisert som stadig problematiserer balansen mellom å følge pliktfølelsen eller personlig behov. Pliktfølelse, personlige behov, rolleforventninger går hånd i hånd, og det er ikke klare skiller mellom dem. Overordnet ser vi en individualiseringprosess som begge går gjennom. Denne prosessen er bedre kjent i den senmoderne perioden som vi befinner oss i dag hvor individet fristiller seg mer fra de tradisjonelle rollene. I dagens samfunn hvor det er større bevissthet rundt feminisme, kan det tenkes at mye av det som fremstilles på skjermen har blitt påvirket av dette. Dette kan bekrefte Bøe og Knutsen sin teori om at ingen medier er passive når de formidler informasjon, men har evnen til å påvirke hvordan budskapet blir formidlet.¹⁷⁰ Det fremstilles at begge gjennomgår en individualiseringprosess som skaper kaos parforholdet fordi at de stadig befinner seg i spenningen mellom samfunnets kulturelle rammer, personlig moral, tradisjon og modernisering.

---

¹⁷⁰ Bøe og Knutsen 2012: 62

Kapittel 5

Arbeid og familie

I forrige kapittel ble det diskutert at ekteskapet til Philip og Elizabeth bar preg av Elizabeths pliktfølelse som forfølger henne og som går på bekostning av hennes personlige behov. På den måten ble hennes rolle som dronning prioritert over hennes rolle som kone og mor. Dette førte til rolleforvirring og i forhold til kjønnsroller i ekteskapet deres. I tillegg er 1950-tallets tydelige kjønnsroller og maskuline kulturideal faktorer som gjør at ekteskapet til Philip og Elizabeth blir komplisert. De har på mange måter reverserte kjønnsroller hvor kvinnen er i maktposisjon og mannen hennes gemal, noe som står i strid med idealet i samtiden. Dette fører til stadige maktkamper mellom dem.

Dette kapittelet vil være en videreføring av forrige kapittel og en utdyping av to aspekter innenfor ekteskap; *arbeid og familie*. Utdypingen vil skje ved å se på undertemaene gjennom andre perspektiver enn de som ble diskutert i forrige kapittel. Ved å studere disse undertemaene kan man se klare koblinger mellom normer i forhold til arbeid og familieliv i samtiden som serieskapere fremstiller, og normer vi har i dag som skinner gjennom i denne fremstillingen. I og med at jeg skal studere kjønnsroller i ekteskapet, vil svar i forhold til foreldreroller og hvordan en arbeidende mor og en hjemmeværende far bli identifisert i dette kapittelet. Kapittelet vil være todelt; den første delen vil ta for seg problemstillingen med en arbeidende kvinne og en hjemmeværende mann. Den andre delen vil hovedsakelig ta for seg familieaspektet i et ekteskap. Gjennomgående vil jeg se på hvordan Elizabeth og Philip er representative i forhold til nåtidens idealer om familie og arbeid i ekteskapet, samt hvordan nåtiden fremstiller de ulike dilemmaene rundt arbeid og familie på 1950-tallet.

5.1 Arbeid påvirker maktbalansen i ekteskapet

I *The Crown* fremstilles Elizabeth som en kvinne som sliter med å balansere familieliv og arbeidsliv. Det er vanskelig for Philip å skille mellom de mange rollene Elizabeth har på grunn av den drastiske endringen i maktbalansen i ekteskapet etter at Elizabeth ble dronning. Serien fremstiller at privatlivet ofte kommer i andre rekke, det vil si at hennes offentlige plikter kom først, noe som ikke gjenspeiler den moderne kvinnen på 1950-tallet. På 1950-

tallet var det en forventning til at kvinnen skulle sette familien foran seg selv.¹⁷¹ Da Elizabeth ble dronning ble hun plassert i en lederstilling, en lederstilling som ikke mange har hatt tidligere, og i en tid hvor man nærmest ikke fant kvinner i lederstillinger.¹⁷² Denne uvanlige maktbalansen i deres ekteskap er en utfordring for dem gjennom serien.

5.1.1 En arbeidende kvinne og en hjemmeværende mann på 1950-tallet

Som en utdyping av diskusjonen i forhold til maktbalanse i ekteskapet fra forrige kapittel, skal jeg her diskutere videre hvordan en arbeidende kvinne og en hjemmeværende mann på 1950-tallet blir problematisert i serien. Som nevnt i forrige kapittel så fremstiller *The Crown* reverserte kjønnsroller i Elizabeth og Philip sitt ekteskap. Ved reverserte kjønnsroller menes en reversering av kjønnsrollenormene i samtiden som serien utspiller. Elizabeth hadde på mange måter den maskuline rollen ved å være husets overhode, og Philip var hjemmeværende uten en spesifikk jobb. Før Elizabeth ble dronning fikk hun og Philip Clarence House som sitt hjem i London. Da de bestemmer seg for å pusse det opp er det i stor grad Philip som står ansvarlig for denne oppussingen mens Elizabeth er på ulike møter og offentlige oppdrag. Under oppussingen sier Philip spøkefullt: «Tenk det! Om en time skal jeg se nærmere på gardinstoff»¹⁷³ mens han holder datteren Anne, og passer sønnen Charles. Dette synes begge er litt morsomt. Selv etter at hun blir dronning fortsetter han i denne rollen som hjemmeværende mann. Særlig i starten sørger han for at hus og barn blir tatt hånd om og sier at Clarence House er det første ordentlige hjemmet han har hatt. Dette kan minne om den senmoderne faren som tilbringer mer tid til barn og hjemmearbeid fordi konen også har arbeidskarriere.¹⁷⁴

Kong George ber Elizabeth om å utføre et oppdrag for han som krever at hun reiser vekk noen måneder. Allerede her får vi inntrykk av at han forbereder henne på sin rolle fordi han vet hvor syk han er. Elizabeth snakker med Philip om dette oppdraget og Philip er tydelig bekymret over hva hans rolle kommer til å være under dette oppdraget. Elizabeth forsikrer at «vi skal nok få satt deg i arbeid»¹⁷⁵ og viser at hun vet om hans fortvilelse over å ikke være i marinen lenger og ikke har en spesifikk jobb eller rolle. Hun er klar over at det betyr mye for han å være i arbeid. Philip sier til Elizabeth at «Min jobb er å være marineoffiser, ikke å smile

---

¹⁷¹ Telste 2003: 159

¹⁷² Lønnå, E (2017) *Kvinnens Rettigheter i Norge fra 1945 Til 1990 årene*. I Store norske leksikon. Hentet 2.12.18 fra https://snl.no/Kvinnens_rettigheter_i_Norge_fra_1945_til_1990-%C3%A5rene

¹⁷³ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 1 «Wolferton Splash» 33:56

¹⁷⁴

¹⁷⁵ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 2 «Hyde Park Corner» 48:20

som en imbesil ape mens du klipper bånd. Hva med barna?».¹⁷⁶ For det første gjør Philip narr av Elizabeth sin jobb som dronning og for det andre så viser han klar bekymring over å måtte forlate barna over en lang periode. Dette sier noe om hans følelse av ansvar over sine barn, noe som en mor normalt ville følt på. Elizabeth svarer at barna kommer til å klare seg fint fordi at de er for unge til å forstå. Philip er ikke komfortabel med å forlate barna i flere uker si strekk, men sier tilslutt ja til oppdraget som kongen har bedt dem å utføre. På dette punktet i serien ser vi tendenser til reverserte kjønnsroller i ekteskapet, samt hvordan arbeid og plikt kommer foran familie. De begynner å flyte fra Giddens teori om det rene forhold hvor det hvor begge parter føler at deres krav og forventninger i forholdet i varetas.¹⁷⁷ Likevel virker det foreløpig som et frivillig valg for Philip å dra på denne reisen i og med at Elizabeth spør han først. Dermed er det fortsatt ikke et ulykkelig forhold fordi de fortsatt har kommunikasjon hvor de prøver å tilpasse seg hverandres behov. Dette samsvarer med Cherlin sin teori om at folk fortsatt vil forplikte seg i et moralsk forhold, men foretrekker å forplikte seg frivillig.¹⁷⁸

Et vendepunkt i livene til Elizabeth og Philip som ektepar kommer når Elizabeth sin far, Kong George dør. I en alder av tjuefem blir Elizabeth dronning som kommer som et sjokk for nærmeste familie, nasjonen og samveldet. Hun blir pålagt en byrde som gjør at hun må sette kronen foran seg selv, og det er nettopp dette som skaper uro i hennes ekteskap med Philip. Serien fremstiller at den første perioden som monark er veldig forvirrende for Elizabeth, og hun hører mye på rådene hun får av familie, privatsekretær samt statsminister, som på dette tidspunktet er Winston Churchill. I starten av hennes tid som monark virker Philip veldig støttende ovenfor henne, hvor han gjennom henne vil få den som han ønsker. Rett før Elizabeth sitt første møte med Churchill sier Philip hva hun skal si at hun ikke må glemme de to kravene som de snakket om, nemlig at barna får beholde hans navn, samt at de skal på Clarence House og ikke Buckingham Palace.¹⁷⁹

Philip: Du virker nervøs. Vær tydelig. Si hvor skapet skal stå. Jeg vet at dette er Winston Churchill, men husk nå at du er ...

Elizabeth: Ingen.

Philip: ... dronningen av England.¹⁸⁰

---

¹⁷⁶ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 2 «Hyde Park Corner» 48: 27

¹⁷⁷ Giddens 1992: 58

¹⁷⁸ Cherlin 2004

¹⁷⁹ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 3 «Windsor» 15:00

¹⁸⁰ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 3 «Windsor» 14:57

Deretter kysser han henne på pannen som illustrert på bilde nedenfor. Hun virker nervøs og lite komfortabel i sin rolle. Hvis man studere bildet nøye ser vi Charles, deres sønn i bakgrunnen som maser på å få leke med faren. Familieaspektet i ekteskapet er noe som blir utdypet senere i kapitlet, men her ser vi allerede hvordan serien fremstiller hvordan arbeid påvirker familieliv. Bilde nedenfor illustrerer også at Philip er veldig støttende ovenfor sin kone og viser forståelse over situasjonen. Vi ser konfluerende kjærlighet mellom partene som Giddens hevder gir gjensidig tilfredsstillelse som gir maktbalanse i ekteskapet.¹⁸¹ Nedenfor ser vi også at rommet er preget av mørke farger som skaper en kald og trist stemning.¹⁸² I bakgrunnen, der hvor Charles befinner seg i bildeutsnittet, er det varmere og lysere farger. Denne fargebruken og kontrasten kan fremheve argumentet fra forrige kapittel om hvordan plikt kommer foran personlige behov. Det fremstilles nærmest at Elizabeth hadde vært lykkeligere dersom hun kunne få være en husmor og være med barna. Men hennes plikt og arbeid kommer først, men det betyr ikke at det er dette som gjør henne lykkelig.

The Crown (2016): Sesong 1, episode 3 «Windsor» 15:20

Philip virker positiv til hennes nye rolle, så lenge han vet at han får innflytelse og har noe å si. Etter at han blir fortalt at hun og barna ikke lenger skal bære hans navn, han ikke lenger får jobbe i marinen og at de ikke lenger skal bo i Clarence House, ser du ut som at han mister identiteten sin og føler seg robbet for sine rettigheter. Dette kommer til uttrykk når han gjør narr av jobben hennes og bruker mer tid på lunsjklubben for herrer.¹⁸³ Serien fremstiller at ekteskapet blir vanskelig når makt og rettigheter som er tildelt utenfor hjemmet, invaderer

---

¹⁸¹ Giddens 1992

¹⁸² Hayward 2000: 71-72

¹⁸³ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Pride and Joy» 07:33, Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Gelinite»

hjemmet. Dette skaper forvirring i forhold til makt og roller i ekteskapet fordi det ikke lenger er klare skiller mellom private og offentlige roller. Elizabeth sin dronningmakt, hennes rolle utenfor hjemmet, invaderer privatlivet deres, som gjør at Philip blir frustrert og forvirret. De står i spenningen mellom maktbalansen mellom klasse og kjønn, hvor hun har makt gjennom klasse og han har makt gjennom kjønn.

Både klasse og kjønn tilbyr en rekke privilegier skapt av det bredere samfunnet som også gir mulighet til å etablere en maktbase i sitt hjem, men makt og privilegium fremmer en patriarkalsk familie.¹⁸⁴ Men når tradisjonelle roller svekkes kan det oppstå strid mellom mann og kone mener Beck og Beck-Gernsheim, dette er fordi at arbeidskarriere setter rammene for samlivet.¹⁸⁵ Utover 1960-tallet og særlig på 1970-tallet når kvinner virkelig inntok arbeidsplassene skapte dette en rekke uroligheter med tanke på kvinnens rolle i samfunnet. Dette gjorde at maktbalansen i hjemmet endret seg fordi man ikke lenger kunne stille seg bak sitt kjønn på samme måte. Kvinnene fikk tildelt mange av de samme rettighetene som menn hadde, og samfunnet la etter hvert mer til rette til at kvinner hadde mulighet til å kombinere arbeid og familie.¹⁸⁶ Serien fremstiller at Elizabeth støter på denne endringen ti år før resten av verden opplever den.

I serien fremstilles Philip som en mann med sterke maskuline egenskaper. Når han mister rettighetene som en mann hadde i samtiden virker det som han ikke lenger vet hvem han er. Han er skuffet over sin kone som han opplever ikke prioriterer han eller støtter han og hans rettigheter. Han sier til Elizabeth: «Hva slags ekteskap er dette? Hva slags familie? Du fratar meg karrieren min, du fratar meg mitt hjem, og du fratar meg mitt navn. Jeg trodde vi var sammen om dette.»¹⁸⁷ I replikken hans ser vi tydelige indikasjoner på at deres familie og ekteskap ikke samsvarer med det som var normen for samtiden. Han er ikke fornøyd med hvordan ekteskapet har utviklet seg til å bli, han er ikke fornøyd med at han ikke er husets overhode og han liker ikke at de ikke tilbringer nok tid som familie. Familiestrukturen og familiedynamikken er annerledes enn de fleste familier for samtiden, og det er vanskelig for han å måtte akseptere dette. Samtidig sier han at han trodde at de som ektepar var sammen om dette. Ekteskapet deres går mot det som ansees som et tradisjonelt ekteskap og familieliv. Mangel på tradisjoner og faste former gjør at individer blir nødt til å konstruere sine egne liv,

---

¹⁸⁴ Lindsey 2016: 227

¹⁸⁵ Beck og Beck-Gernsheim 1995: 2

¹⁸⁶ Hagemann, Gro (2015) *Kvinnefrigjøring*. Norgeshistorie. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/oljealder-og-overflod/mennesker/1914-kvinnefrigjoring.html>

¹⁸⁷ Peter Morgan 2016: Sesong 1, episode 3 «Windsor» 55:30

og må være aktive i forhold til å konstruere sin identitet.¹⁸⁸ Rammene for ekteskapet er ikke faste og ofte kan dette skape kaos i parforholdet, slik som hos Elizabeth og Philip. Man opplever at Philip er forvirret og sliter med å forme sin identitet, som gjør at han har vanskeligheter for å akseptere Elizabeth som på mange måter gjennomgår en individualiseringprosess som Giddens hevder fristiller individet fra de tradisjonelle rollene.¹⁸⁹

En konsekvens av at Philip ikke har en jobb eller en rolle å utføre er tilflukt til en plass som er mannsdominert, lunsjklubben, hvor han kan føle seg som en mann. Det er etter at vi som tilskuere blir kjent med lunsjklubben at utroskapspekulasjoner i ekteskapet oppstår. Som nevnt i forrige kapittel reiste Elizabeth til Portugal for å møte han, og hun spør han hva det vil kreve av han for å få ekteskapet til å fungere. Da svarer Philip: «For å få det til å fungere, og for å gjøre det utholdelig trenger jeg respekt og annerkjennelse fra barteherrene. (...) Det må bli slutt på snobben og fordommer. Jeg vil ikke bli sett ned på for mitt utenlandske opphav.»¹⁹⁰ Igjen kan det argumenteres for at kjønnsrollene er reverserte, han ønsker respekt og annerkjennelse, noe som mange kvinner manglet i samtiden. Han vil ikke bli sett ned på, og for å gjøre ekteskapet utholdelig så ønsker han respekt.

For å etablere et godt parforhold i dag mener Thagaard at den må baseres på kjærlighet, likeverd, likestilling og selvstendighet, hvor det er en sosial arena for begge parter som sikrer kjærlighet og lykke og samtidig plass for selvrealisering.¹⁹¹ Det kan virke som at Elizabeth og Philip har feilet på Thagaards krav når ingen av dem fokuserer på kjærlighet, likeverd eller likestilling i forholdet. Dette problematiserer kjønnsrollene i ekteskapet fordi at mannen føler seg undertrykket i en verden med en familiestruktur som kan ansees å være kvinneundertrykkende.¹⁹²

Elizabeth har på mange måter maskuline verdier ved å være husets overhode. Elizabeth har tredd inn i rollen som de fleste menn hadde i samtiden og Philip i en rolle som mange kvinner befant seg i i samtiden. I siste episode av sesong 2 sier Philip dette til Elizabeth: «Jeg vet godt hva min jobb er, det gjorde faren din klinkende klart. Du er jobben min. Du er selve kjernen i det jeg har forpliktet meg til. Så her har du meg. Din trofaste undersått ved legeme og liv.»¹⁹³

---

¹⁸⁸ Beck og Beck-Gernsheim 1995; Giddens 1992

¹⁸⁹ Giddens 1992

¹⁹⁰ Peter Morgan 2016: Sesong 2 episode 3 «Lisbon» 47:08

¹⁹¹ Thagaard 2005:21

¹⁹² Lønnå 2017, Murray, Jenny (2011) *20th Century Britain: The Woman's Hour*. BBC. Hentet fra http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/jmurray_01.shtml

¹⁹³ Peter Morgan 2016: Sesong 2, episode 10 «Mystery Man» 51:50

Gjennom et ekteskap maksimeres og sikres plassen din i den sosiale klassen du tilhører, og når sosial plassering operer gjennom patriarkalske systemer, er rikdom og makt plassert i menns hender, og dermed fremmer kvinner som undersått.¹⁹⁴ Philip sier her til Elizabeth at det er hans jobb å være hennes undersåtter, og tjene henne, noe som var helt omvendt i forhold til normene i samtiden.

5.1.2 Konsekvenser av reverserte kjønnsroller

Kjønnsstereotyper er en naturlig kognitiv tankeprosess for de fleste individer, og er basert på personlige syn på sosiale normer og forventninger. Disse kjønnsstereotypene har ofte vist eksempler på å sette kvinner og menn som motsetninger, hvor menn blir sett på som maskuline, selvstendige og ambisjonsorienterte, og kvinne som omsorgsfulle, snill og tilretteleggende.¹⁹⁵ Dette kan være en av grunnen til at stereotypene ikke har blitt presentert til fordel for kvinner. Det kan ha skapt en antakelse om at kvinner kommer til å prestere dårligere, som et tankesett basert på at å være en kvinne signaliserer feminitet som igjen assosieres med emosjoner og derfor dårligere lederegenskaper. Når en kvinne viser mannlig stereotypisk oppførsel eller lykkes med mannsbaserte oppgaver, kan de bli møtt med fiendtlighet og misnøye fordi de bryter sin egen stereotypi.¹⁹⁶

Det er nesten 30 år siden metaforen *glasstaket* ble kjent.¹⁹⁷ En av de første forklaringene som kom fram sa at det er en usynlig barriere som hindrer kvinner i å klatre til høyere stilling i en bedrift.¹⁹⁸ I nyere forskning blir *glasstaket* forbundet med en barriere kvinner møter på når de prøver å klatre opp i hierarkiet på arbeidsplassen.¹⁹⁹ Serieskaperne av *The Crown* fremstiller hvor vanskelig det er for en kvinne i en lederstilling å gjøre jobben sin slik som hun ønsker på grunn av press av menn rundt seg. Slik som da Churchill fraråder på det sterkeste å ikke ta Mountbatten navnet til Philip.²⁰⁰ Det er også hendelser i serien hvor hun må overbevise at hun er god nok for jobben sin, som jeg snakker mer om senere i kapittelet.²⁰¹ Selv om hennes posisjon ble gitt til henne, om hun ønsket den eller ikke, ser vi likevel at serien fremstiller hvor vanskelig det er å være en arbeidende kvinne i et mannsdominert samfunn. Jeg

---

¹⁹⁴ Lindsey 2016: 226

¹⁹⁵ Pichler, Shaun, Patricia A. Simpson og Linda K. Stroh (2008) *The glass ceiling in human resources: Exploring the link between women's representation in management and the practices of strategic human resource management and employee involvement*. Human resource management, 47(3):463-479 <https://doi.org/10.1002/hrm.20227>

¹⁹⁶ Pichler et al. 2008

¹⁹⁷ Bruckmüller, S., Ryan, M. K., Rink, F., & Haslam, S. A. (2014) *Beyond the Glass Ceiling: The Glass Cliff and Its Lessons for Organizational Policy*. Social Issues and Policy Review, 8(1), 202-232. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/sipr.12006>

¹⁹⁸ Hoobler, Jenny M., Sandy J. Wayne og Grace Lemmon (2009) *Bosses' Perceptions of Family-Work Conflict and Women's Promotability: Glass Ceiling Effects*. Academy of Management Journal, 52(5):939-957

¹⁹⁹ Bruckmüller et al. 2014

²⁰⁰ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Windsor». 38:10

²⁰¹ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Pride and Joy» 46:30

argumenterte ovenfor at kjønnsrollene er reverserte, og nedenfor blir det argumentert for at kvinner med mannlig stereotypiske egenskaper møter fiendtlighet og misnøye, nettopp fordi det bryter med normer og kjønnsstereotyper.

Elizabeth blir fortalt både av hennes bestemor og hennes mor om hva hennes jobb går ut på og hva hennes viktigste rolle er. Hennes bestemor dronning Mary sier til henne: «Jo mindre du gjør, jo mindre du sier, eller sier deg enig i, eller smiler til...» så avbryter Elizabeth med å si «Eller tenker, eller føler eller puster eller eksisterer» og dronning Mary fullfører setningen «desto bedre.» Da sier Elizabeth «for monarkens del er det greit nok. Men hva sitter jeg igjen med?»²⁰² Dette viser til Elizabeths rolleforvirring og jakten på sin identitet. Det er flere faktorer som gjør at Elizabeth blir holdt igjen i sin rolle i yrkeslivet. Hun blir fortalt at hun utfører rollen sin ved å ikke så si noe, men bare være tilstede, uten å vise følelser. Elizabeth innser selv at dette er problematisk og får inntrykk av at hun vil mer, hun vil kunne si det hun mener, hun vil kunne vise følelser hun vil gjøre mer enn å kun være et symbol. Dette er veldig feministisk av henne hvor hun ønsker å være mer og gjøre mer enn det folk forventer av henne. Hennes bestemor, mor, hoffmedlemmer, kabinettet og hennes mann prøver alle å styre henne. Dermed kan man argumentere for at glasstaket er en konsekvens av ikke bare stereotypene på arbeidsplassen, men også holdninger i samfunnet generelt som trer inn i hjemmet.

I og med at glasstaket er et omdiskutert tema i dagens samfunn, så kan dette være et eksempel på hvordan serieskaperne bruker historien om hvordan kvinner og menn ikke var likestilte på 1950-tallet, til å formidle at samfunnet i dag er relativt mer likestilt enn 1950-tallet, men fortsatt har en lang vei å gå. Dermed kan dette bidra til historiebevissthet i forhold til hvordan arven fortiden eksisterer i dagens samfunn, og påvirker derfor hvordan serieskaperne velger å fremstille fortiden. Philip har problemer med å akseptere at konen hans har mer makt enn han og har ganske tydelige meninger om Elizabeth sin jobb. Når de skal på samveldetur i Australia sier han:

Philip: Hele opplegget er intet annet enn et absurd mimespill. Jeg fatter ikke at ingen innser det. (...) Som å gi en rusten gammel skranglekasse et nytt strøk med maling, for å gi inntrykk at alt er som det skal være, men det er det jo ikke (...) Det er vår jobb, det

---

²⁰² Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 4 «Act of God» 54:30

er det vi representerer. Det nye malingstrøket.²⁰³

Replikken ovenfor er det Philip mener om Elizabeth sin rolle og jobb er med på hvorfor han ikke klarer å akseptere sin rolle. Han ser på hennes rolle som unyttig og uviktig, og på den måten kan dette ha en effekt på at han ikke klarer å respektere henne og det hun gjør, og at hun tar valg som gjør at kronen alltid vil komme først på bekostning av han og deres familie. I replikken ovenfor sier han også at monarkiet er som en gammel skranglekasse, og at Elizabeth og han drar på verdensturne for å gi denne skranglekassen ett nytt strøk med maling. Dette kan tolkes som at han mener at monarkiet er utdatert, gammelt og i ferd med å falle sammen. Elizabeth er klar over hva Philip tenker om monarkiet og sier selv at Philip har sett sin egen familie bli ruinert fordi at folk mente at de representerte urimelige tanker som ikke kunne forsvares.²⁰⁴ Dermed kan man forstå hvor Philip kommer fra i forhold til hva han tenker om monarkiet og Elizabeth sin rolle som monark og hvor viktig det er for han å modernisere monarkiet.

Når de er på samveldetur virker Philip rastløs i forhold til at Elizabeth alltid skal forholde seg til de gamle protokollene, og det kan virke som at han føler at han kunne gjort en bedre jobb. Elizabeth møter mange menn rundt henne som betviler hennes avgjørelser, prøver å ta avgjørelser for henne og styrer henne på mange måter. At en monark har måttet høre på råd fra andre er ingen hemmelighet, men serien fremstiller at Elizabeth møter mye motstand spesielt i forhold til valg som angår hennes mann. På vei hjem fra samveldeturen skal de stoppe innom Malta, men Philip sier at de ikke kan stoppe der på grunn av ulike farer og de kan utsettes for angrep. Elizabeth sier at de skal fullføre turen slik som planlagt. Man ser i Philips blikk at han vil utfordre henne. Han har lyst å bruke sin makt over henne, men så sier hun med en streng stemme:

Elizabeth: Jeg er klar over at jeg er omgitt av mennesker som mener at de kunne gjort denne jobben bedre. Derunder sterke sjeler med betydelige personligheter. Mer naturlige ledere, som kan hende ville vært bedre egnet til å gå i bransjen og til å utmerke seg. Men nå er det nå engang slik at det er på mitt hode kronen har havnet, og jeg bestemmer at vi drar.²⁰⁵

---

²⁰³ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Pride and Joy» 07:33

²⁰⁴ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 4 «Act of God» 38:10

²⁰⁵ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Pride and Joy» 46:30

Replikken ovenfor støtter opp under glasstaket som kvinner kan møte i arbeidslivet. I denne sammenhengen kan det også argumenteres for at det er et glasstak i hjemmet også. At kvinnen i hjemmet har vanskeligheter for å oppnå makt uansett som det er hun som i utgangspunktet er husets overhode. Bakgrunnen for dette argumentet er fremstillingen av Elizabeth som i utgangspunktet stiller høyest i den sosiale rangstigen likevel strever med å få den makten som tidligere har vært hos menn. På denne måten kan det argumenteres for at glasstaket ikke bare finnes i arbeidslivet, men faktisk i ekteskapet også. Kvinnen møter motstand dersom hun viser tendenser til maskuline egenskaper, som vises gjennom hvor mye Philip gjør narr av Elizabeth sin jobb og rolle.

Professor i økonomi Mari Rege hevder at i dagens samfunn er det en hypotese at kvinners yrkesdeltagelse har gjort mann og kone mindre avhengig av hverandre og dermed opplever en redusert nytteverdi av ekteskap.²⁰⁶ En annen hypotese er at ekteskap fortsatt er styrt av sosiale normer fra fortiden. Dersom en ektefelle som bryter tradisjonelle kjønnsroller, hvor mannen er hovedforsørger og kvinnen tar det meste av arbeidet med hjem og barn opplever mindre sosial støtte fra familie, venner og kolleger. Den manglende støtten fra omgivelsene kan føre til økt konflikt i ekteskapet.²⁰⁷ Videre sier artikkelen at kjønnsrollekonflikten påtvunget av omgivelsene kan eskalere dersom mannen ikke tar sin del av hjemmearbeidet og kvinnen blir dobbeltarbeidende. I og med at verken Elizabeth og Philip trenger å gjøre noe husarbeid i det hele tatt på grunn av den posisjonen de har, ser vi likevel tendenser at de bruker mindre og mindre tid med barna. Dette familieaspektet er noe som vil bli diskutert dypere i neste del av kapitlet. Mari Rege mener at dette fortelles oss at ekteskapet hemmer kvinnens mulighet i å lykkes i arbeidslivet og sier videre at de er fordi at kvinnen står overfor en avveining mellom karriereutvikling og et lykkelig ekteskap.²⁰⁸ Forfremmelse kan true mannens rolle som familiens hovedforsørger og dermed øke til økt konflikt i ekteskapet, sier Rege. Noe som stemmer overens med Elizabeth og Philip sitt ekteskap. Alternativt kan en kvinnes forfremmelse fjerne nytteverdien i ekteskapet, og på den måten kan ekteskapet bli et glasstak for kvinnens deltagelse i arbeidslivet, mener Rege.

---

²⁰⁶ Rege, Mari (2011, 29. april) Glasstaket og ekteskapet. *Aftenposten*. s. 8. Hentet fra <https://www.uis.no/getfile.php/1340944/Forskning/Bilder/09%20%C3%98konomi/Glasstaket%20og%20ekteskapet%20april%202011.pdf>

²⁰⁷ Rege 2011

²⁰⁸ Rege 2011

5.2 Familieliv havner i skyggen for arbeidsliv

Ifølge sosiologiprofessor Linda Lindsey er en families funksjon mange og gir ekteskap og familie den sosiale fordel at den inkluderer regulering av seksuell oppførsel, barns sosialisering, økonomisk samarbeid, sikkerhet og beskyttelse, samt et miljø der kjærlighet kan uttrykkes fritt.²⁰⁹ I dette funksjonalistiske perspektivet er sosialiseringen av barn en del av oppdragelse slik at barnet aksepterer sosiale roller, som igjen er sentralt for å vedlikeholde sosial stabilitet. Et «nytt» tradisjonelt familieideal dukket opp på 1950-tallet, og har fungert som ideal siden.²¹⁰ Den sosiale funksjonen den patriarkalske familiemodellen har i samfunnet er for å bevare eksisterende ulikheter og maktforhold, sier Lindsey. Kjønnrelaterte familieforhold er kompliserte, og familieliv blir hjulpet eller skadet av ressurser utenfor familien som da påvirker hva som skjer innad i familien.

Det er mange perspektiver på hvordan en familie skal være og hva medlemmene i den skal gjøre, altså hva deres rolle er i forhold til familien og i forhold til samfunnet. I dagens samfunn sier Lindsey at familien tilpasser seg som oftest disse ulike rollene for å imøtekomme ulike behov, og disse rollene vil etter tid endre seg til hva familien selv ønsker.²¹¹ En av nøkkelfaktorene for at et ekteskap skal være tilfredsstillende er i hvilken grad er par er enige om forventninger til tradisjonelle kjønnsroller. Dette sier at dersom paret har motstridende synspunkt som for eksempel hvordan barnet skal oppdras, har ekteskapet lavt nivå av tilfredsstillhet. Lindsey sier at ekteskap med lav tilfredsstillhet er de med en tradisjonell ektemann og en utradisjonell kone. Når et par har kjønnsrolleidealer bør de snakke om den for å maksimere ekteskapelig tilfredsstillelse for begge parter.²¹²

5.2.1 Farsrollen til Philip stiller høye forventninger til sønnen Charles

Kjønn er en nøkkelfaktor i forhold til forventninger til foreldreroller. Når et par får barn vil ofte tradisjonelle kjønnsroller oppstå i faser og mye oppmerksomhet vil være på dette barnet, og fokuset på at ekteskapet kan havne mer i skyggen.²¹³ Etterhvert som Elizabeth blir dronning fremstilles det at det er Philip som tilbringer mest tid med barna. I samtiden serien fremstiller var det ikke vanlig at faren var veldig involvert i oppdragelse av barn, da mannen ofte tilbrakte store deler av dagen på jobb. I Elizabeth og Philip sitt tilfelle kan det virke motsatt, hvor Elizabeth er den som stort sett er opptatt med jobben, og vi ser henne sjelden

---

²⁰⁹ Lindsey 2016: 225

²¹⁰ Lindsey 2016: 225

²¹¹ Lindsey 2016: 227

²¹² Lindsey 2016: 227

²¹³ Lindsey 2016: 243

sammen med barna. Vi ser henne en del med barna i de første episodene av serien, før hun blir dronning. Etter at hun blir dronning og utover resten av serien tilbringer hun mindre og mindre tid med dem. På 1950- og 1960-årene ble foreldrerollen tydelig fordelt mellom den utarbeidende faren og hjemmearbeidende moren.²¹⁴ Philip og Elizabeth sin familiedynamikk er annerledes i forhold til mange i deres samtid fordi de på mange måter lever forut sin tid. På 1970-tallet utfordret kvinnebevegelsen familieidealene fra husmorsårene i etterkrigstiden, og førte til endringer i familielivet. Dette kommer til uttrykk i serien ved at Elizabeth blir den arbeidende kvinnen, og man ser Philip oftere sammen med barna.

Selv om Philip tilbringer mer tid med barna og på den måten representerer en senmoderne farsrolle, fremstilles han også som en tidstypisk far fra 1950. Dette vises med den hierarkiske autoritetsøvelsen mellom far og barn, hvor farsrollen hadde som formål å korrigere, disiplinere og regulere adferd til barn.²¹⁵ Det fremstilles at Philip sliter med å akseptere tanken på at sønnen hans, Charles, er i høyere rang enn han. Han sier til Elizabeth «Nå står jeg lavere i rang enn min åtte år gamle sønn.» «Ja, selvsagt, fordi han er tronarving» svarer Elizabeth. Med en rolig stemme og skuffet ansiktsuttrykk sier Philip «Jeg er faren hans, Elizabeth.»²¹⁶ Ved å tolke Elizabeth sitt blikk virker det som at det er noe som går opp for henne. Nærmest at hun ble påminnet at de er foreldre sammen, en familie sammen. Mye av det som ble sett på som farsrollen i samtiden ble tatt fra han tidlig i serien hvor han ikke kunne fortsette i jobben sin i marinen, kona og barna fikk ikke beholde hans navn, og han fikk ikke bo i Clarence House. Etter at Philip får en prinsetittel opplever han at han kan utøve noe autoritet i forhold til sin sønn og i sitt hjem.²¹⁷ Siden familielivet primært foregår i hjemmet, kommer også farsrollens autoritet klarest til uttrykk her.²¹⁸ I og med at han følte at det ikke var hans hjem og at han ikke ble respektert eller hadde noe form for makt, fremstiller serien en farsrolleforvirret Philip som igjen peker på Beck og Beck-Gernsheims teori om kaoset man kan oppleve dersom tradisjonelle rolle gradvis forsvinner.²¹⁹

---

²¹⁴ Ryste 2008

²¹⁵ Hauge, Mona-Iren (2010) *Når far ikke lenger er riset bak speilet - Grensesetting og foreldreskap i en omskiftelig tid*. Psykologitidsskriftet. Hentet fra <https://psykologitidsskriftet.no/fagessay/2010/12/nar-far-ikke-lenger-er-riset-bak-speilet?redirected=1>

²¹⁶ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 3 «Lisbon» 46:43

²¹⁷ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias»

²¹⁸ Hauge 2010

²¹⁹ Beck og Beck-Gernsheim 1995

The Crown (2016): Sesong 1, episode 3 «Windsor» 26:13

Oppdragelsen foreldre gir et barn er ofte basert på foreldrenes egne opplevelser i sin oppvekst.²²⁰ På 1950- og 1960-tallet var det faren var øverst i hierarkiet og den som hadde størst autoritet.²²¹ På bildeutsnittet ovenfor ser vi Philip spille fotball med Charles. Philip er oppgitt over at sønnen hans ikke interesserer seg for fysisk aktivitet, spesielt det fremstilles at Philip er glad i holde seg aktiv. Sentrert i bildeutsnittet ser vi den fysiske avstanden mellom dem. Denne posisjonen av Philip og Charles fremhever ikke bare avstanden mellom dem, men også Philip som den autoritære strenge faren og Charles som den lille uskyldige sønnen. Fedre lærer sine barn mye om kjønnsroller, og forventer at sønner skal overholde kjønnsrollene mye mer enn sine døtre. Fedre er mer tilbøyelige enn mødre til å ta hensyn til kjønn når de delegerer oppgaver og privilegier, når de viser omsorg og når de disiplinere barna sine. Det er høyere sannsynlighet for at en far er strengere med sønnen sin, for å forsterke sønnens maskulinitet.²²²

I dagens samfunn bruker fedre mer tid på sine barn, men det sies at en fars nivå av tilgjengelighet og ansvar ovenfor barnet er en brøkdel av en mors og at en fars tid blir brukt mer på fritidsaktiviteter med sine barn. Denne scenen er et godt eksempel på Lindsey sin teori om at fedre lærer sine barn, spesielt sønnen, om kjønnsroller. Serien viser ikke at Philip leker med Anne på samme måte som han leker med Charles. Serien viser også kun at Philip er streng mot Charles. Dette kan være i sammenheng med at forventningene til en sønn er større

---

²²⁰ Lindsey 2016: 243

²²¹ Hauge 2010

²²² Lindsey 2016: 249

for fedre enn forventningene til en datter fordi at fedre ønsker at sønner skal overholde kjønnsrollene mye mer enn sine døtre.²²³ Derfor er det større sannsynlighet for at Philip er strengere med Charles, for å forsterke sønnens maskulinitet.

Elizabeth og Philip møter på et problem i familien og i ekteskapet når de skal bestemme hvilken skole Charles skal gå på. Philip er bestemt på at Charles skal på internatskole på Gordonstoun, den samme internat skolen som han selv gikk på hvor han lærte mannlige verdier.²²⁴ Elizabeth ønsker at han skal gå på Eton som ligger nærmere der de bor. Philip sier til Charles «for at du skal bli ordentlig voksen, er du nødt til å komme deg vekk fra dette tullballet».²²⁵ Han sier til Charles at den verden han er i ikke er den virkelige verden. Videre sier Philip til han at han kan arve genseren som han brukte fordi at uniformen ikke har endret seg og sier at «Hvem vi er, avgjøres ikke av hva vi går med, eller hva som glitrer. Det vises ved vår åndskraft»²²⁶ Philip ønsker at Charles skal gå på Gordonstoun på grunn av utfordringene som vil møte han der, som Philip mener Charles trenger. Elizabeth er imot dette da Gordonstoun er beryktet for å utsette gutter for fysiske prøver og «manndomstester».

Som vi allerede har fått inntrykk av tidligere interesserer ikke Charles seg for sport og fysiske aktiviteter. Det er ikke vanskelig å forstå at han kommer til ha det vanskelig på denne skolen. Philip ønsker at han skal lære seg å ta vare på seg selv. Philip får viljen sin og Charles begynner skolegangen på Gordonstoun. Da de ankommer skolen sier Philip til lærerne at han ikke vil at Charles skal bli kalt for Kongelig Høyhet, men bare Charles. Philip vil ikke at han skal får spesialbehandling, men vil at han skal bli behandlet på lik linje som de andre. Her fremstilles det tydelig at Philip ønsker at Charles skal møte de samme utfordringene og lære gjennom de samme metodene som Philip gjorde på den skolen. Oppdragelsen foreldre gir et barn er ofte baser på foreldrenes egne opplevelser i sin oppvekst og hvilken klasse de er oppvokst i.²²⁷

Under oppholdet til Charles på Gordonstoun gjennomgår han en rekke fysiske prøver. Han mistrives og kaller plassen for «et helvete på jord»²²⁸ i brevene som han sender hjem. Under en årlig fysisk prøve kommer Philip for å se på og for dele ut en pris til den gutten som utfører den fysiske testen raskest. Charles kommer sist på den testen, og glemmer seg mens han

---

²²³ Lindsey 2016: 249

²²⁴ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias»

²²⁵ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 07:16

²²⁶ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 24:10

²²⁷ Lindsey 2016: 249

²²⁸ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 54:30

gråter. Philip ignorerer han helt til de er på flyet på vei hjem til London igjen, da sier Philip «Du skal vite at om du er skuffet over resultatet i dagens styrkeprøve, så spiller det ingen roller for meg. Jeg forstår at du ikke har anlegg for slike fysiske prøvelser. Du viste like fullt stor tapperhet og pågangsmot.»²²⁹ Mens Philip snakker med Charles er det turbulenser i flyet som gjør at Charles blir veldig redd. Philip forklarer videre hvordan Gordonstoun gjorde han sterk og hvordan skolen hjalp han etter at han mistet hele familie sin i en flystyrt. Videre sier Philip «Charles, smerten og slitet er en gave, Charles! Du må gå inn for å gjøre en innsats nå; det vil spare deg for mye strev siden. Men du er nødt til å herdes for det som venter deg.»²³⁰ Philip starter med å trøste Charles, men etterhvert som han snakker kommer det blir turbulenser på flyet og Charles blir mer og mer redd og urolig, da blir også Philip mer aggressiv og sint i stemmen. Under turbulensene sier Philip: «Ikke vær redd, det er bare luft! Jeg vet det bor noe mer i deg, Charles. Men du må være sterk, og du må finne frem til det.»²³¹

The Crown (2016): Sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 55:20

I bildeutsnittet ovenfor ser vi et fokusert nærbilde av en fortvilet Charles og ufokusert Philip i bakgrunnen. Dette bildeutsnittet gjør at man fort sympatiserer med Charles fordi nærbilder gir effekten av intimitet mellom tilskuer og karakter.²³² Dette bekrefter Rosenstone sin teori om at man gjennom karakterene gjør mer enn å bare se spillefilmen, men man opplever og føler også, og dermed får man en helt unik tilnærming til historien.²³³ I bilde ovenfor ser vi at kamera fokuserer på Charles som er oppgitt, redd og lei seg. Når Charles blir mer og mer

²²⁹ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 54:30 – 55:40

²³⁰ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 54:30 – 55:40

²³¹ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 54:30 – 55:40

²³² Bakøy og Moseng 2008:27

²³³ Rosenstone 2012

opprørt bryter Philip ut og sier «Ikke vær så veik. Ikke vær så forbannet veik!»²³⁴ og roper til han at han må komme seg ut av setet, og Charles springer bak og får trøst av livvakten hans. Dette er et eksempel på autoritetsutøvelsen til Philip ovenfor Charles, og det er ingen tvil om at Philip er streng med Charles og vil at han skal «mannes opp». Philip ønsker og at Charles skal lære av de samme utfordringene som Philip opplevde på den skolen.

Elizabeth og Philip er ikke på samme side når det gjelder hans oppdragelse. Dette bekrefter Lindsey sin teori om par som har motstridende synspunkt for hvordan barnet skal oppdras, har lavt nivå av tilfredsstillhet i ekteskapet og at ekteskap med lav tilfredsstillte er de med en tradisjonell ektemann og en utradisjonell kone.²³⁵ Som jo Philip og Elizabeth viser. Elizabeth ønsker ikke at Charles skal gå på Gordonstoun på grunn av de beryktede fysiske testene og hun mener at Charles er en sensitiv gutt. Hun har forståelse for dette, og vil verne om han siden han er arvingen. På den andre siden så ønsker Philip at Charles skal oppdras som en vanlig gutt, og ikke som en kongelig fordi at han vil lære han om den «virkelige verden». Eksempelet ovenfor viser oss hvilke verdier Philip har som far, og hvilke forventninger han stiller til familien og sønnen. Slik som Philip ser det skal Charles bare skal bli opplært til å gå i fine klær og klippe bånd. Philip har tidligere uttalt at hele det kongelige opplegget er gått ut på dato og falskt.²³⁶ Maskulinitet på den tiden var glorifisert. Det var etterkrigstiden hvor helter fra krigen ble hedret. I krig og i ulike idretter viser fram at menn og gutter skal være sterke, selvsikre, modige og uavhengige. Enhver mann skal uttrykke tillit til sine evner til å utføre sine oppgaver.²³⁷ I og med at Philip var i marinen under krigen er fremstillingen av hans farsrolle forklarlig.

5.2.1 Morsrollen til Elizabeth havner i skyggen

Ideelle mødre på 1950- og 1960-tallet forventes å gi omsorg for barn, hjem og familie.²³⁸ I samtiden som serien utspiller er disse idealene svært sentrale i samfunnet, og mange av de idealene er i vår kulturarv i dag. Elizabeth, som på mange måter representere dagens karrierekvinne, møter mange dilemmaer i henhold til å balansere hennes plikter som monark og normene som ble forventet av en mor i samtiden. Politisk miljø fremhever vanligvis tro på at når den tradisjonelle familiestrukturen endres for å imøtekomme forandring utenfor familien, for eksempel at kvinnen arbeider, følger det sosiale konsekvenser.²³⁹

---

²³⁴ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 55:43

²³⁵ Lindsey 2016: 227

²³⁶ Peter Morgan 2016: sesong 1, episode 8 «Pride and Joy»

²³⁷ Lindsey 2016: 288

²³⁸ Lindsey 2016: 245

²³⁹ Lindsey 2016: 276

Før Elizabeth blir dronning ser vi henne med barna sine ved flere anledninger. Etter at hun blir dronning er det mindre til dette. Serien fremstiller at hun er opptatt med å finne ut av sin rolle som monark. Som monark skal man være et symbol for tradisjon og stabilitet, og enhver forandring kan skape ustabilitet og kaos for monarkiet. Elizabeth sin rolle som mor blir på den måten vanskelig fordi at hun ønsker stabilitet i monarkiet, men kan på den måten fremstå som en kald og fraværende mor. Siste halvdel av sesong 1 og hele sesong 2 så ser vi sjelden Elizabeth sammen med barna sine. Selv om hun ikke jobber eller diskuterer med Philip, så ser vi scener hvor hun ser på TV med dronningmoren, hvor hun egentlig kunne ha hatt tid sammen med barna sine. I og med at samtiden verdsatte husmoren er det ikke vanskelig å tenke seg til at mødre som ikke tilbragte like mye tid på barneoppdragelse kunne bli sett på som dårlige mødre. Feminister i den senmoderne tid har omdefinert morsrollen slik at den er tilpasset livsstilen til kvinner som ønsker å ha både karriere og barn.²⁴⁰ I kvinnefrigjøringsbevegelse som på alvor tok fart på 1970-tallet artet seg som en protest mot etterkrigstidens husmorssamfunn. Denne kvinnebevegelsen ønsket muligheten til å kombinere arbeid og familie.²⁴¹

I de første episodene før hun blir dronning ser vi at Elizabeth er involvert i barnas oppdragelse og leker med dem. I denne perioden har hun ingen spesiell jobb eller rolle, annet enn at hun er arving. I det Elizabeth blir dronning ser vi at hun oftere og oftere må følge sin plikt og gjøre sitt arbeid, og tid med barna blir mindre og mindre. Dette fenomenet ser ut til å fortsatt eksistere i dagens samfunn hvor kvinner i arbeid synes det er vanskelig å balansere jobb og familie. Fremstillingen av Elizabeth i denne konteksten tilsvarer en senmoderne mor og kan sammenlignes med dagens karrierekvinn. I samtiden som serien utspiller var familielivet glorifisert og det var sterkt fokus på kjernefamilie og de klare kjønnsrollene som eksisterte. Familien kom foran individet, men som diskutert forrige kapittel kan det argumenteres for at Elizabeth og Philip er representative for det senmoderne ekteskapet hvor de begge gjennomgår en individualistisk prosess hvor individet kommer foran familien. Elizabeth blir blant annet sint på moren sin fordi at hun fikk en dårlig utdanning.

Dronningmoren: Du lærte å være en lady, en prinsesse. Hva mer vil du ha? En akademisk grad? Ingen ønsker seg en blåstrømpe eller universitetsforeleser til monark!
De ønsker seg en dronning!

---

²⁴⁰ Lindsey 2016: 276

²⁴¹ Hagemann 2015

Elizabeth: En dronning som er håpløst blottet for forutsetninger for å takle de mennesker hun har nødt til å møte!

Dronningmoren: Hva har dette med meg å gjøre?

Elizabeth: Hvordan kunne du svikte meg slik?

Moren: Er dette en kritikk av mine evner som mor? For du bør nok tenke deg om to ganger før du kaster stener i det glasshuset.

Elizabeth: Hva skal nå det bety?

Dronningmoren: Jeg oppfatter deg virkelig ikke som foregangsfigur på det området.²⁴²

Ovenfor ser vi konflikter mellom generasjoner. Elizabeth sin mor, her kalt dronningmoren, ser ikke poenget med en akademisk grad. Hun er oppvokst i en tid hvor kvinner skal være en lady, noe særegent og ikke være ordinær. Dronningmoren går fort i den offensive rollen og spør om det er en kritikk mot henne som mor, fordi at hun synes at Elizabeth ikke er en så god mor heller. Grunnen til at dronningmoren sier dette kan være fordi at Elizabeth sjelden tilbringer tid med barna sine. Hun leker sjelden med dem, og er lite involvert i oppdragelsen, slik som serien fremstiller det. Hun må ofte velge arbeidet sitt foran familietid, og overlater mye av barneoppdragelsen til barnepasseren. Man kan også stille seg kritisk til dronningmorens utsagn, fordi Elizabeth er monark og dronningmoren ikke var det da hun hadde småbarn. Dronningmoren var gemal, slik som Philip og hadde ikke se samme obligasjonene til jobben som Elizabeth har.

Bildet på neste side illustrerer skikkelse av Elizabeth i bakgrunnen som ser ut vinduet og ser på Charles og Philip leke i hagen. Fokuset i bildeutsnittet er en rød boks hvor det står «The Queen» som inneholder papirer som hun må gå gjennom. Bildeutsnittet illustrerer det evige dilemmaet om å balansere arbeid og familie. Man kan også se på bilde at det er mørkt og dystert inne og lyst ute, noe som kan gi følelsen av at hun heller ville være ute sammen med mann og barn hvor det er glede, enn å sitte inne i mørket og arbeide. Bilde illustrer også at hun er ensom.

---

²⁴² Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 3 «Scientia Potentia Est» 21:35

The Crown (2016): Sesong 1, episode 3 «Windsor» 27:41

Gitt de store samfunnsendringene som har skjedd siden 1950-tallet som følge av kvinners inntreden i arbeidsplassen, vil mødre forventes å ha mer takhøyde i forhold til å etablere seg i deres morsroller i dag.²⁴³ I dagens samfunn er det slik at kvinner som har karrieremål, utsetter ekteskap og morsrollen, men ønsker heller ikke å gi opp enten morsrollen eller profesjonelle roller. Det hevdes at familiens stabilitet i dag henger på inntektene til sysselsatte mødre. Det er mer takhøyde for å tilpasse for individuelle pars behov, og paret blir enige om likestilling innenfor arbeid er gunstig for familie og samfunn.²⁴⁴ Det er allerede nevnt at det ikke er likestilling i Elizabeth og Philip sitt ekteskap. De kommuniserer ikke om hvordan de skal løse problemer, hvordan de eventuelt skal inngå kompromisser i ekteskapet før de møtes i Portugal etter utroskapspekulasjoner.

For å få et vellykket forhold kreves det kommunikasjon og gjensidig forpliktelse i følge Giddens.²⁴⁵ Som følge av deres dårlige kommunikasjon i ekteskapet, opplever begge forvirring i forhold til roller inkludert foreldreroller. Slik som da Elizabeth ønsket at Charles skulle gå på skolen på Eton, fikk hun ikke ønske sitt, fordi Philip ønsket at Charles skulle gå på Gordonstoun der han selv gikk på skole som yngre. Etter en tid på Gordonstoun er Charles misfornøyd. Elizabeth vil hente Charles og ta han med hjem. Da sier Philip bestemt «Du kan beslutte hva du vil. Han blir der».

---

²⁴³ Lindsey 2016: 245

²⁴⁴ Lindsey 2016: 246-247

²⁴⁵ Giddens 1994

Elizabeth: Barn som blir mobbet pådrar seg arr for livet. Og barn med arr blir ødelagte voksne.

Philip: Vi inngikk en overenskomst. En avtale som skulle sikre at det fantes en viss grad av likhet i dette ekteskapet. Det var min avgjørelse å sende Charles til Gordonstoun

Elizabeth: Det hadde vært i orden om det gjaldt våre andre barn. Men Charles utgjør selve kongemaktens fremtid, og i dronningmaktens navn, og som hans mor, så har jeg besluttet å hente ham på Gordonstoun og ta ham med hjem. Til Eton, til Windsor, der han hører hjemme.

Philip: Du kan ikke alltid lene deg på dronningmakten.

Elizabeth: Jo, det kan jeg. Og det vil jeg.

Philip: I så fall bør du huske nøye på de løftene som du gav meg, og hva det vil bety for dronningmakten om du bryter dem. Charles skolegang er mitt ansvarsområde. Ditt er å forbli tro mot ditt ord og bevare din ektemann.²⁴⁶

Elizabeth starter samtalen med en bestemt og hevet stemme. Hun er sikker på at det er dette hun skal gjøre fordi hun mener at det er det beste for sønnen, samtidig som hun sier at det er for monarkiet fordi at han er arving. Hun sier til og med at det hadde vært greit om det hadde vært noen av de andre barna, så hadde hun ikke vært så vanskelig på det. Dette indikerer at hun er mer overbeskyttende ovenfor Charles, nettopp fordi at han en dag skal bli konge. Hun sier implisitt at hun ikke likestiller sine egne barn. Igjen er det monarkiet som kommer foran familien. Philip svarer Elizabeth på en ganske truende måte, og Elizabeth ser nærmest litt redd ut når han sier den siste replikken som vist ovenfor. Når Philip går ut av rommet hører man at Elizabeth skjelver i pusten. Vi kan ut ifra dette tolke det som at Philip er lei av at Elizabeth bruker dronningmakten til alt, og stadfester for henne at han også har makt som hun må respektere ut ifra ekteskapsløftene som hun har gitt han. Dette er ett av få tilfeller hvor Elizabeth gir etter og gir Philip det han vil ha.

Debatt om familie og ekteskap har svirret i politikken og i media de siste årene. En side av debatten fokuserer på argumentet om at nyere former for familiestrukturer og livsstil bryter ned familien og skaper sosial forvirring, altså forsømte barn og høye skilsmissetall.²⁴⁷ Den underliggende meldingen dreier seg om at den tradisjonelle familien vil løse de sosiale problemene. De tror at konflikter løses når kvinner aksepterer husstandsansvar de forlot da

---

²⁴⁶ Peter Morgan 2016: sesong 2, episode 9 «Paterfamilias» 24:22

²⁴⁷ Lindsey 2016: 228

arbeidsplassen krevde mer oppmerksomhet enn sine familier gjorde.²⁴⁸ Det er også dette som kommer til uttrykk i *The Crown*. Problemet er at den sosiale endringen, spesielt knyttet til kjønnsroller er en realitet. Undersøkelser av foreldre i nesten et halvt århundre tyder på at mødre i dag bruker minst like mye tid, og har kanskje enda mer interaksjon med sine barn som mødre gjorde for flere tiår siden. Selv om det brukes mindre tid til husarbeid, er kvinner mer effektive i å sjonglere hjemmearbeid, familie og jobb fordi samfunnet i dag legger mer tilrette for det.²⁴⁹ Tross for at Elizabeth er dronning, og barna blir tatt hånd om av barnepasser, fremstiller serien at hun møter utfordringer som er preget av samfunnsnormer på 1950-tallet, hvor idealet er en hjemmeværende mor som tar seg av barneoppdragelsen. Ved å fremstille dette kan det skape historiebevissthet hos tilskuer ved å oppdage utviklingen fram 1950-tallet til i dag og at vi fortsatt har en lang vei å gå i forhold til kjønnslikestilling på arbeidsplassen og i hjemmet.

5.3 Oppsummering

Hensikten med dette kapittelet har vært å videreføre noen av de samme poengene som ble diskutert i forrige kapittel, men å gå mer i dybden på aspektene *arbeid* og *familie*. Bakgrunnen for dette er fordi at problematiseringen av kjønnsroller i ekteskap i serien ofte handlet om disse aspektene. Ved å studere disse aspektene gir en dypere forståelse for kjønnsroller i ekteskap. Kjønnsroller i ekteskapet kan komme sterkere til uttrykk dersom man tar et dypdykk i arbeidsfordeling og familierelasjoner i ekteskapet. I forrige kapittel ble det diskutert at ekteskapet deres bar preg av Elizabeths pliktfølelse som forfølger henne gjennom begge sesongene, som går på bekostning av hennes personlige behov. På den måten ble hennes offentlige rolle som dronning prioritert over hennes rolle som kone og mor. Dette førte til rolleforvirring i forhold til kjønnsroller i ekteskapet deres. I tillegg er 1950-tallets tydelige kjønnsroller og maskuline kulturideal faktorer som gjør at ekteskapet til Philip og Elizabeth blir komplisert på grunn av deres reverserte kjønnsroller. De har stadige maktkamper fordi Elizabeth er i maktposisjon og Philip er hennes gemal, som står i strid med samfunnsidealet på 1950-tallet. I dette kapittelet har som sagt mange av de samme poengene blitt videreført med har gått i dybden på de nevnte aspektene. Hennes pliktfølelse i forhold til sin jobb går på bekostning av familielivet hennes og hennes rolle som mor. Hennes offentlige rolle invaderer hennes private sfære som er sammen med Philip og barna. Som arbeidende kvinne fremstiller serien at hun møter motstand fra folk rundt seg som og blir kritisert for å ikke tilbringe nok tid med barna.

---

²⁴⁸ Lindsey 2016: 228

²⁴⁹ Lindsey 2016: 229

Arbeid og familie er to viktige aspekter i et ekteskap og det er ofte disse aspektene som kan lage kaos. Begge aspektene kan ta mye tid, og det blir derfor mindre til å pleie ekteskapet, hvert fall slik som serien fremstiller det. Kjønsroller i forhold til arbeid og familie kan si oss mye om reverserte kjønsroller eller forsterking av tradisjonelle kjønsroller, og hvordan dette virket inn på ekteskapet. Overordnet i dette kapittelet har det feministiske aspektet har vært svært interessant å diskutere. Vi ser mange tegn til at Elizabeth på mange måter representerer dagens karrierekvinn som sliter å med å balansere familieliv og jobb. De reverserte kjønsrollene i privatlivet samt forventningene til henne som mor og kvinne gjør også at hun sliter med å etablere seg i rollen sin på jobb og hjemme.

Arbeid er et av aspektene som kan skape kaos i ekteskapet og er et sentralt tema i serien. Selv om Elizabeth og Philip på mange måter er produkter av sin samtid, ser vi også at de er produkter av nåtiden som serien er spilt inn i. Serien fremstiller en mann som er offer fordi han ikke har en jobb eller en spesifikk rolle. Han blir fremstilt som et offer av en karrierekvinn som ikke bruker nok tid på han. Han trass og oppfører seg rebelsk ved å hakke ned på Elizabeth sin jobb, og ved å tilbringe tid på lunsjklubben for å omgås menn. Dette er en plass hvor han kan føle seg litt mannlig og mektig. Elizabeth på den andre siden ser ut til å kjenne på glasstaket, altså noe usynlig som holder henne nede i arbeidslivet og i hjemmet på grunn av hennes kjønn. Det vi kan se i serien er at jobb og privatliv går i ett i livet til Elizabeth fordi at den hun er, er hennes jobb. Dermed er det vanskelig for henne og de rundt henne å skille på rollene. På den måten møter hun også på glasstaket i privatlivet sitt. Serien gjør et poeng ut av de reverserte kjønsrollene ekteparet har i forhold til arbeid og hvilke konsekvenser dette kan medføre i ekteskapet.

Å stifte familie kan være en stor omveltning i ekteskapet. Serien fremstiller denne omveltningen som veldig naturlig og lykkelig de første årene. Vi ser at familien er på ferier sammen og tilbringer en del tid sammen. Etterhvert som Elizabeth trer inn i dronningrollen ser vi at det blir tilbragt mindre tid til familie og barn. Barneoppdragelsen blir for det meste overlatt til barnepasser, slik som kongelige ofte gjorde. Å få barn var en del av reproduksjon for å sikre at monarkiet har en arving. Farsrollen til Philip sier noe om hans forventning til kjønsroller. Han behandler sine barn, Charles og Anne ulikt. Det vil si at han er strengere med Charles, forventer mer av han, og ønsker at han skal utvikle maskuline verdier. Han virker mer opptatt av å tilbringe tid med barna enn Elizabeth og viser bekymring hver gang de må på samveldetur og forlate barna over en lengre periode. Elizabeth i rolle som mor viser oss det feministiske aspektet når det gjelder arbeid og familie. Elizabeth er på mange måter forut

sin tid når det gjelder arbeid og familiedynamikk. I tiden som blir utspilt var det ikke vanlig at en kvinne tilbragte så mye tid på jobb og så lite tid til hus og barn. Hun blir kritisert av både hennes mor og hennes mann over at hun ikke viser nok følelser, at hun er fraværende og kald. Egenskaper er helt motsatt av den ideelle moren. Det vil ikke si at mødre i dag ikke viser følelser og er kalde, men at det er mer akseptert at kvinner jobber. Dermed kan det sies at serien fremstiller kaos i et ekteskap og en dårlig mor, fordi hun prioriterer jobb og morsrollen havner i skyggen.

I dagens samfunn er det normalt at begge ektefellene jobber og har inntekt. Likevel kan man fortsatt se kjønnsulikheter i arbeidslivet i form av et mindre tall kvinnelige ledere, samt lønnsulikheter mellom kvinner og menn.²⁵⁰ Antall kvinnelige ledere utgjør 38%, noe som er en betraktelig økning siden 1950-tallet, men fortsatt et mindretall enn menn.²⁵¹ I 2016 ble lønnsforskjellen forklart ved at kvinner velger relativt lavlønte yrker, men det er store forskjeller i lønn for kvinner og menn med tilnærmet lik utdannelse og yrke, særlig i en mannsdominert privatsektor.²⁵² Hva slags posisjon kvinnen har i arbeidslivet har ofte innvirkning på hva slags privatliv hun har hjemme. Familiestrukturer i dag har store variasjoner; likekjønnet ekteskap, stemor og stefar, halvsøsken og stesøsken. Foreldrerollen har endret seg, fordi familiestrukturer har endret seg, fordi samfunnet har endret seg.²⁵³

Hva er det serien prøver å fortelle oss om hvordan arbeid og familie problematiserer kjønnsrollene i ekteskapet? Serieskaperne fremstiller et kaotisk og ulykkelig ekteskap og familieliv dersom de tradisjonelle kjønnsrollene er reverserte, hvor kvinnen prioriterer jobb. Overordnet ser vi Elizabeth som en feministisk figur som stadig må kjempe for sin legitimitet i sine roller. Både i den offentlige sfæren og den private sfæren. Dette danner paralleller til det samfunnet som serien er skapt i, hvor kvinner fortsatt må kjempe for sin plass i arbeidslivet og det stadige dilemmaet om å kombinere arbeidsliv og familieliv i ekteskapet.

---

²⁵⁰ Andreassen, Ivar H. (2017) Stadig flere kvinnelige ledere. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/stadig-flere-kvinnelige-ledere>

²⁵¹ Andreassen 2017

²⁵² Kristoffersen, Sigurd (2017) *Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn vedvarer*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/lonnsforskjellene-mellom-kvinner-og-menn-vedvarer--351307>

²⁵³ Bergstrøm, Ida I. (2014) *Nye familieformer på kant med loven*. I *Kjønnsforskning.no*. Hentet 5.12.18 fra <http://kjønnsforskning.no/nb/2014/10/nye-familieformer-pa-kant-med-loven>

Kapittel 6

Avslutning

Formålet med denne studien har vært å undersøke hva *The Crown* kan si oss om kjønnsroller i ekteskap i dag. I avtradisjoniseringens tidsalder er det interessant å se på noen perspektiver på tradisjonelle forventninger til ekteskap og familieliv som en jo finner i TV-serien.

Gjennom denne masteroppgaven er det mine to forskningsspørsmål; «Hvilke utfordringer står Elizabeth og Philip ovenfor i forhold til kjønnsroller i ekteskap i *The Crown*?» og «Er vår forståelse av det som skjedde i fortiden med på å skape bilder av kjønnsroller i ekteskap i dagens samfunn, eller har normene våre i dag en innvirkning på hvordan vi fremstiller fortiden?» som har stått sentralt. Disse forskningsspørsmålene vil bli besvart først, og deretter vil jeg trekke alle trådene sammen for å svare på hovedproblemstillingen.

For å skaffe empiri til å svare på forskningsspørsmålene har jeg utført en tematisk filmanalyse av *The Crown*. Hovedtema var *ekteskap*, samtidig undersøkte jeg på to aspekter innenfor dette tema som er *arbeid og familie*. Mitt datamateriale viser et mangesidig bilde av kjønnsroller i ekteskapet med hensyn til individualiseringsprosesser og avtradisjonisering fra 1950-tallet til i dag. I lys av teoretiske diskusjoner vedrørende endringer og betydningen av ekteskap har hensikten vært å trekke paralleller mellom kjønnsroller i ekteskapet på 1950-tallet og i dag. Viktigst av alt er hvordan dette har blitt fremstilt i *The Crown*. Ved hjelp av utvalg av empiri, metodisk verktøy og teori har jeg i denne oppgaven etter beste evne prøvd å svare på forskningsspørsmålene og hovedproblemstilling. Svarene kommer ikke foruten min subjektive rolle som fortolker.

Ekteskapet til Elizabeth og Philip er utradisjonelt og tradisjonelt samtidig. Utfordringene som Elizabeth og Philip møter i forhold til kjønnsroller i ekteskapet er preget av en kvinne som er i maktposisjon og hennes mann som hennes undersått. På grunn av deres symbolske og offentlige roller oppstår det rolleforvirring i deres privatliv. De har stadige maktkamper i hjemmet fordi de ikke har faste rammer rundt ekteskapet fordi at Elizabeths offentlige rolle som dronning trer inn i privatlivet. Serieskaperne fremstiller et komplisert ekteskap som stadig problematiserer balansen mellom å følge pliktfølelsen eller personlig behov. Serien viser at Elizabeth gang på gang setter sin plikt som dronning før sin plikt som kone og mor, i

en samtid hvor det ble forventet at kvinnen skulle sette familien foran seg selv. Fremstillingen av farsrollen til Philip viser også kjønnsulikheter i barneoppdragelsen med tanke på at han er strengere og har høyere forventninger til sønnen hans Charles, enn datteren Anne. 1950-tallets normer og tydelige kjønnsrolleforventninger problematiseres opp mot et ekteskap som på mange måter har reverserte kjønnsroller.

Seriens fremstilling av deres kjønnsroller i ekteskapet har i noen tilfeller blitt preget av et feministisk perspektiv. Vi ser mange tegn til at Elizabeth representerer dagens karrierekvinne som sliter å med å balansere familieliv og jobb. De reverserte kjønnsrollene, samt forventningene til henne som mor og kvinne fører til at hun sliter med å etablere seg i rollen sin på jobb og hjemme. Elizabeth ser ut til å møte glasstaket, en barriere som holder henne nede i arbeidslivet og familielivet på grunn av hennes kjønn. På grunn av ubalansen i jobb og hjem fordi personen hun er også er hennes jobb, befinner Elizabeth seg i en situasjon hvor det er vanskelig å skille mellom rollene. Hun får kritikk for sine evner som mor fordi hun ikke tilbringer mye tid med barna.

Serien fremstiller ekteskapsforholdet med en arbeidende kvinne i maktposisjon som ulykkelig og komplisert. Det kan derfor argumenteres for at serien fremstiller at paret hadde vært lykkeligere dersom Elizabeth hadde forblitt i en tradisjonell husmorsrolle. Overordnet ser vi Elizabeth som en feministisk figur som stadig må kjempe for sin legitimitet i sine roller, både i den offentlige sfæren og den private sfæren. Dette danner paralleller til den relativt feministiske verden som serien er skapt i, hvor kvinner fortsatt må kjempe for sin plass i arbeidslivet. Serien fremstiller det stadige dilemmaet om å kombinere arbeidsliv og familieliv i ekteskapet, noe som ikke er et ukjent dilemma i dagens samfunn.

Svaret på forskningsspørsmålet om vår forståelse av det som skjedde i fortiden er med på å skape bilder av kjønnsroller i ekteskap i dagens samfunn, eller om normene våre i dag har en innvirkning på hvordan vi fremstiller fortiden, er at det ikke er enten fortiden som påvirker nåtiden eller nåtiden som påvirker fortiden, men heller en kombinasjon. Fortid og nåtid påvirker hverandre dynamisk og det er dette som skaper historiebevissthet. Siden historiebevissthet dreier seg om menneskers forståelse av hvordan nåtiden henger sammen med hvordan de oppfatter både fortiden og framtiden, er serien en bidragsyter til å forstå kjønnsroller i ekteskap i dag. Som avklart i denne oppgaven kan historiske filmer og TV-serier gi en unik tilnærming til historie på grunn av mediets multimodale egenskaper. Gjennom kunstneriske inngrep får man som tilskuer dybde i en fortelling som kan vekke

følelser og øke forståelse for fortiden og nåtiden (jf. Bøe, Knutsen og Rosenstone). *The Crown* er laget med moderne øyne, og reaksjoner som befinner seg i serien er farget av vårt nåtidsperspektiv, selv om reaksjonene kan virke autentiske for den tidsperioden serien rekonstruerer.

Serien viser at det er flere normer fra 1950-tallet som eksisterer i dagens samfunn. Blant annet at det fortsatt er et mål for mange å gifte seg og få familie og at tradisjon fortsatt betyr mye (jf. Cherlin og Gross), i tillegg som man ser en klar utvikling i dette aspektet hvor kvinner er mindre avhengig av mannen fordi de selv har en arbeidskarriere og inntekt.

Individualiseringsprosessen har ført til en avtradisjonisering av tradisjonelle roller (jf. Giddens, Beck og Beck-Gernsheim), som gjør at ekteskap ikke er den eneste samlivsformen som finnes i dagens samfunn. I dag finner man et mer likestilt ekteskap hvor begge jobber og begge tar del i husarbeid og barneoppdragelse. Likevel kan man se at normene fra 1950-tallet fortsatt eksisterer ved å se at det fortsatt er kjønnsulikheter i samfunnet. Kvinner kan møte på glasstaket på arbeidsplassen og kritikk i forhold til hvordan de balanserer familieliv og arbeidskarriere. Disse utfordringene ser vi bli problematisert i *The Crown*, som et svar på at vår forståelse av det som skjedde i fortiden er med på å skape bilder av kjønnsroller ekteskap i dagens samfunn, og at normene våre i dag har en innvirkning på hvordan vi fremstiller fortiden.

For å trekke trådene sammen og svare på hovedproblemstillingen som er «Hvordan problematiseres kjønnsroller i ekteskapet til Elizabeth og Philip i TV-serien *The Crown* og hva kan serien fortelle oss om kjønnsroller i ekteskapet i dag?» konkluderer jeg med at *The Crown* problematiserer kjønnsroller i ekteskapet til Philip og Elizabeth ved å plassere en kvinne i maktposisjon og hennes mann som hennes undersått i et mannsdominert samfunn. De opplever rolleforvirring i forhold til kjønnsroller som fører til maktkamper i ekteskapet. Disse maktkampene fører til at familieliv og personlige behov havner i skyggen for arbeid og pliktfølelse som gir et ulykkelig ekteskap. Det serien kan fortelle oss om kjønnsroller i ekteskap i dag er at det har foregått en tydelig utvikling fra 1950-tallet som er preget av avtradisjonisering og individualisering. Serien forteller oss at normene fra fortiden fortsatt eksisterer i dagens samfunn fordi fremstillingen viser paralleller til dagens kjønnsrolledebatter med krav til kjønnslikestilling på arbeidsplassen og i hjemmet. Gjennom seriens multimodale egenskaper og kunstneriske inngrep fremstiller serieskaperne et ekteskap med maktkamper og utfordringer som flere kan kjenne seg igjen i. Serieskaperne bruker historie til å fremstille aspekter ved historien slik at oppleves som eksistensiell.

6.1 Videre i The Crown

I dette prosjektet har mitt bidrag vært å se på kjønnsroller i ekteskapet i *The Crown* og hva den kan si oss om kjønnsroller i ekteskapet i dag. Videre hadde det vært spennende å se på andre kvinnelige figurer i serien, slik som Prinsesse Margaret. Hennes karakter er spennende og møter flere utfordringer som kan ansees å være representative for dagens kvinner.

Serieskaperne har også sagt at det tilsammen skal lage seks sesonger av *The Crown*, som gjør at det er mye interessant å se frem til. Blant annet kommer prinsesse Diana inn i serien. Et ekteskap som kunne vært interessant å se nærmere på hadde vært ekteskapet til Diana og Charles. En offentlig film av bryllupet deres viser oss blant annet at hun er den første kvinnen som gifter seg med en kongelig mann som velger å ikke ha med «å adlyde» i ekteskapsløftene som blant annet Elizabeth valgte å ta med i hennes bryllup med Philip.

Referanser

AP Archive (2015, 2.juli) *UK- Queen's Golden Wedding anniversary* [Videoklipp] Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=xRx6dSrkk60>

Andreassen, Ivar H. (2017) *Stadig flere kvinnelige ledere*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/stadig-flere-kvinnelige-ledere>

Arntzen, Jan Gunnar (2018) *Monarki*. I Store Norske Leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/monarki>

Bakøy, E. & Moseng, J.S. (Red.) (2008). *Filmanalytiske tradisjoner*. Oslo: Universitetsforlaget.

Beck, Ulrich and Beck-Gernsheim, Elisabeth (1995) *The normal chaos of love*. Cambridge: Polity Press.

Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., et al. (2002) *Introductory Sociology*. Fourth Edition. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Bruckmüller, S., Ryan, M. K., Rink, F., & Haslam, S. A. (2014) *Beyond the Glass Ceiling: The Glass Cliff and Its Lessons for Organizational Policy*. *Social Issues and Policy Review*, 8(1), 202-232. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/sipr.12006>

Bøe, Jan Bjarne og Knutsen, Ketil (2012) *Innføring i historiebruk*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Cheal, David (2002) *Sociology of Family Life*. Basingstoke: Palgrave.

Cherlin, Andrew J. (2004) *The deinstitutionalization of American marriage*. *Journal of Marriage and Family*. Vol 66, Issue 4, 848-861.

Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). *Hegemonic Masculinity*. Rethinking the Concept. *GENDER & SOCIETY*, vol. 19(6), 829-859. Sage Publications, Inc.

Danielsen, Hilde og Wencke Mühleisen (2009) Statens parkurs Godt samliv. I *Tidsskrift for Samfunnsforskning*. Vol 50, nr. 1, 3-26.

Englestad, F. (2005) *Hva er makt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Finkel, I et.al (2014) *The Suffocation of Marriage: Climbing Mount Maslow Without Enough Oxygen*. Illinois: Routledge

Foucault, M. (1995) *Seksualitetens historie, viljen til viten* (bd1). Oslo: Exil.

Giddens, Anthony (1992) *The transformation of intimacy*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Giddens, Anthony (1994) *Intimitetens forandring. Seksualitet, kærlighed og erotik i det moderne samfund*. overs. Else Henneberg Pedersen. København: Hans Reitzels Forlag.

Gross, Neil (2005) *The Detraditionalization of Intimacy Reconsidered*. *Sociological Theory*, 23: 286-311. <https://doi.org/10.1111/j.0735-2751.2005.00255.x>

Haavind, H. (1982). *Makt og kjærlighet i ekteskapet*. I Holter, H., Haavind, H., Haukaa, R. & Hoel, M. (Red.), *Kvinneforskning: bidrag til samfunnsteori*. (s.138-171). Oslo: Universitetsforlaget.

Hagemann, Gro (2015) *Kvinnefrigjøring*. Norgeshistorie. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/oljealder-og-overflod/mennesker/1914-kvinnefrigjoring.html>

Hauge, Mona-Iren (2010) *Når far ikke lenger er riset bak speilet - Grensesetting og foreldreskap i en omskiftelig tid*. *Psykologitidsskriftet*. Hentet fra <https://psykologtidsskriftet.no/fagessay/2010/12/nar-far-ikke-lenger-er-riset-bak-speilet?redirected=1>

Hayward, Susan (2000) *Cinema Studies. The Key Concepts*. Second Edition. London & NY: Routledge.

Higson, A (2016) *From political power to the power of the image: contemporary 'British' cinema and the nation's monarchs*. I 'The British Monarchy on screen', redigert av Mandy Merck, 339-362. Manchester: Manchester University Press.

History Extra (2017) *The real history behind «The Crown» with Robert Lacey*. Immediate Media Company Limited. Hentet fra: <https://www.historyextra.com/period/20th-century/the->

[real-history-behind-the-crown-with-robert-lacey/](#)

Hoobler, Jenny M., Sandy J. Wayne og Grace Lemmon (2009) *Bosses' Perceptions of Family-Work Conflict and Women's Promotability: Glass Ceiling Effects*. *Academy of Management Journal*, 52(5):939-957

Ikdahl, Ingunn & Aas, Kristin Natvig (2019) *Feminisme*. I Store norske leksikon. Hentet fra <https://snl.no/feminisme>.

Knudsen, Knud og Kari Wærness (1996) *Er ekteskapet som institusjon på vei ut i Skandinavia?* I *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 3/1996.

Kristoffersen, Sigurd (2017) *Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn vedvarer*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/lonnsforskjellene-mellom-kvinner-og-menn-vedvarer--351307>

Leira, Arnlaug (2004) *Omsorgsstaten og familien*. I Ellingsæter, Anne Lise og Arnlaug Leira (red.). *Velferdsstaten og familien. Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lindsey, Linda L. (2016) *Gender Roles. A Sociological Perspective*. Sixth Edition. St. Louis: Washington University. Routledge.

Lund, Erik (2016) *Historiedidaktikk. En håndbok for lærere og studenter*. Oslo: Universitetsforlaget

Lønnå, E (2017) *Kvinnens Rettigheter i Norge fra 1945 Til 1990 årene*. I Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/Kvinnens_rettigheter_i_Norge_fra_1945_til_1990-%C3%A5rene

Monaco, James (2009) *How to read a film. Movies, Media and Beyond*. 4th edition. New York: Oxford University Press, Inc.

McDermott, Anette (2018) *How World War II Empowered Women*. *History*. Hentet fra: <https://www.history.com/news/how-world-war-ii-empowered-women>

Monk, Claire and Sargeant, Amy ed.(2002) *British Historical Cinema – The History, heritage and costume film*. Routledge. London & New York.

Morgan, Peter (2016) *Act of God* [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Gelignite [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Gloriana [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Hyde Park Corner [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Lisbon [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Misadventure [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Mysteryman [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Paterfamilias [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Pride and Joy [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Scientia Potentia Est [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Smoke and Mirrors [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Windsor [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Morgan, Peter (2016) Wolferton Splash [Episode fra TV-serie]. Left Bank Pictures og Sony Pictures Television for strømmetjenesten Netflix (produsent), *The Crown*. USA: Netflix

Murray, Jenny (2011) *20th Century Britain: The Woman's Hour*. BBC. Hentet fra http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/jmurray_01.shtml

Mustad, Jan Erik (2018) *Philip – britisk prins*. I Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/Philip_-_britisk_prins

Pichler, Shaun, Patricia A. Simpson og Linda K. Stroh (2008) *The glass ceiling in human resources: Exploring the link between women's representation in management and the practices of strategic human resource management and employee involvement*. Human resource management, 47(3):463-479 <https://doi.org/10.1002/hrm.20227>

Rege, Mari (2011, 29. april) Glasstaket og ekteskapet. *Aftenposten*. s. 8. Hentet fra <https://www.uis.no/getfile.php/1340944/Forskning/Bilder/09%20%C3%98konomi/Glasstaket%20og%20ekteskapet%20april%202011.pdf>

Rosenstone, R.A. (2012). *History on film/Film on history*. London & NY: Routledge.

Rotham, Lily (2018) The World War II Auto Mechanic in This Photo is Queen Elizabeth II. Here's the Story Behind the Picture. *Time*. Hentet fra <http://time.com/5287517/world-war-ii-queen-elizabeth-photo/>

Rüsen, J. (2004) *Historical consciousness: Narrative Structure, Moral Function, and Ontogenetic Development*. I P. Seixas (Red.) *Theorizing Historical Consciousness*. Toronto: University of Toronto Press Incorporated. s. 65-85

Ryste, Marte Ericsson (2008) *Far er tilbake*. Kjønnforskning. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2008/10/far-er-tilbake>

Sandnes, Heidi E. (2003) *Ekteskap og navnebytte*. I [Kjønnforskning.no](http://kjonnsforskning.no). Hentet 23.11.18 fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2003/12/ekteskap-og-navnebytte>

Seixas, P. Morton, T. (2013) *The Big Six – Historical thinking concepts*. Toronto, Ontario: Nelson Education LTD.

Skre, Ingunn (2013) *Feminitet*. I Store norske leksikon, Hentet 3.11.18 fra <https://snl.no/feminitet>

Smith, Reiss (2017) Hoe accurate is The Crown? Netflix royal drama fact-checked. *Express*

Home of the Daily and Sunday Express. Hentet fra <https://www.express.co.uk/showbiz/tv-radio/739129/the-crown-how-accurate-netflix-queen-elizabeth-truth-real>

Statistisk Sentralbyrå (2019, 22.februar) *Ekteskap og skilsmisser*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap>

Stugu, Ola Svein. (2004) *Historiedidaktikkens dilemmaer*. I Ahonen, Sirkka mfl. (red.), Hvor går historiedidaktikken? Nr. 45 i skriftserie for historie og klassiske fag (s. 15-24). Trondheim: NTNU.

Sogner, Sølvi (red.) (2003) *I gode og vonde dager. Familielivet i Norge frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Syltevik, Liv Johanne (2000) *Differensierte familieliv*. Familieliv i Norge på slutten av 1990-tallet. *Rapport 2/2000*. Senter for samfunnsforskning, Universitetet i Bergen.

Telste, Kari (2003) *Familien som kjenslefellesskap*. I Sogner, Sølvi (red.) *I gode og vonde dager. Familielivet i Noreg frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Thagaard, T. (2005) *Følelser og fornuft. Kjærlighetens sosiologi*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

Thagaard, T. (2009) *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (3. utgave). Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, Aksel (2017) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 3. utgave, 1. opplag. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

The Hollywood Reporter (2018, 12.juni) *Peter Morgan on Balancing Fact & Fiction in 'The Crown'* | *Close Up with THR* [Videoklipp] Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=tEU3nDWTik8&t=87s>

Vedlegg

Vedlegg 1

Episode	Tid	Kontekst	Innhold	Analyse
1 Wolferton Splash				